సాహిత్య

ప్రస్థానం

జూన్ 2010

వెల రూ. 10

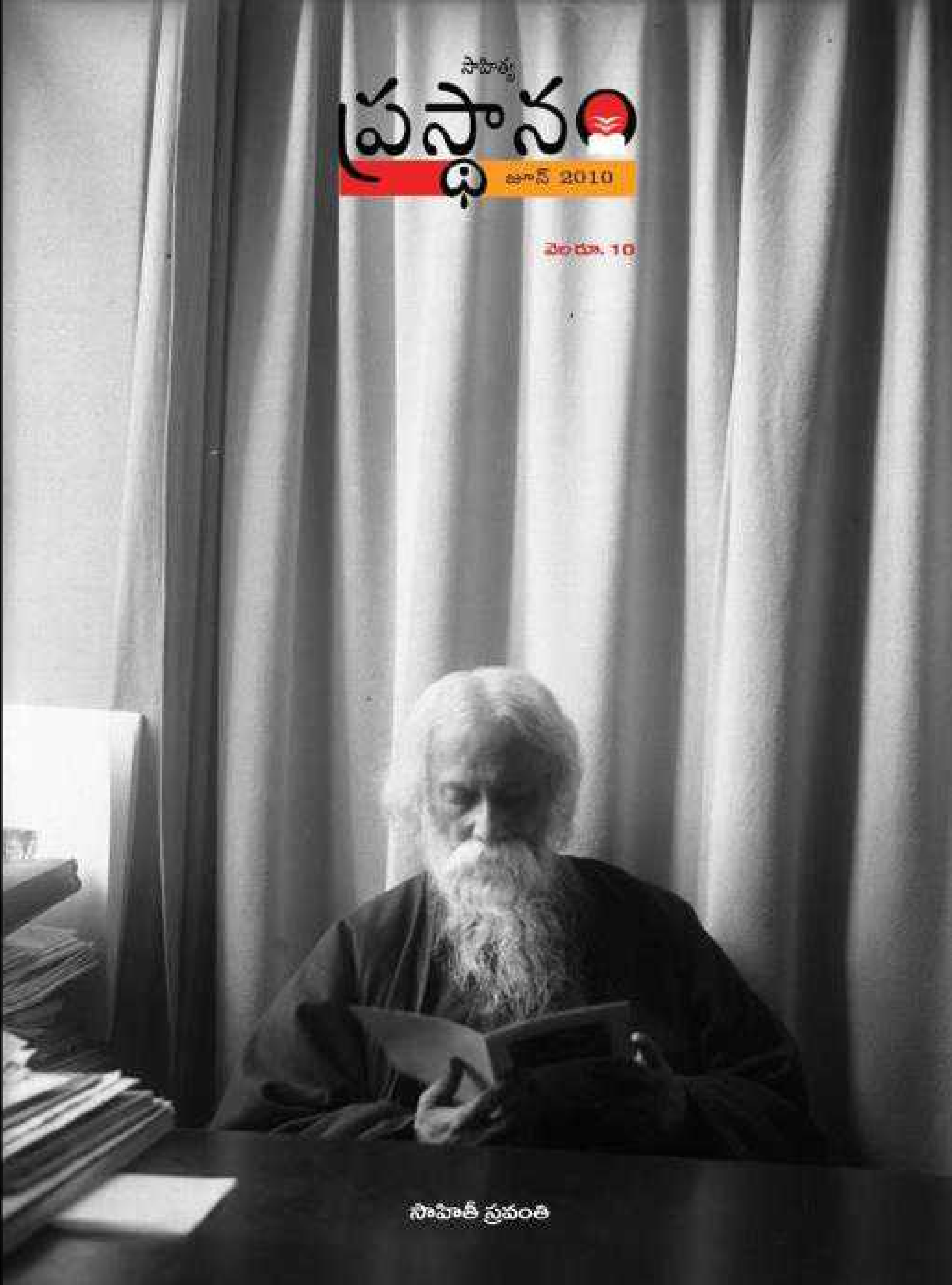

సాహితీ స్రవంతి

రవీంద్రుడు వేసిన ఓ పెయింటింగ్

సాహిత్య
ప్రస్థానం
సంపుటి : 10 జూన్ 2010 సంచిక : 54

మళ్ళీ ఆందోళనకర పరిణామాలు

గత ఏడాది అనేక విధాల ఆందోళనకరమైన పరిణామాలనూ అవాంఛనీయ సంక్లిష్టతలను చూసిన రాష్ట్రంలో ప్రజల శాంతి కాంక్ష కారణంగా శాంతియుత వాతావరణం ఏర్పడింది. శ్రీకృష్ణ కమిటీ ఏర్పాటు తర్వాత అందరి అభిప్రాయాలు తెల్పుకోవడానికి ఒక వేదిక లభించింది. డిసెంబరులో ఆ కమిటీ నివేదిక ఇచ్చేవరకు సంయమనం పాటించబడుతుందన్న ఆశాభావం కలిగింది. ఇలాటి నేపథ్యంలో పాలక పక్షం, ప్రభుత్వం, ఇతర రాజకీయ పార్టీల వ్యూహ ప్రతివ్యూహాలలో ఒక్కసారిగా శాంతికి విఘాతం కలగడం ఆందోళనకరమైన విషయం. ఇందులో ఎవరి బాధ్యత ఎంత అనేది కళ్లెదుట కనిపిస్తూనే వుంది. కనక ఎవరు నేర్చుకోవలసిన పాఠాలు వారు నేర్చుకుని ప్రజా జీవిత ప్రశాంతతకు సామాన్యుల మనుగడకు ముప్పు లేకుండా వ్యవహరించవలసి వుంటుంది. ఎడతెగని రాజకీయ స్వార్థాలకు బలై పోయిన తెలుగు ప్రజలు ఇంకేమాత్రం కుటిల పన్నాగాలను సహించే స్థితిలో లేరన్నది అందరూ తెలుసుకోవలసిన హెచ్చరిక.

✧✧✧

ప్రసిద్ధ కవి వేటూరి సుందర రామమూర్తి మరణంతో తెలుగు సినిమా పాట చిన్న బోయింది. భాష పైన ఆయనకున్న పట్టు రచయితలందరికీ మార్గదర్శకమైంది. ప్రత్యేకించి ప్రగతివాది కాకున్న ప్రజా బాహుళ్య మాధ్యమంలోనే ఆయన అనేక మంచి గీతాలు అందించారు. కాకపోతే శ్రీశ్రీ ఆత్రేయ వంటివారు సాధారణ భాషలోకి మరల్చిన సినిమా పాటను కొంత గ్రాంథికం వైపు నడిపారన్నది నిజం. ఏమైనా ఆ రంగంలో ఆయన సమున్నత శిఖర సన్నిభుడే. ఆయనకు ప్రస్థానం నివాళులర్పిస్తుంది.

✧✧✧

ఇది రవీంద్రనాథ ఠాగూరు 150 జయంతి వేడుకల సమయం. ఆ మహా ప్రతిభా వంతుడి సృజన శక్తిని సామాజిక స్పృహను గుర్తు చేసుకోవలసిన సందర్భం. మార్మిక వాదిగా సౌందర్యారాధకుడుగా బయిలుదేరినప్పటికీ ఠాగూరు మానవీయ విలువలకూ సంస్కరణకూ పెద్ద పీట వేశారు. తన జీవితం మలిదశలో ప్రపంచ శాంతి పరిరక్షణకు ఫాసిస్టు వ్యతిరేక పోరాటానికి గొప్ప స్ఫూర్తినిచ్చాడు. ఈ సంచికతో మొదలు పెట్టి ఠాగూరుపై వ్యాసాలు విశ్లేషణలు ప్రచురించడం జరుగుతుంది.

ముఖచిత్రం: విశ్వకవి రవీంద్రుడు. 150 వ జయంతిని పురస్కరించుకుని...

బొమ్మలు : శేఖర్, శివాజి, వెంకటేష్

ఈ సంచికలో...

బతుకు సంత (కథ)	2
కవిత	5
కవిత	6
మానవతావాది, సామాజిక భావ శిల్పి	7
రాజారాం లేఖ-రాంషా కథ	11
కవిత	14
కవిత	15
కృషితో నాస్తి... (కథ)	15
కవిత్వం కడిగిన చీకటి	19
కవిత	22
ఈ ప్రశ్నకు బదులేది? (కథ)	23
కరాళహత్యల 'ఖప్' పంచాయతీలు	26
వాస్తవిక జీవనదృశ్యాలు - సలీం కథలు	28
సజీవ విహార కథనం	30
సాహితీమూర్తుల నిలువుటద్దం 'మా నాన్నగారు'	32
కొత్త పుస్తకాలు	34
తిరుగుబాటు జెండాపై సంతకం	37
అభ్యుదయ రచనా భవంతి సాహితీస్రవంతి	39
డైరీ	40

సంపాదకవర్గం

తెలకపల్లి రవి (సంపాదకుడు)
కె.ఆనందాచారి
ఎ.సత్యభాస్కర్
వొరప్రసాద్
ఎం.నరహరి

కె. లక్ష్మయ్య, మేనేజర్

చిరునామా
సాహిత్య ప్రస్థానం
ఎం.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-500 020,
ఫోన్ : 27660013, 9490099059
ఫ్యాక్స్, 040-27635136,
ఇ.మెయిల్ : Prasthanam_ss@yahoo.co.in

కథ

బతుకు సంత

కోట్ల వనజాత

అంజమ్మ వేగంగా నడుస్తున్నది. అంతకన్న వేగంగా ఆలోచిస్తున్నది. సంతకు తొందరగా పోవాలె. కూరగాయలమ్మి నూటయాభై రూపాయలన్న సంపాయించాలె. ఉన్న రెండు చీరలు అతుకుల బొంతలయ్యాయి. నూర్రూపాయలు పెట్టి ఓ ముతక చీరా జాకెట్టన్నా తెచ్చుకోవాలె. పిల్లగాడు నోటు బుక్కులు కావాలని నాలుగురోజుల్నుంచి ఒకటే గోల. నాలుగు నోటు బుక్కులకు ఇరవై రూపాయలయితవి. పిల్లనెత్తి నూనెలేక ఎర్రగ ఎండు గడ్డయింది. దానికి ఇరవై రూపాయలు పెడితే కొబ్బరినూనె, రిబ్బన్లు వస్తయి. సంతకు రాను పోను పదిరూపాయలు ఆటోకయితవి. మొత్తం హళ్లికి హళ్ళి సున్నకు సున్న. అయినా సరే అనుకుంటుండగాను ఇల్లొచ్చింది.

కూరగాయల గంప అరుగు మీద దింపి, పొయ్యి దగ్గర బొగ్గు తీసుకొని గోలెం దగ్గర ముఖం కడుక్కుంది.

ఒత్తుల నీళ్ళు తోడుకొని స్నానం చేసి జుట్టు దువ్వి ముడేసుకుంది.

అప్పుడు కడుపుల ఆకలి గుర్తొచ్చింది. సంత రోజు అంజమ్మ లాంటోళ్ళు తెల్లవారగట్లనే చేనుకు పోతరు.

ఇంట్లో ఉన్న ముసలోల్లు, పిల్లలు అన్నం ఉడకేస్తరు.

అన్నం పెట్టుకొని నూరిన చింతకాయ తొక్కేసుకొని అరుగు మీదికొచ్చింది. అరుగుమీది చిన్న తాటాకుల పాక నీడకు ప్రాణం చల్లబడింది.

ఇంతలో అంజమ్మ అత్త నారమ్మ ఇంట్లోకొచ్చింది. కూరగాయల గంప చూసింది.

"కూరలమ్మి ఎంతతెస్తవు" అడిగింది కోడల్ని.

తన అవసరాలు చెప్పింది అంజమ్మ.

"అవన్ని ఎందుక్కాని నూనె, శనగపిండి, గోధుమ పిండి తీస్కరా! బజ్జీలు, పూరీలు, తినాలనిపిస్తుంది నాకు" అంది నారమ్మ.

కోడలివి అవసరాలు, అత్తవి సరదా కోరికలు.

"ఈ వారం నాలుగు రోజులు గడవనీ, మళ్ళీ వారం నువ్వడిగినట్లే తెస్తగాని" అంది అంజమ్మ.

"అవును నీ అమ్మగారిచ్చిన చేన్ల పండిన కూరగాయలు గదా అమ్ముకోనీ కులుకుతవు" ఎకసెక్కంగ అంది నారమ్మ.

"చేను నా అమ్మగారిచ్చిందైతే అన్నింటికి నిన్నెందుకు దేవురిస్త" మాటకు మాట అంటించింది అంజమ్మ.

"నీ అమ్మ మొగుడివి కావు కూరగాయలు అందుకనే నేను చెప్పినట్లు చెయ్యి" అంది అత్త.

"మాట మాటకు నా అమ్మ సంగతీ, ఆమె మొగుడు సంగతి ఎందుకెత్తుతవ్" జుట్టు పట్టుకుంది కోడలు.

జుట్టు పట్టుకున్న కోడల్ని మెడలు వంచి నాలుగు పిడిగుద్దులు గుద్దింది సారమ్మ. అంజమ్మకు తెలుసు అత్తతో తాను నెగ్గలేనని ఏడ్చుకుంటు బజార్లో కొచ్చింది.

సంతకు అమ్మటానికి పోయేటోళ్ళు కొనటానికి పోయేటోళ్ళు ఆటోలకాడ సందడి చేస్తున్నరు. ఆరోజు సంత జరిగే మండల కేంద్రం ఆ గ్రామానికి రెండు కిలోమీటర్లుంటుంది.

"మా అత్త మీద మన్నుబొయ్య కిరికిరి బెట్టుకోకుంటే నేను కూడ వీళ్లతోటే పోతుంటిని గద" ఏడ్చుకుంటు, గొణుక్కుంటూ ఆడ్నే కూలబడ్డది అంజమ్మ.

నారమ్మ భర్త పోశాలు. నారమ్మకు పిల్లలు పుట్టకపోతే మల్ల పెండ్లి చేసుకుంటనన్నడు పోశాలు. ఆస్తి అంత తనపేర్న రాస్తేనే మళ్ళీ పెళ్ళికి అనుమతించింది నారమ్మ. తన చుట్టాల పిల్ల మూగ శివమ్మను తెచ్చి పోశాలుకు పెండ్లి చేసింది. శివమ్మ నోరులేని మూగదైతే ఆమె కొడుకు రాములు నోరున్న మూగోడు. సంవత్సరానికి పదకొండునెలలు వలసపోకుంటే నారమ్మ ఊరుకోదు. ఇదేం అన్యాయమంటుంది అంజమ్మ.

"ఉన్న గింత పొలం పెద్దమ్మ పేరు మీదనే ఉంది. ఆమె

Untitled-1.pmd 2 4/18/2011, 12:49 PM

సచ్చిందాక మనకు తప్ప"దంటాడు రాములు. శివమ్మ పోశాలు కాలం చేశారు.

రాములు వలసపోయి కష్టం చేస్తే అంజమ్మ ఉన్న చేన్లనె కష్టపడతది. వాళ్ల అవసరాలేం తీర్చకుండ తన పెత్తనానికి లోటు రాకుండ చూసుకుంటది నారమ్మ.

గంపనెత్తిన పెట్టుకొని అక్కడికే వచ్చిండు పర్వతాలు.

గంపను గుర్తుపట్టింది అంజమ్మ. తను తెచ్చినవే.

"నూర్రూపాయలకు గుత్తకిచ్చింది మా నారక్క" ఎవరూ అడక్కపోయినా గట్టిగా అరచి చెబుతున్నడు పర్వతాలు.

పర్వతాలు నారమ్మకు వరుసకు తమ్ముడు.

"గోతికాడ నక్క ఈ ముండాకొడుకు" కసిగా తిట్టుకుంది అంజమ్మ.

అప్పుడే వచ్చిన ఆటోలో సంతకు పోయిండు పర్వతాలు. నా కష్టం తిని నాశనమై పోతవని తిట్టుకుంది అంజమ్మ.

నెత్తిమీద కూరగాయలబుట్ట. చేతిలో ఆకుకూరల సంచితో అక్కడికి వచ్చింది సవరమ్మ.

"సంతకు పోయేటి దానివి చానా పొద్దుగాల వచ్చినవబ్బా" ఏడుపు మరచి పరాచికాలాడింది అంజమ్మ.

"నువ్వొస్తలేవా" అడిగింది సవరమ్మ.

జరిగిందంతా చెప్పింది అంజమ్మ.

"నాతోటి రావె" సగం పొద్దుకూలి నలభై రూపాయలిస్త"

కాసేపటికి ఇద్దరూ సంత చేరారు. అప్పటికే జనంతో నిండిపోయిందా ప్రదేశం.

ఎర్రటి ఎండ కిందామీదా జనాన్ని కాలుస్తున్నది.

ఒక చివర మంకెన చెట్టు విరగబూసింది. ఆ చెట్టు కింద పట్టాపరచి ఇద్దరూ కూరలు సర్దుకున్నారు.

సవరమ్మదీ, అంజమ్మదీ పుట్టినిల్లూ, మెట్టినిల్లూ ఒకటే ఊర్లు కావడం, ఒకే ఈడువారు కావడంతో ఇద్దరి మధ్యా చక్కటి స్నేహం.

సవరమ్మ భర్త రెండేళ్ల క్రితం అడవిపందుల కోసం పెట్టిన కరెంటు కంచెకు బలయ్యాడు. రెక్కల కష్టంతో ఇద్దరు పిల్లల్ని సాకుతోంది తను.

జనంలోకి వచ్చేసరికి అంజమ్మ మనసు తేలికపడింది.

కూరగాయలు అంజమ్మ జోకుతుంది. సవరమ్మ డబ్బులు తీసుకుంటున్నది. ఇద్దరూ మాట్లాడుకుంటూ నవ్వుకుంటూ పనిచేసుకుపోతున్నారు.

సంతలో సందడి పెరిగింది. చుట్టాలనీ, తెలిసినవాళ్లనీ, పరిచయస్తులనీ పలకరించేవారూ, పెళ్ళి సంబంధాలు ఆరా తీసేవారూ, పశువులూ, పొలాల అమ్మకాలూ కొనుగోలూ చేసేవారు, మధ్యవర్తులూ ఒకవైపు అద్దాలు, ఫౌడర్లు కొనేవారూ, మోకులు పగ్గాలు, ముచ్చిక్కాలు, చిన్న పలుపులూ కొనే రైతులు నాటుసారా దొంగతనంగా తాగేవారు కంటికి నచ్చిన ఆడవారిని అదేపనిగా చూసేవాళ్ళు, సంత ఒక వ్యాపార ప్రపంచపు చిన్న నమూనా.

ఒకామె పుట్టింటి వారు తనకు పండగ చీరలు పెట్టలేదని వాపోతుంటే, ఇంకొకామె తనకు వడిబియ్యం పెట్టలేదని శాపనార్తాలు పెడుతుంది. ఉన్నకాడికి భూములమ్ముకున్న శాంతమ్మ నీటుగ తయారైవచ్చి కూరలు కొనుక్కుని పోతున్నది.

"భూములమ్ముకున్న పైసలు ఎన్ని రోజులుంటై" అంది అంజమ్మ.

"మంది సంగతి నీకెందుకే. ఎవరికేది చాతనైతే అదే చేస్తరు" కసిరింది సవరమ్మ.

వీళ్ళ పక్కనే ఎండు చాపలమ్మే ముసలమ్మ కూర్చుంది.

ఎండు చాపల వాసనకు అంజమ్మకు నోరూరింది. కమ్మగ వేయించి పులుసు పెట్టుకొని తింటే బాగుంటుందనిపించింది. మాటిమాటికి అటువైపే చూస్తుండటం గమనించి అడిగింది సవరమ్మ.

అంజమ్మ కోరిక బయటపెట్టింది.

"మూడు పూటలా గంజి మెతుకులు దొరికినా చాలనుకునే బతుకులకు ఎండుచేపల పులుసు కావాల్నా" మూతిమీద పొడిచింది అంజమ్మను.

సాయంత్రం నాలుగు దాటింది సంత వేగం పెరిగేది అక్కడే ధరలు అప్పట్నించి మెల్ల మెల్లగా తగ్గుముఖం పడతయి. జనం కూడ పెరిగారు. మిరపకాయబజ్జీలు, కాల్చిన మాంసం ముక్కలు కొనుక్కొని జనం సంతకు అటుపక్క ఉన్న కల్లు కంపౌండు లోనికి పోతున్నరు.

బజ్జీల వాసన తగిలేసరికి అంజమ్మకు ఆకలి లేచికూచున్నది. సవరమ్మకేసి చూసింది. అర్థం చేసుకొన్న సవరమ్మ నెమ్మదిగా లేచి బజ్జీల బండి దగ్గరకు వెళ్ళి మూడు బజ్జీల చొప్పున రెండు పొట్లాలు తీసుకొని వస్తూ వస్తూ ఎండు చాపలు రెండు చటాకులు కొని విడివిడిగా ఇద్దరికీ పొట్లాలు కట్టించి ఒకటి అంజమ్మకు ఇచ్చి ఒకటి తన గంపలో పెట్టుకుంది. బజ్జీలు తినుకుంటూ ఎండుచేపల్ని మురిసి చూసుకుంది. ఒక కోరిక తీరినందుకు సంతోషపడింది.

పొద్దుగూడు చేరబోతుంది. సంతలో జనం పలుచబడ్డారు. వ్యాపారులు మిగిలిన సరుకుతో తిరుగు ప్రయాణం కడుతున్నారు. ఖాళీ అయినచోట దూరంగా కూర్చున్న వాళ్ళు వచ్చి కూర్చుంటున్నారు. అంజమ్మ పక్కన స్థలం ఖాళీ అయితే అల్లం ఎల్లిపాయలమ్మే సాయబు వచ్చి కూచున్నాడు.

"ఏవూరు సాయబూ మీది" అడిగింది సవరమ్మ.

"కర్నూలు" అన్నడా సాయబు.

పక్కన కూచున్న దగ్గర్నుండీ సాయబు చూపు అంజమ్మ మీదనే ఉంది. ఉన్నట్టుండి సవరమ్మ "పోరగానికి జరమొచ్చింది. ఎట్లున్నదో ఏమో మిగిలిన కూరలన్ని నువ్వే అమ్ముకొచ్చుకో" అనుకుంటు అంజమ్మ చేతిల నలభై రూపాయల కూలి డబ్బు పెట్టింది. అప్పటికి సవరమ్మకు నూట అరవై మిగిల్నయి. ఇక చాలనుకుని తక్కెడ బాట్లు తీసుకొని వెళ్లిపోయింది.

మిగిలిన కూరగాయల్ని సమానంగ ఐదు కుప్పలు చేసింది అంజమ్మ. "కుప్పకు పది" కుప్పకు పది అని అరవటం మొదలు పెట్టింది. చివరగా కూరలు కొనేది హోటలు వాళ్ళు అర్ధగంటల

Untitled-1.pmd 3 4/18/2011, 12:49 PM

కూరగాయలైపోయి అంజమ్మ చేతిలో ఇంకో యాభై రూపాయలు పడ్డయి. మొత్తం తొంభై రూపాయలు. ఎండు చాపలు లాభం. మురిపెంగా చూసుకుంది అంజమ్మ.

పట్టా మడచి చంకలో పెట్టుకొని బజార్లోకి వచ్చింది. పిల్లగానికి నోటు పుస్తకాలు కొన్నది. పిల్లకు కొబ్బరి నూనె రిబ్బనులు కొన్నది. ఇంకా చేతిలో యాభై రూపాయలున్నై. ఆటోలు ఆగే దగ్గరకు వచ్చింది.

అక్కడ యాదమ్మ నిలబడి ఉంది. ఆమెది కూడా అంజమ్మోళ్ళ ఊరే. యాదమ్మ దగ్గరికి వెళ్ళగానే "పొద్దుగాల అత్తకోడలు జగడమాడినట్లున్నరు" అన్నది ఆరా తీస్తున్నట్లు. "రోజూ ఉండేటివే కదా" తేలికగానే అన్నది అంజమ్మ.

"పిల్లా! ఒక్కసీసా కల్లు తాగిపోదాం రావే" అడిగింది యాదమ్మ.

నాకలవాటు లేదన్నది అంజమ్మ.

"నువ్వేం తాగొద్దులే" నేను తాగిందాక నాయెంటుండు తర్వాత ఇద్దరం కల్సిపోదాం" అంది యాదమ్మ.

సరేనని యాదమ్మను అనుసరించింది. వీళ్ళ వెనకనే అల్లం ఎల్లిపాయల సాయబు కల్లుకాంపౌండ్‌లకు పోయిండు. కల్లు దుకాణం నిండా జనవే. కల్లు అయిపోయిందని గుత్తేదారు మనుషులు చెపుతున్నరు.

అయినా జనం వినట్లేదు.

మాకిప్పుడు కల్లుకావలసిందేనని జనం గొడవకు దిగారు.

కల్లు తయారు చేసే మనిషి లేడు ఏ మందు ఎంత కలపాలో మాకు తెలియదని గుత్తేదారు మనుషుల వాదన.

జనం మాకదంత తెల్వదని అట్లనే కూర్చున్నరు. ఎక్కువ మంది బైట ఊర్లనుంచి సంతకొచ్చినోళ్ళే.

అంజమ్మ యాదమ్మ ఒక మూలకు చెట్టుకింద కూలబడ్డరు.

గుత్తేదారు మనుషులు ఎదురుగా చిలుంపట్టిన బోరింగు నుండి కడవల తోటి నీళ్ళు తెచ్చిగోలెం నింపిన్రు.

అందరు చూస్తుండగానే చక్కర, సిహెచ్ ఇంకేవో తెల్లమందులు అందుల కలిపిన్రు. చేతుల తోటి కల్లు బాగ కలుస్తలేదని ఒక పోరగాన్ని గోలెంలకు దించి కాళ్లతోటి నీళ్లు కుల్లు కుల్లు చేయమన్రు. వాడు గోలెంల ఆ మూలకు ఈ మూలకు ఈత కొట్టినట్లు చేసిండు. ఐదు నిమిషాలైనంక వాడ్ని బైటికి రమ్మంటే వాని ఒళ్ళంతా సున్నంలో ఉడకబెట్టిన బట్టలాగ పాలిపోయింది. జనం కల్లుపోయమని ఎగబడ్డరు. లోటలతోటి సీసాలు నింపి జనానికిచ్చి గుత్తేదారు మనుషులు క్షణాల్లో జేబులు నింపుకున్నారు.

సాయబు మూడు సీసాలల్ల కల్లు తెచ్చి రెండు యాదమ్మ కిచ్చిండు. యాదమ్మ డబ్బులియ్యబోతే ఒద్దన్నడు.

బలవంతంగా చేతిలకుక్కింది. "మాకెందుకు పుక్కడు కల్లు" అనుకుంట యాదమ్మ.

"అంజీ ఒక మాట చెప్త ఇంటావే. సీసా కల్లు తాగు ఇంటికి పోతే మీ అత్తకన్న ఎక్కువ నోరు జేస్తవు లేదంటే గమ్మున పండుకుంటవ్. ఏదో ఒకటి మేలే అయితది" అని ఉసిగొల్పింది.

అత్తమీద గెలుపంటే అంజమ్మకు హుషారొచ్చింది.

కల్లుసీసా ఎత్తి కొద్దిగా తాగింది. మొదలు తీయగా అన్పించింది. గొంతులకు పోయినంక మెల్లగా మంట మొదలయ్యింది. ఎదకాడికి చేరేసరికి ఇంకా ఎక్కువైంది. మొగం చిట్లించింది.

"మొదలు గట్లనే ఉంటది. అలవాటైతే బాగుంటది" అన్నది యాదమ్మ.

అత్తను గుర్తు చేసుకొని మొత్తం తాగింది అంజమ్మ.

బలవంతంగా గొంతు దాటిన కల్లు దాని పని మొదలు పెట్టింది. తొలుత కొద్దిగా మంటగా ఆపైన మత్తుగా మొదలై నాలుక మొద్దుబారిపోయింది. మగతగా కళ్ళు మూతలు పడ్డై. సీసా పక్కకు పెట్టి నేలమీదకు ఒరిగింది.. కడుపులో తిప్పుడు మొదలైంది. కల్లు దుకాణంలో జనం గొడవ చేస్తున్నట్లు కొద్దిగా వినపడి అది కూడా ఆగిపోయింది.

చీకటి ముసురుతున్న ఆ ప్రదేశంలో అంజమ్మ నిద్రలో ఉంది. సాయబు అంజమ్మ మీదకు వస్తున్నడు. తనకేదో కావాలన్నట్టు ఆమెనంతా తడుముతున్నడు. అంజమ్మకు మనిషి మీదకు చేరిన బరువు తెలుస్తున్నది.

బలవంతంగా కళ్లు తెరిచి చూసింది. మీద కూర్చున్న సాయబు ఏదో వెదుక్కుంటున్నడు ఒక్కసారి ఒళ్ళు జలదరించింది. బలమంతా కూడదీసుకొని ఒక్కతోపు తోసింది. సాయబు దూరంగా పడ్డాడు.

అంజమ్మ లేచి కూర్చుంది. బట్టలు సర్దుకుంటుండగా కిందపడ్డ సాయబు మళ్ళీ లేచి మీదకు రాబోయి బళ్ళున వాంతి చేసుకొని పక్కకు పడిపోయాడు.

ఆటో స్టాండు దగ్గరకు వచ్చింది అంజమ్మ. అక్కడంతా ఖాళీ బాగా రాత్రయినట్టు తోచింది. మెల్లగా ఊరివైపు నడకమొదలు పెట్టింది. నడుస్తుండగానే కళ్ళు మూతలు పడుతున్నై. సగం దూరం నడిచినంక కడుపుల తిప్పి వాంతయ్యింది. ఆడనే కొద్దిసేపు కూలబడి లేచి నడక సాగించింది. ఊరు దగ్గరకు వచ్చినంక మళ్ళీ ఒకసారి వాంతయ్యింది. ఈసారి కడుపుల పేగులు కూడా బయటపడేటంత వాంతి. కాళ్ళు, కళ్లు స్వాధీనం తప్పుతున్నా ఎలాగో ఇల్లు చేరింది.

పందిరి కింద పిల్లలిద్దరూ ఒకే మంచంల నిద్రపోతున్నరు.

తృప్తిగా చూసుకొని పుస్తకాలు, నూనె, రిబ్బన్లు వాళ్ళ తలాపుకాడ పెట్టింది.

ఇంట్లకు పోతే అత్త లేచి అరుస్తదని బయట అరుగుమీదనే అడ్డం ఒరిగింది. తలాపున ఎండుచేపల పొట్లం, చేతిలో యాభై రూపాయలు.

తెల్లారి నారమ్మ లేచి బయట పడుకున్న కోడల్ని ఊపి, ఊపి, లేపబోయింది. అంజమ్మ శరీరం కొయ్యబారి చాలా సేపయింది.

రాత్రి సంతల కల్లు తాగినోళ్లు అరవైమంది చచ్చిపోయిన్రనే వార్త దావాలనమై వ్యాపిస్తున్నది.

Untitled-1.pmd 4 4/18/2011, 12:49 PM

కవిత

'జీవితా'హారులు!

ఎమ్.వి.జె.భువనేశ్వరరావు

వారికెల్లప్పుడూ ఇతరుల వ్యవహారాలతోనే పని
ఇతరుల చావు వారికి బ్రతుకు
ఇతరుల కష్టం వారికి సుఖం
ఇతరుల నష్టం వారికి లాభం
వారి అభివృద్ధంతా ఇతరులని నాశనం చేయడంతోనే
ముడిపడి వుంటుంది.
అందుకోసమే...
లక్ష అబద్ధాలు చెప్పి ప్రజల్ని నమ్మిస్తారు..
వాగ్ధానాల వరదలో ముంచేస్తారు..
ప్రాణం పోతున్నా ఓటేసేదాక తేలనివ్వరు..
అభివృద్ధని చెప్తూ.. నీ భూమిని లాక్కుంటారు..
నీ జీవితాన్ని శిథిలం చేసి...
నీ సమాధి లాంటి అనేక సమాధుల్ని
పునాది రాళ్ళుగా మార్చి...
అధునాతన భవంతుల్ని నిర్మిస్తారు ....
ఆ భవంతి బరువును మోయలేక
యుగాంతం దాకా... నీ ఆత్మ
ఊపిరాడక ఉక్కిరి బిక్కిరవుతూనే ఉంటుంది..
ఆ భవనం వెలుగులు.. చుట్టూ ప్రసరిస్తాయ్...
నీవు మాత్రం ఎప్పటికీ చీకటిలోనే..!
అంతేనా?
ఆ అభివృద్ధి పచ్చని పొలాల్నే కాదు..
పండంటి జీవితాల్నీ మింగేస్తుంది..
తిండిలేని.. అనాధలుగా మిగులుస్తుంది..
వారిని కాకులుగా మార్చి గ్రద్దలకు వేస్తుంది..
వారి కమతాలన్నీ 'సెజ్'లుగా మారి "చూడు... నన్నెంత
సొగసుగా తీర్చిదిద్దాడో
నువ్వా ఉన్నావ్.. దాహమే తీర్చలేక పోయావ్"
నిరంతరం వారిని వెక్కిరిస్తూ ఉంటుంది..
ఏడవలేక... నవ్వలేక.. ఏమీ చేయలేక
వారు.. వెర్రిచూపులు చూస్తుంటారు...
అనారోగ్యం పాలై... ఆత్మహత్యను ఆశ్రయిస్తారు...
అంతేకాదు..
సెజ్‌లతో బొజ్జలు పెంచిన వార్కి
ప్రాజెక్టులతో పొలిటిషియన్లయిన వార్కి
నీ రక్తంతో దాహం తీర్చుకొనే వార్కి
నీ అన్నంతో ఆకలిని అధిగమించే వార్కి
వాడి పారేసేందుకు
చెలగాటమాడుకొనేందుకు
అందమైన ఆటవస్తువు కావాలి..
అందుకోసం వారి వారసులు..
ఆమ్లవర్షాలు కురిపిస్తారు...
రక్తపుటేరులు పారిస్తారు...
కాలిన సిగరెట్లనీ...
కాలం చెల్లిన మందుల ప్యాకెట్లనీ
ఆయుధాలుగా ఉపయోగిస్తారు..
నీ ఆస్తిని దోచేసి బలుస్తారు...నీ ఐశ్వర్యంతో ఆయుష్షును పెంచుకొంటారు..
నీ కన్నీళ్లతో నిత్యం జలకమాడుతారు..
నీ బాధను చూస్తూ వినోదం పొందుతారు..
అందుకనే..
నువ్వు ఓ అదృశ్యశక్తిగా మారాలి..
నిన్ను పీల్చుకుతినాలనుకునే రాబందులకు
పాడె కట్టి 'చితి'ని పేర్చాలి..
నిన్ను నాశనం చేసే ప్రయత్నం
జరగటాన్కి ముందే... వాడ్ని నువ్వు నాశనం చెయ్యాలి..
వారి జీవితాల్ని ఆక్రమించిన వారిపై
'ఇదిగోరా కుక్కా.. మా ప్రజలు నీకిస్తున్న వీడ్కోలు ముద్దు' అని ఎవరిలాగో
నువ్వు కాలిబూటు విసరకపోయినా
'ఓటు' బలంతో అరాచకాన్ని నిరోధించాలి..
అంధఃపాతాళంలో ఆకృత్యాల్ని పాతరవేయాలి...

Untitled-1.pmd 5 4/18/2011, 12:49 PM

నువ్వో కత్తుల బోనులా కనిపించాలి

తోకల రాజేశం

నువ్వెందుకమ్మా ! చూపుల్ని నేలమీదికి వంచుతావు ?
ఆడతనాన్ని మోయలేని అవమానంగా భావిస్తావు ?
నీలో అణువణువూ నిండిపోయిన
వొక అమ్మనూ – వొక చెల్లినీ చూల్లేని
గుడ్డితనానికి వానిపై జాలిచూపులు విసరాలితప్ప
శృతిమించితే చూపుల్లో
చంద్రనిప్పులు కురిపించాలి తప్ప
నువ్వెందుకు తల్లీ ! ఈ లోకం నుంచి నిన్ను నువ్వే బహిష్కరించుకుంటావు?
"వరకట్నం" విషపుతీగకు నీ ప్రాణిన్ని బలిపెట్టుకుంటావు?
నీకు జీవితాంతం తోడుంటానని అగ్నిమంత్రాల సాక్షిగా
చేతిలో చేయిగా ప్రమాణమైనవాడు
నిన్నూ – నీ వారినీ మేసే జంతువుగా అవతారమెత్తితే
ఆ పురుషాంహకారాన్ని నిలువునా ఖండించే కరవాలమై మెరవాలి
నీ రౌద్రాకారాన్ని చూసి వరకట్న పిశాచి ఆత్మహత్య చేసుకోవాలి
మృగాళ్లకు నువ్వో కదుల్తున్న కత్తులబోనులా కనిపించాలి

ఆపత్కాలంలో నువ్వు పదకొండో అవతారమై మొలకెత్తగలగాలి
వాని చేయి ఆసిడైవస్తే
నువ్వా చేయిని తెగటార్చే ఖడ్గంగా ఎదురవ్వాలి
కళ్లు కామమెక్కి మాట్లాడితే
వాని ఒళ్లు ఒళ్లంతా కారంతో తడిపిన పుండు కావాలి
మృగాల పాదముద్రలు విస్తరిస్తున్న ఈ ఆటవిక సమాజంలో
నువ్వు నీ జాతి ఆస్తిత్వాన్ని నిలబెట్టే బెబ్బులివి కావాలి!

విధ్వంసం

ఉప్పలధడియం వెంకటేశ్వర్లు

నేలమట్టమయ్యేదాకా
నేను గమనించలేదు గానీ
నిన్నటి దాకా
నిజానికి ఇక్కడో ఇల్లుండేది !

బహుశా ఎవరో మనుషులు
ఉండే ఉంటారు ఆ ఇంట్లో !
పిల్లలు అమెరికాలో ఉంటొన్న వృద్ధ దంపతులో
అమ్మాయి పెళ్ళి గురించి బెంగటిల్లుతోన్న నడివయసు తల్లిదండ్రులో
నీళ్ళతో పొట్ట నింపుకుంటొన్న నిరుద్యోగులో
బహుశా ఎవరో మనుషులు....

ఉన్నప్పుడు ఎప్పుడూ పట్టించుకోం గానీ
తీరా ఏ నేల బేహరో
ఇరుగు పొరుగిండ్లను కాస్తా దిగమింగాక
ఎవరో ఎద మీద సమ్మెటతో కొడుతోన్న అనుభూతి !
అణువణువునా ఏదో అవ్యక్త భీతి !

సంగీతామృతం

యస్.యస్.రెడ్డి

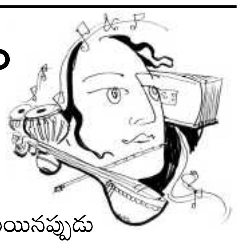

మనసు వికలమయినప్పుడు
పరిపరివిధాల పొరాడినప్పుడు
అమ్మలా అక్కున చేర్చుకొని
లాలిస్తాయి–సరిగమలు!
ఏమితోచనప్పుడు
ఏకాంతసేవ పీడిస్తున్నప్పుడు
మల్లెలా సాంత్వన పరిమళం
నింపుతుంది–రాగరంజని!
మనోవేదనకు గురియై
కింకర్తవ్యవిమూఢులైనప్పుడు
వెన్నుతట్టి కార్యోన్ముఖుణ్ని
చేస్తుంది– స్వరాలాపన!
పరవశింప చేస్తుంది
ఉల్లాస పరుస్తుంది
ఉత్తేజ పరుస్తుంది
గుండెనిండా అమృతమే ప్రవహిస్తుంది!

Untitled-1.pmd 6 4/18/2011, 12:49 PM

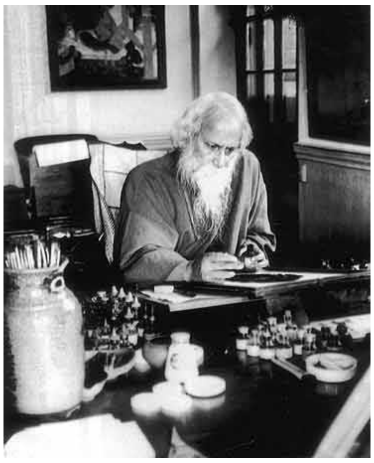

మానవతా వాది సామాజిక భావ శిల్పి

తెలకపల్లి రవి

ఆయన మొదటి దశలో అచ్చమైన సౌందర్యారాధకుడుగా మానవ సమాజంతో సంబంధం లేని స్వేచ్ఛాపిపాసిగా విహరించారు. కలం నుంచి వెలువడిన ప్రతి అక్షరమూ ప్రతి రేఖ అందుకే అంకితం చేశారు. ఈ క్రమంలో ఉపనిషత్తులు, ఆముష్మిక చింతనల ప్రభావానికి కూడా ప్రబలమైన చోటే ఇచ్చారు. దైవ చింతన కూడా కనపర్చారు. గీతాంజలి కూడా ఆ ధోరణిలో వెలువడిన కావ్యమే. ఆ దశలో ఆయనకు సామాన్య ప్రజల జీవనవేదన గురించి పట్టలేదు. వాటి గురించి ఏమంతగా తెలియదు కూడా. తన దృష్టి కోణంలోని లోపాలనూ ఆయన గ్రహించేందుకు సమయం పట్టింది. జీవితానుభవం ప్రపంచ పరిశీలన ఠాగూరు దృక్పథంలో సమూలమైన మార్పు తెచ్చాయి.

దేశంలో రవీంద్ర నాథ ఠాగూరుతో పోల్చదగిన విఖ్యాత కవి సాంస్కృతిక రాయబారి మరొకరు లేరని అందరూ అంగీకరిస్తారు. ఆయనకు నీరాజనాలర్పిస్తారు. దేశం ప్రతిరోజూ అధికారికంగా ఆలపించే జాతీయ గీతంలోనే రవీంద్రుడు పలకరిస్తుంటాడు. కాని ఆయన గురించి బెంగాల్‌లోనే ఎప్పుడూ అనేక భిన్నాభిప్రాయాలు వినిపిస్తుంటాయి. ఇందులో మూడు తరహాలు ముఖ్యమైనవి. మొదటి తరహాలో బెంగాలీ పండితులూ మేధావులు ముఖ్యంగా విద్యారంగానికి సంబంధించిన వారుంటారు. వీరు తక్కిన సాహిత్యకారులందరికన్నా ఠాగూరు గొప్పవాడని ఆకాశానికెత్తుతుంటారు. ఈ క్రమంలో దేశ విదేశీ కవులెందరినో తక్కువ చేసేందుకు కూడా వెనకాడరు. ఇంకో రకం వారేమో ఠాగూరు రచనలన్ని బూర్జువా భావ మయమని కొట్టిపారేస్తారు. ఎలాటి సహనమూ లేకుండా విమర్శనాత్మక దృష్టి లేకుండా ఠాగూరున మొత్తంగా తిరస్కరిస్తారు. ఇక మూడో తరహా వారేమో ఠాగూరు వీర విధేయులు. ఆయనపై ఈగ వాలినా సహించరు. వాస్తవానికి ఈ మూడు ధోరణులూ పొరబాటే.

అలాగే ఠాగూరులోని ప్రకృతి ప్రియత్వాన్ని సౌందర్యారాధనను కీర్తించే భావ కవులు తెలుగులోనూ వున్నారు. వీరంతా ఆయనను అనువదించారు కూడా. ఇందుకు భిన్నంగా అభ్యుదయ కవులనుకునే వారు ఠాగూరులోని శాంతి ప్రజాస్వామిక దృష్టికోణాలను గౌరవించారు. ఆయనకు తామే వారసులమని ప్రకటించారు. ఈ విషయంలో భావ కవితా పితామహుడి వంటి రాయప్రోలు సుబ్బారావు ఇలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీకి వ్యాసం రాస్తే దాన్ని ఖండిస్తూ కె.వి.రమణారెడ్డి మరో వ్యాసం రాయడం ఇందుకొక ఉదాహరణ మాత్రమే. శ్రీశ్రీ చివరి వరకూ ఠాగూరుపై విమర్శనాస్త్రాలు సంధిస్తూనే వున్నారు.

ఠాగూరు గురించి ఇన్ని భిన్నాభిప్రాయలు ఇంత కుతూహలం కలగడానికి కారణమేమిటి? ఆయన జీవితంలో వివిధ దశల్లో వివిధ కోణాలుగా పాయలుగా సాగిన సృజన ప్రవాహమే ఇందుకు ఏకైక కారణం. అత్యంత ప్రతిభావంతుడైన ఠాగూరు ఏది రాసినా ఏం చెప్పినా కళాత్మకంగా శక్తివంతంగా అలరాలింది కనకే అన్ని తరహాల వారూ ఆయన వారసత్వాన్ని ప్రకటించుకున్నారు. ఆయన జీవితంలో మామూలుగా చూసే క్రమం తలకిందులవడం ఇందుకు ముఖ్య కారణం. సాధారణంగా యవ్వనంలో గంభీరోక్తులు విప్లవ వాక్యాలు పలికిన కొందరు తదుపరి దశలో ఆధ్యాత్మిక వాదులుగా భక్త శిఖామణులుగా మారిపోతుంటారు. ఇందుకు మినహాయింపుగా నిలిచే కొద్ది జీవితాలలో ఠాగూరు జీవితం కూడా వుంటుంది. ఆయన మొదటి దశలో అచ్చమైన సౌందర్యారాధకుడుగా మానవ సమాజంతో సంబంధం లేని స్వేచ్ఛాపిపాసిగా విహరించారు. కలం నుంచి వెలువడిన ప్రతి అక్షరమూ ప్రతి రేఖ అందుకే అంకితం చేశారు. ఈ క్రమంలో ఉపనిషత్తులు, ఆముష్మిక చింతనల ప్రభావానికి కూడా ప్రబలమైన చోటే ఇచ్చారు. దైవ చింతన కూడా కనపర్చారు. గీతాంజలి కూడా ఆ ధోరణిలో వెలువడిన కావ్యమే. ఆ దశలో ఆయనకు సామాన్య ప్రజల జీవనవేదన గురించి పట్టలేదు. వాటి గురించి ఏమంతగా తెలియదు కూడా. తన దృష్టి

Untitled-1.pmd 7 4/18/2011, 12:49 PM

కోణంలోని లోపాలనూ ఆయన గ్రహించేందుకు సమయం పట్టింది. జీవితానుభవం ప్రపంచ పరిశీలన ఠాగూరు దృక్పథంలో సమూలమైన మార్పు తెచ్చాయి.

ఒకానొక విశ్వ కవీంద్రుని పరిణామ క్రమానికి సంబంధించిన బాధామయ వాస్తవమిది.

ఠాగూరు ప్రేమ కవిత్వాన్ని మార్మిక భావజాలాన్ని మాత్రమే ఇష్టపడే వారు ఆకాశానికెత్తే వారు ఈ వాస్తవాలను చూడటానికి ఇష్టపడరు. ఆయన తొలి దశలో రాసిన రసగుళికలంటేనే వారికి ప్రీతి. అవే ఆయన ప్రతిభకు నిదర్శనమని కొనియాడుతుంటారు. సంపన్న కులీన కుటుంబంలో పుట్టి విలాసవంతంగా పెరిగిన ఒక రసిక యువకుని స్వేచ్ఛాసృజనగా దాన్ని పొగిడి పొగిడి పరవశించి పోతారు. వాస్తవానికి ఇదో కల్పన. తాను పెద్ద సంపన్న కుటుంబంలో పుట్టాననుకోవడం సరికాదని ఠాగూరు తన ఆత్మకథలో రాశాడు. తనకు కాస్త వయస్సు వచ్చేనాటికి సంపదగా చెప్పుకోదగిందేదీ మిగల్లేదని స్పష్టంగా పేర్కొన్నాడు. ఒక విధంగా అది మేలే చేసింది. ఆయన భావాలు పరిపక్వం కావడానికి అది దోహదపడింది. అటు ఐశ్వర్యం ఇటు దారిద్ర్యం రెంటి గురించి ఆయనకు చిన్న తనంలోనే అవగాహన కలిగింది. ఆ విధంగా సంపన్న కుటుంబం సామాన్యస్థితిలోకి జారుకోవడంలోని పరిణామ క్రమం ఆ యువ హృదయం తెలుసుకోగలిగింది. అయితే రష్యన్ రచయిత టాల్‌స్టాయ విషయంలో జరిగినట్టుగా ఈ పరిస్థితి ఆయనలో ఎలాటి అపరాధభావనను గాని అసహాయ శీలతను గాని తీసుకురాలేదు. సామాజిక కళా రంగాలకు సంబంధించిన అంశాలలోనేగాక సమాజానికి మతానికి సంబంధించిన విషయాలలో కూడా ఆయన ఉదారవాదిగానే వుండిపోయాడు. వ్యక్తికి సమాజానికి కూడా స్వేచ్ఛ వుండాలని భావించాడు.

ఠాగూరు స్వేచ్ఛా భావన సంపూర్ణమైంది. సంతోషం సృజన శీలత నిండినది. ఆయనకు వైరాగ్యం సన్యాసం వంటి వాటిపై నమ్మకం వుండేది కాదు. అలాటి ముక్తి నాకు అక్కర్లేదు అని ప్రకటించాడు. ఠాగూరు ఎన్ని సమస్యలు సవాళ్లు ఎదుర్కొన్నా మనుషులపై నమ్మకం కోల్పోలేదు. మానవులు వున్నందుకే ఈ భూమండలం ఇంత అందంగా వుందని ఆయన అనేవారు. తన కవిత్వం మనుషులకు ఒకింత సంతోషం కలిగిస్తే చాలునని ఆయన ఆశించాడు. ఆఖరుకు చనిపోయే ముందు కూడా ఠాగూరు మనుషులపై నమ్మకం కోల్పోవడం మహాపాపమని ప్రకటించాడు.

ఠాగూరు స్వేచ్ఛా భావన సంపూర్ణమైంది. సంతోషం సృజన శీలత నిండినది. ఆయనకు వైరాగ్యం సన్యాసం వంటి వాటిపై నమ్మకం వుండేది కాదు. అలాటి ముక్తి నాకు అక్కర్లేదు అని ప్రకటించాడు. ఠాగూరు ఎన్ని సమస్యలు సవాళ్లు ఎదుర్కొన్నా మనుషులపై నమ్మకం కోల్పోలేదు. మానవులు వున్నందుకే ఈ భూమండలం ఇంత అందంగా వుందని ఆయన అనేవారు. తన కవిత్వం మనుషులకు ఒకింత సంతోషం కలిగిస్తే చాలునని ఆయన ఆశించాడు. ఆఖరుకు చనిపోయే ముందు కూడా ఠాగూరు మనుషులపై నమ్మకం కోల్పోవడం మహాపాపమని ప్రకటించాడు. ఈ విశాల మానవతా వాదమే ఆయనను సాహిత్యంలోనూ చిత్రకళలోనూ విద్యారంగంలోనూ కూడా ప్రయోగాలకు పురికొల్పింది.

శిలాల్ దాహ లోని తమ పూర్వీకుల ఆస్తులను ఆజమాయిషీ చేస్తున్నప్పుడే ఠాగూరుకు రైతులు వ్యవసాయ కార్మికులు మధ్య తరగతి జనులు తదితరులతో సంబంధం ఏర్పడింది. తనలో చిరకాలంగా నాటుకు పోయిన సాంఘిక భావాలను కూడా ఆయన వదిలించుకోవడానికి ఆ అనుభవం తోడ్పడింది. ఆ సమయంలోనే వ్యవసాయ రంగంలో రావలసిన సంస్కరణలను గురించి చేసిన రచనలు చూస్తే ఆయన గ్రామీణ జనబాహుళ్యం గురించి తపన పడుతున్నారని తెలుస్తుంది. వాటిలో సహజంగానే అనేక లోపాలున్నా నన్ను కూడా మీలో(సామాన్యులలో) ఒకరుగా భావించండి' అని చెప్పడంలో నిజాయితీ కనిపిస్తుంది.

ఇక అంతర్జాతీయంగా శాంతి సామ్యవాదాలకు అనుకూలంగా ఠాగూరు నిర్వహించిన పాత్ర మరింత విశిష్టమైంది, విలక్షణమైంది కూడా. అప్పట్లో ప్రపంచంలో ఒకే ఒక్క సోషలిస్టు దేశంగా వున్న సోవియట్ యూనియన్ గురించిన వార్తల ప్రచురణపై సెన్సారింగు వుండేది. అనేక అసత్య కథనాలు కూడా బ్రిటిష్ పాలకులసు ప్రచారంలో పెట్టేవారు. అనేక మంది సోషలిస్టు వ్యతిరేకులలాగే ఠాగూరు కూడా వీటిద్వారా స్వల్పంగానైనా తెలియవస్తున్న విశేషాలను పట్టించుకోకుండా ప్రతికూల వ్యాఖ్యలు చేస్తూ వచ్చారు. ఆయన చుట్టూ చేరిన వారిలో కొందరు అదే పనిగా కమ్యూనిస్టు వ్యతిరేకతకు ఆయనను సాధనంగా చేసుకున్నారు. అయితే ఒకసారి సోవియట్‌ను సందర్శించడానికి అవకాశం రాగానే ఆయనలోని ఈ దురభిప్రాయాలన్ని పటాపంచలై పోయాయి. రష్యాలో పేదరికాన్ని అవిద్యను వ్యాధులను నిర్మూలించేందుకు సాగుతున్న సామ్యవాద మహాయజ్ఞం ఆయనను ఉత్తేజ పర్చింది. ఈ మహత్తర విజయాలను గురించి అక్కడ మానవుడి చైతన్య గాథలను గురించి ఆయన రష్యా నుంచి ఉత్తరాలు పేరిట రాశారు.

ఒక ప్రముఖ కవిగా ఠాగూరు అవసరమైనప్పుడు రాజకీయ ఉద్యమాలలో పాలు పంచుకోవడానికి వెనుకాడలేదు. కవి సమాజంలోంచే పుడతాడు. దానిపట్ల బాధ్యత కలిగి వుంటాడని ఆయన గుర్తించాడు. ఠాగూరుకు బ్రిటిష్ పాలన ఫలితాల పట్ల భిన్నమైన అంచనాలుండేవి. ఈ దేశంలో రకరకాల మతాలు జాతులను బ్రిటిష్ పాలన ఏకం చేయడం సానుకూల అంశంగా ఆయన పరిగణించేవారు. 1893లో ఇంగ్రేజి ఓ భారత్ బాసి రాశాడు. '(ఇలాటి అంచనా కారల్ మార్క్స్ కూడా మరో కోణం నుంచి ఇచ్చాడు.)కాకపోతే ఆ కారణంగా బ్రిటిష్ పాలకులతో సామరస్యపూర్వకమైన సంబంధాలుండాలని ఆయన మొదట వాదించేవారు. అలాగే బ్రిటిష్ వారు ఏర్పరిచిన జమీందారీలలో స్వదేశీ సమజ్ ఏర్పాటు చేయవచ్చునని కూడా 1904లో వాదించాడు. అయితే ఇవన్నీ ఆయన భావావేశాలలతో గాని ఆశయాలతో గాని పొసిగేవి కావు కనకనే ఘర్షణ తప్పలేదు. బ్రిటిష్ పాలకులు అకృత్యాలకు అమానుషాలకు పాల్పడినప్పుడు అత్యంత భీషణమైన భాషలో శక్తివంతమైన కవిత్వంతో విరుచుకుపడ్డాడు. హిలాల్ జైలులో నరమేధం సాగినపుడు గట్టిగా ఖండించాడు. జలియన్ వాలాబాగ్ వూచకోతకు

Untitled-1.pmd 8 4/18/2011, 12:49 PM

పాటల రారాజు వేటూరి

తెలుగు సినీ ప్రపంచంలో పాటల రారాజుగా వెలిగిన వేటూరి సుందరరామమూర్తి మే 22న చివరి శ్వాస వదిలారు. తన సుదీర్ఘ సినీ రంగ జీవితంలో వేలాది పాటలు రాసి ప్రేక్షకుల అభిమానాన్ని సంపాదించుకున్నారు. కృష్ణాజిల్లా పెదకళ్లేపల్లి గ్రామంలో పుట్టారు. ప్రముఖ కవి– పండితుడు, పరిశోధకుడు వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి సోదరుని కుమారుడే వేటూరి. 1956 నుండి 1972 దాకా ఆంధ్రప్రభలో ఉపసంపాదకులుగా పని చేశారు. ఆంధ్రప్రభ వీక్లీకి సినిమా ఎడిటర్‌గా పని చేశారు. ఆంధ్రపత్రికలోనూ పనిచేశారు.“సిరికాకుళం చిన్నది” అనే సంగీత రూపకం ద్వారా కవితా సాహిత్య రంగంలో ఆకాశవాణి ద్వారా ప్రఖ్యాతి పొందారు. నందమూరి తారక రామారావు తొలిగా ‘దీక్ష’ సినిమాలో అవకాశం కల్పించారు. “నిన్న రాతిరి కలలో...” అనేది తొలి పాట. “భారత నారీ చరితము...” అనే హరికథా రూపంలోని గేయాన్ని “ఓ సీత కథ”లో వేటూరి రాశారు. రాఘవేంద్రరావు, రామారావు, విశ్వనాథ్ ముగ్గురూ వేటూరిని ప్రోత్సహించారు.

“ఝుమ్మందినాదం–సయ్యంది పాదం” – (సిరి సిరిమువ్వ); సీతాలు సింగారం... (సీతామాలక్ష్మి), ఆరేసుకోబోయి పారేసుకున్నాను.... (అడవిరాముడు) లాంటి పాటలు ప్రాచుర్యం పొందాయి. శంకరాభరణం పాటల విజయం అందరికీ తెలిసిందే. “మానస వీణ మధుగీతం” అంటూ “పంతులమ్మ”లో పలికించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి నంది బహుమతి పొందారు. 8 సార్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నుండి, ఒకసారి కేంద్ర ప్రభుత్వం నుండి జాతీయ పురస్కారాన్ని పొందారు. “రాలి పోయే పువ్వా.. నీకు రాగాలెందుకే” అంటూ “మాతృదేవోభవ” చిత్ర గీతానికి కేంద్రం నుండి అవార్డు పొందారు. వేటూరి శృంగార, ద్వందార్థ గీతాలతో పాటు, ‘పిలుస్తోంది ఇంద్రవల్లీ... పేదరికపు రంగవల్లీ”, “ ఈ దుర్యోధన దుశ్శాసన దుర్వినీతి లోకంలో” వంటి పాటలు కూడా రాసారు. తెలుగు భాషకు ప్రాచీన హోదా ఇవ్వాలని జరిగిన కార్యక్రమాలకు వేటూరి మద్దతు తెలిపారు. భాషపై చక్కని పట్టుగల వేటూరి చక్కని పాటలు రాసి ఎందరి అభిమానాన్నో చూరగొన్నారు. తెలుగు సినీపాటల చరిత్రలో వేటూరి ఒక శాశ్వత చిరునామాగా ఉంటారు. ఆయనకు ప్రస్థానం నివాళి అర్పిస్తోంది.

నిరసనగా తనకు బ్రిటిష్ వారిచ్చిన సర్ బిరుదును పరిత్యజించాడు. మహాత్మాగాంధీతో ఠాగూరు ఎప్పుడూ అత్మీయ సంబంధాలు కలిగివుండేవాడు. ఆయనను మహాత్మా అని మొదటిసారి పిలిచింది కూడా ఠాగూరే. ఈయనను గురుదేవ్ ఆని ఆయన సంబోధించేవాడు. ఠాగూరులో ఎప్పుడూ మత ఛాందసం లేదు. లౌకిక తత్వాన్నే ఆయన కోరుకున్నారు. తను ప్రతిపాదించిన స్వదేశీ సమాజ్‌లో ఒక హిందూ ఒక ముస్లిం అధినేతలుగా వుండాలని చెప్పారు.

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధం ఆయన తాత్వికతను పూర్తిగా మార్చేసింది. 1916లో ఆయన జపాన్ సైనిక దురాక్రమణలను నిశితంగా ఖండించాడు. హిట్లర్ ముస్సోలినీలపై నిప్పులు చెరిగేలా రాశాడు. ఫాసిస్టు పోకడలను జాతి విద్వేషాన్ని గట్టిగా వ్యతిరేకించాలని నిర్ణయానికి వచ్చాడు. హెన్రీ బార్బ్యూస్, రోమరోలా వంటి రచయితల పాసిస్టు వ్యతిరేక పోరాటంతో గొంతు కలిపాడు. చైనాపై జపాన్ దురాక్రమణను ఖండిస్తూ 1937 మేలో చైనా ప్రజలకు ఒక సందేశం పంపించాడు. తనను కలిసిన చైనా మేధావి ప్రొ.టాన్ యున్ సేన్ ద్వారా ఈ సందేశాన్ని అప్పటి నాయకుడు చాంగ్ కై షేక్‌కుపంపినప్పటికీ ఉత్తరం మాత్రం ఆయన పేరిట గాక చైనా ప్రజలనే ఉద్దేశించి రాయడం విశేషం. తను వ్యక్తిగతంగా రు.500 విరాళంతో ప్రారంభించి చైనా ప్రజల సంఘీభావ నిధి వసూలుకు కృషి చేశాడు. ఆయన సందేశం సహాయం చైనా రేడియోలో విస్తృతంగా ప్రచారం చేశారు. అది సహించలేక జపాన్ ఫాసిస్టు ఆస్తాన కవి యోన్ నోగుచి అత్యంత నీచమైన భాషలో ఠాగూరుపై దాడి చేస్తే విశ్వ కవీంద్రుడు అందుకు దీటైన భాషలో జవాబిచ్చాడు. తన మహోజ్వల సాహితీ జీవితపు ఆఖరి ఘట్టంలో రాసిన గొప్ప వ్యాసం “నాగరికతా సంక్షోభం‘ లో సామ్రాజ్యవాదపు విస్తరణ కాంక్షలు మానవత్వాన్ని బాహాటంగా సమాధి చేస్తున్నాయని పాశవికతకు పాలు పోసి పెంచుతున్నాయని ఖండించాడు. కాలాంతర్ (నవ యుగోదయం) అన్న కవితలో ఆయన మానవాళి ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లపై ఆవేదనను వెలిబుచ్చాడు. ధనస్వామ్య వర్గం నుంచి వచ్చిన ఒక ఉదార వాదిగా ఆయనకు కొన్ని పరిమితులున్నా ప్రజల పక్షపాతం తిరుగులేనిది. వర్గ పోరాటం అనివార్యమని కూడా ఆయన గుర్తించాడు. అయితే దానికి పూర్తిగా తనను తాను అంకితం చేసుకోలేకపోయాడు. తన నేపథ్యం, ఆలోచనలూ ఆచరణ విధించే పరిమితులేమిటో ఆ కవికి బాగా తెలుసు. కొత్త యుగం తననుంచి ఏమి కోరుతున్నదో అర్తం చేసుకున్నా ఆ కారణంగానే కొంచెం ఎడంగా వుండిపోయాడు.

సమస్య ఏమిటంటే ఠాగూరు జీవితంలోని ఈ పార్శ్వానికి తగినంత ప్రచారం ఇవ్వకుండా పక్కన పెట్టేస్తారు. ఎంతసేపటికీ ఆయనను కేవలం సౌందర్యారధకుడైన ఒక మహామేధావిగా చూపించడానికే ప్రాధాన్యత నిస్తారు. వాస్తవం ఏమిటంటే సంపూర్ణ అర్థంలో ఠాగూరు పీడిత ప్రజల కవి కాకున్నా నిరంతరం వారి గురించి తపించిన వాడే. వారే నాగరికతా నిర్మాతలని ఆయన తలపోశాడు. అందుకే ఆయన నిరంతరం ప్రకాశించే ఒక ఉజ్వల సృజన తార. మానవతా ప్రతీక. శాంతి సౌహార్ద్రతల అక్షర పతాక.

Untitled-1.pmd 9 4/18/2011, 12:49 PM

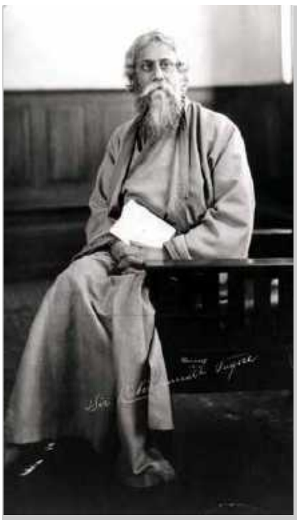

రవీంద్రుడి జీవన గమనం

* విశ్వకవి రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ 1861లో మే 7న కలకత్తాలో జన్మించారు.
* తండ్రి దేవేంద్రనాథ్ ఠాగూర్ తల్లి శారదాదేవి. ఆయన వారి 14వ సంతానం.
* బాల్య దశలోని చదువంతా ఇంట్లోనే సాగింది.
* 1868లో పాఠశాలలో విద్యాభ్యాసం మొదలైంది.
* ఆయన తన పెద్ద అన్నయ్య స్ఫూర్తితో దాదాపు 7వ సంవత్సరంలోనే మొదటి పద్యం రాశారు.
* 1870లో సంగీతం నేర్చుకోవడం ప్రారంభించారు.
* 1871లో ఆయనకు ఉపనయనం చేశారు. అదే సంవత్సరంలో ఆయన 'పృథ్విరాజ్ పరాజయం' నాటకం రచించారు.
* 1874లో ఆయన కవిత 'అభిలాష' అచ్చయింది.
* పద్నాలుగేళ్ళ పిల్లవాడిగా వున్నప్పుడు తల్లి మరణించింది.
* 1875లో తొలిసారిగా ప్రజల ముందు కవిగా నిలబడ్డాడు.
* 1875లో పదహారేళ్ళప్పుడు రంగస్థల ప్రవేశం చేశాడు. జ్యోతిరింద్రనాథ్ రచించిన ఒక నాటకంలో అలిక్ బాబు అనే ప్రధాన పాత్ర పోషించాడు.
* 1878లో పై చదువుల కోసం ఇంగ్లండ్ వెళ్ళారు.
* 1881లో మొదటిసారిగా భక్తిగీతాలకు బాణీలు కట్టారు. అదే సంవత్సరంలో సంగీత నాటకం 'వాల్మీకి ప్రతిభ'ను స్టేజి మీద వేశారు.
* తన పెద్దన్నయ్య జ్యోతిరింద్రనాథ్‌తో కలిసి సరస్వతి సమాజాన్ని స్థాపించారు.
* 1883లో మృణాళినీ దేవిని వివాహం చేసుకున్నారు.
* 1882లో విద్యపై రాసిన మొదటి వ్యాసం 'విద్య గురించి' ప్రచురితమైంది.
* 1898లో 'భారతి' వార పత్రిక సంపాదక బాధ్యతలు చేపట్టారు.
* 1901లో శాంతినికేతన్‌ను స్థాపించారు.
* 1902-1907 మధ్యకాలంలో ఆయన భార్య కుమారుడు, కూతురు మరణించారు.
* 1911లో మన జాతీయ గీతం 'జన గణ మన'కు బాణీ కట్టారు.
* రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ రాసిన అద్భుత కావ్యం 'గీతాంజలి'కి గాను ఆయనకు 1913వ సంవత్సరంలో ఎంతో ప్రతిష్టాత్మకంగా భావించే నోబెల్ బహుమతి వచ్చింది.
* 1919లో జరిగిన జలియన్‌వాలాబాగ్ దురంతాన్ని ఖండిస్తూ ఆయనకు వారిచ్చిన 'సర్' బిరుదును పరిత్యజించారు.
* 1878-1932 మధ్యకాలంలో 30 దేశాలను, 5 ఉపఖండాలను పర్యటించి అనేక ఉపన్యాసాలు ఇచ్చారు.
* 1940 సెప్టెంబర్ చివరి రోజుల్లో కలింపాంగ్‌లో అకస్మాత్తుగా జబ్బు పడ్డారు.
* 1941 ఆగస్టు 7న రవీంద్రుడు మరణించారు.

Untitled-1.pmd 10 4/18/2011, 12:49 PM

జ్ఞాపకం

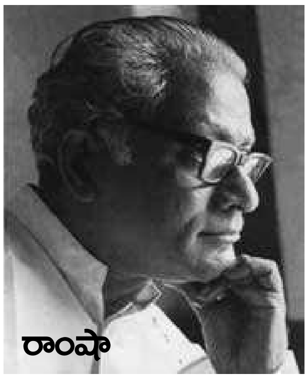

రాజారాం లేఖ- రాంషాకథ

రాజారాం

రాంషా అనగానే గుర్తుకొచ్చేది 'అభిసారిక'. ఒక సంపాదకునిగానో, ఒక రచయితగానో రాంషాను ఎరిగిన తరం కూడా రాంషాను ఒక కవిగా ఎరగరు. నాకూ తెలిసేది కాదేమో! ఒక సాయంత్రం రాంషా దగ్గరకెళ్ళాను. నేను హౌస్‌సర్జన్‌గా మరో ఆర్నెల్లు ఉంటాననీ, ఆ కాలంలో సాయంత్రాలు డ్యూటీ లేనప్పుడు సామర్లకోటకు వస్తాననీ, నాకు కంపోజింగ్, ప్రింటింగ్ నేర్పే ఏర్పాటు చెయ్యమని రిక్వెస్టు చేశాను. దానినసలు పట్టించుకోనేలేదు రాంషా. ఈ వేళ ఆలోచిస్తే అవన్నీ నేర్చుకోవాలనే అత్యాశ, కుర్రతనపు ఉత్సాహం, కోరిక తప్ప అవి నాకెందుకు?

"ఈ మంత్రజలాలు అమృతశీకరాలు నాలో కావించిన జ్ఞానబోధకు నేను బుద్ధున్నయ్యాను. ఆ చైతన్య ప్రవంతికి బద్ధున్నయ్యాను. పూర్వకవి విశేషాలకు ముగ్ధున్నయ్యాను. అందుకే ఇంత దర్పం వచ్చింది నాలో, అనూనమైన సాంప్రదాయమే నాకీ అహంకారాన్ని కలిగించింది..." అంటూ ముందుమాటలతో తరువాత పాటలతో సాగుతుంది. రాంషా అనంతం ఆ గేయ సంపుటీకరణ కొంత విచిత్రంగానే ఉంటుంది.

'ఓ దివ్యగౌతమీ ఓ భవ్యగంగ
పారకే పారకే పరుగులన్ వారి' అంటూ

ప్రారంభమై ఎన్ని జీవనకోణాల్నో స్పృశిస్తూ సాగుతుంది. "ఉపేంద్రా' అన్న భాగం సోమసుందర్ పుత్రుణ్ణి, మాతామహుడు దీవించమని ఇచ్చినప్పటిది. అలాంటి సున్నితమైన విషయం నుంచి, అప్పటికి అస్తిత్వం కోల్పోయిన ఆంధ్రులకు రాష్ట్ర సిద్ధి వరకూ ఎన్నో అంశాలను స్పృశిస్తుంది. అనంతం దానిని నాకు వినిపించాడు.

1953లో ప్రచురింపబడిన అనంతం ఇప్పటికీ ఆయన వద్ద అట్టలూడిపోయిన కాపీ ఒక్కటి ఉన్నది. 1988లో పునర్ముద్రణ జరిగింది అనంతం. చివరలో సంజాయిషీ పేరిట రాంషా కథనం చూడండి.

తాడితులకు, పీడితులకు
కార్మికులకు కవిన్నేను
కర్షకులకు, కూలీలకు
బానిసలకు కవిన్నేను
పాపాత్ముల కవిన్నేను
కార్మికునికి ప్రక్క నిలిచి
సుత్తి విసిరి చూపిస్తా
కూలీతో కొడవలిలో
విప్లవాన్ని సాధిస్తా!
తాపీతో చేయి కలిపి
సమతల మొనరించేస్తా..

పొట్టి శ్రీరాములుని బ్రహ్మతేజస్విగా అభివర్ణిస్తూ, "జోహార్లు పొట్టి శ్రీరామా!" అంటూ రాసిన గేయంలో "కలదు కైకమ్మగా కలదురా మీకు। రాజ్యమ్మూ వదలుకొను గతిని రాముండు। రాజ్యమ్ము సాధించు కతనగా నీవు। జాతిగరువము నిల్పిజాతి నిలుపంగ। ధృవతారవై చరిత నివసించినారు। జోహార్లు జోహార్లు పొట్టి శ్రీరామా। అంటూ రామునితోనూ, ప్రతిజ్ఞలో భీష్ముని కంటె గొప్పవాడని పోలుస్తూను కవితలల్లాడు రాంషా.

"మంగళం"లో 'కడుపు చల్లని తల్లి। మా తెనుగు తల్లి। పిడికిటిని, కొడవటిని దీవించవమ్మ। మము కన్న మాతల్లి। మా పాలవెల్లి। నీవల్లనే సాగు మా బ్రతుకు బాగు। పచ్చపచ్చని తల్లి। బంగారుతల్లి। పాడిపశువులరాణి। పరమకళ్యాణి। కడుపు చల్లని తల్లి। మా తెనుగుతల్లి। పిడికిటిని కొడవటిని దీవించవమ్మ। ఇలా పిడికిలినీ, సుత్తీ కొడవలినీ, ఉద్యమాల్నీ, అనుభూతుల్నీ 1944 నుండి 1952 వరకు ప్రవహించిన కాలాన్నీ 'అనంతం'గా కవిత్వీకరించారు రాంషా. రాంషా చెప్పిన మరొక విషయం ఇప్పటికీ ఎప్పటికీ గుండెల్లో ముల్లులాగ గుచ్చుకుంటూనే ఉంటుంది.

1962లోనో, 1963లోనో అనుకుంటాను ఒక సాయంత్రం సామర్లకోట వెళ్లాను. డ్యూటీ ముగించుకుని 'మాల్యశ్రీ' వెళ్లిపోతున్నాడు. (మళ్ళీ ఇప్పటివరకూ కలుసుకోనే లేదు) కరెంటు పోయింది క్యాండిల్ వెలుగులో రాంషా చెప్పిన విషాద సంఘటన చెప్పి తీరాల్సింది.

"మన పూర్వ అలంకారికులంతా ఏవో ఆధ్యాత్మిక సాముగరిడీలు చేస్తూ సాహిత్య సంపదని తరచేవారు. వారి తీరుతెన్నులన్నీ నేటివారిని ఆకర్షించటం మానివేసాయి. కాలం మారుతున్న కొద్దీ అభిరుచులు మారుతూనే ఉన్నాయి.

Untitled-1.pmd 11 4/18/2011, 12:49 PM

ప్రబంధయుగంలో ఎక్కువ వస్తువుకే ప్రాధాన్యత ఉండడం, చిత్తశుద్ధికీ, స్పష్టతకీ తక్కువ విలువ ఉండేవి. ఆ తరువాత యుగంలో సౌందర్య జిజ్ఞాస శృతిమించిపోయి వస్తు ప్రాధాన్యతకీ, చిత్తశుద్ధికీ, సత్య సంధతకీ ఎక్కువ గౌరవం లభించి అందానికి విలువ కృశించి పోయింది."

ఈ కొటేషన్లు అన్నీ రాంషా 'కళలు–కథలు' పుస్తకంలోనివి. ఏదో విషాదం చెప్తానన్నాడు. ఏమిటి చెప్తున్నాడని కోపగించకండి రాంషా తీవ్ర అభివ్యక్తికి దర్పణం ఇదిగో!

"నిజమైన కళని అర్థం చేసుకోగలిగే శక్తి లేనివాళ్ళు ఏదో ఒక కారణం నుంచే కళాఖండాన్ని విమర్శించ పూనుకుంటారు. వాళ్లకు కనపడినంత మేరలో కళా స్వభావాన్ని నిర్వచించ బోతారు. సిద్ధాంతాల్ని ప్రతిపాదిస్తారు. తమలాగే మసక చూపుతో కళాస్వభావాన్ని అపార్థం చేసుకొని అట్ల పెనం మీంచి అట్లు తీసినట్లుగా అనేక చెత్త కళాఖండాల్ని విరజిమ్మేవారి ప్రజ్ఞని హర్షిస్తారు కూడా"

గోదావరి గలగలలతో కవితారంగ ప్రవేశం చేసిన గోదావరి శర్మ ఒక యువ మిత్రుడు. రెండుసార్లు కలుసుకున్నాను. ఎవరో గల్ఫ్ నుంచి తెచ్చి ఇచ్చిన ముఖేష్ క్యాసెట్లు నాదగ్గరున్నాయని మాటల సందర్భంగా ఇస్మాయిల్ గారితో అన్నాను. "మిమ్మల్నింక గోదావరి శర్మ వదిలిపెట్టడు" అన్నారు ఇస్మాయిల్. "బాబ్బాబు పుణ్యముంటుంది. ఆయనతో చెప్పకండి వాటిని నేను పోగొట్టుకోదలచుకోలేదు" అన్నాను.

మల్లా కేండిల్ వెలుగులోకి రాంషా దగ్గరకి పోదాం. తెలుగులో మంచి సాహిత్య విమర్శలేదనీ, ఒక ప్రామాణిక గ్రంథం అవసరమనీ రాంషా అభిప్రాయం. అందుకోసం ఒక వెయ్యి పేజీల గ్రంథాన్ని రచించాడు. రకరకాల దారిద్ర్యం మనసును వెంటాడుతుండగా, ఒక రోజు నిరాశతో, బాధతో ఒక్కొక్క పేజీ జాగ్రత్తగా తగులబెట్టాడు. అట్లపెనం మీంచి అట్లు తీసినట్లుగా వందలకొలది సమీక్షల్ని తెలుగు సాహిత్యం భరించాల్సి వచ్చింది. మరో సాయంత్రం రాంషా దగ్గరకు ఒక కథ తీసుకెళ్ళాను. దాని పేరు చల్లని మంట. ఇంటిమసీ కథ ఎగ్జిస్టెన్సియలిజానికి ప్రతీక అని విన్నాను. అందుకోసం అదిమెచ్చి చదివాను దాని ప్రభావం నుండి బయటపడకముందే చల్లనిమంట రాసాను. ఈ కథని నేను ప్రచురిస్తాను అని రాంషా తీసుకున్నారు. నేను నా అరవయ్యో ఏట రాయాల్సిన కథ నీవు నీ ఇరవయ్యోఏట రాసావు అసూయగా ఉంది' అన్నారాయన. గర్వంగా పొంగిపోయాను. రాంషా నా నవల పునరావృతాన్ని ప్రచురించలేదు. మరొక కథ రికార్డు డాన్సులు చేసే వాళ్లపైన రాసిందీ వేయలేదు. కారణం చెప్పలేదు.

అంతకన్నా అద్భుతమైన విషయం ఏమిటంటే పాతికేళ్ళయిన తర్వాత కాకినాడలో అభ్యుదయ రచయితల సంఘం కథానికాగోష్ఠి నిర్వహించింది. లైబ్రరీలో నిర్వహించారు. దానికోసం హోటలు గదిలో నుండి దిగి మీటింగ్‌కి వెళ్లబోయే ముందు రాంషా కనిపించాడు. "రాజారామ్ నిన్ను చూడడానికే నేను వచ్చింది" అన్నారు. మీటింగ్‌కి రమ్మన్నాను "చెప్పాను కద నీ కోసం వచ్చాను చూచాను నేను వెళ్ళిపోతున్నాను. నా అరవయ్యో ఏట రాయాల్సిన కథ నీ ఇరవయ్యో ఏట నీవు రాసావు అసూయగా ఉంది. అదే చల్లనిమంట" గాలిలో చేయి ఊపుతూ వెళ్ళారాయన.

ఇదొక కీర్తి కిరీటం! ఇది రాస్తున్నప్పుడు అనంతం దొరకక పూషాకీ, సోమసుందర్‌కీ, మిరియాల రామకృష్ణకీ ఉత్తరాలు వ్రాసాను. అందరినుండీ ఉత్తరాలు వచ్చాయి. అందులో మిరియాల రామకృష్ణ రాస్తూ 'రాంషాకీ ప్రణయ కదా' అని ఒక పుస్తకాన్ని రాసి కవరు పేజీ వేయించి చూసి తెగమెచ్చుకున్నారట రాంషా. అదే చివరి రచనేమో! అది ఎక్కడో పోయిందట!

జీవితంలో జరిగిన చూసిన సంఘటనల ప్రేరణే నా రచనల్లో ప్రాధాన్యత వహిస్తుంది. అలాంటిది పూర్తిగా కల్పన అయిన చల్లని మంట ఆయనకెంతో నచ్చటం, పైగా తన అరవయ్యో ఏట రాయవలసిన కథ నా ఇరవయ్యో ఏట రాశాననటం నాకిప్పటికీ ఆశ్చర్యమే!

అనంతంలో తన ఆరనిజ్వాలలాంటి 'గుంపులపిల్ల'లో ప్రేమనీ, త్యాగాన్నీ వర్ణించిన రాంషాకి చల్లనిమంట ఎందుకు నచ్చిందో! ఏమైనా నేను ప్రచురించుకున్న (వివిధ పత్రికలలో ప్రచురించుకున్న) మొదటి కథా సంపుటికి చల్లనిమంట అనే పేరు పెట్టుకున్నాను.

గోదావరి గలగలలతో కవితారంగ ప్రవేశం చేసిన గోదావరి శర్మ ఒక యువ మిత్రుడు. రెండుసార్లు కలుసుకున్నాను. ఎవరో గల్ఫ్ నుంచి తెచ్చి ఇచ్చిన ముఖేష్ క్యాసెట్లు నాదగ్గరున్నాయని మాటల సందర్భంగా ఇస్మాయిల్ గారితో అన్నాను. "మిమ్మల్నింక గోదావరి శర్మ వదిలిపెట్టడు" అన్నారు ఇస్మాయిల్. "బాబ్బాబు పుణ్యముంటుంది. ఆయనతో చెప్పకండి వాటిని నేను పోగొట్టుకోదలచుకోలేదు" అన్నాను.

ఏమైనా కాని మరొక్కసారి వచ్చాడనుకుంటాను సోదరిని పరీక్షకు కూర్చోబెట్టటానికి కాబోలు. తరువాత కొన్నాళ్ళకు రాంషా గోదావరి శర్మలు రాజమండ్రిలో బుక్ ఎగ్జిబిషన్‌కి వెళ్లి తిరిగి సామర్లకోట వెళ్తుండగా అదుపుతప్పి కారు కాల్వలోకి పోయింది. అర్థాంతరంగా ముగిసాయా జీవితాలు.

రాజారాం అంతరంగం

డియర్ మాల్యశ్రీ,

మీ 22-3- జాబు అందింది. నేను మరచిపోవడమేమిటి? రాంషాతో సాహిత్యచర్చల అనంతరం ఆ రోజులలో బస్సులు ఇప్పటిలా లేనందువలన రైలు కోసం నిరీక్షణలో సామర్లకోట ప్లాటుఫాం మీద గంటలు గంటలు గడపడం గుర్తే.

ఎవర్ని మరిచిపోనందువలన అన్నింటినీ మరిచిపోగల యువతరపు కమర్షియల్ ఎడిటర్ల వలన పడుతూ లేస్తూ సాహిత్య వ్యాసంగం 10 రోజులకో, ఇరవై రోజులకో పేజీ చొప్పున కొనసాగుతోంది. మీ రాక గురించి సో.సు ఉత్తరం రాయించారు. పూషా అనంతం పంపించాడు. నేను రాస్తున్నది ఒక్క రాంషా గురించే కాదు. నా జీవితం నేనెరిగిన సాహిత్య జీవుల గురించి ఇప్పటికి నాలుగేళ్ళుగా 110 పేజీలు అయ్యింది.

మీరేం చేస్తున్నారు? సాహితీ వ్యాసంగం ఏమిటి? వీలైనన్ని వివరాలతో వ్రాయండి. మిగతావన్నీ ప్రక్కనపెట్టి మనం కలుసుకుని

Untitled-1.pmd 12 4/18/2011, 12:49 PM

తిరోగమనం

వి.ఎన్. ఆచార్య,

స్వాతంత్ర్యానికి జరిగింది షష్టిపూర్తి
పేదరికానికి జరుగుతోంది పరిసమాప్తి

చంద్ర యానం చేసింది మన ఉపగ్రహం
వీడలేదు మనకీరాజకీయ శనిగ్రహం

పైకి లేచినప్రతిదీ కిందకి రావాలని శాస్త్రం
పెరుగుతున్న ధరలకు మాత్రం వర్తించదు ఈ సూత్రం

ప్రపంచీకరణ అంటే ఓపెన్ మార్కెట్
మన దేశంలో అంతా బ్లాక్ మార్కెట్

ఓటేసిన వాడిని కాటేసింది గ్రానైట్
వాగ్దానాలు దాటేసిన మంత్రికి బ్లాక్ నైట్

లంచం అడిగిన వాడే హీరో
వాడ్నేమీ చేయలేని మనమంతా జీరో.

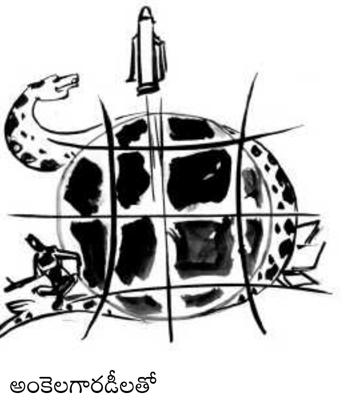

అంకెలగారడీలతో
ఆరు దశాబ్దాలుసాగిన
కసరత్తులతో
అరకేజీ బరువెక్కని
బక్కచిక్కిన బతుకు పైల్యాన్
హిందీలో ఆం ఆద్మీ!

పత్రికల పతాక శీర్షికల్లో
నెల రోజులపాటు నలిగి
మర్నాడు మరచిపోయె
ప్రణాళికలనిర్వాకానికి
ప్రామాణికంగా నిలిచివున్న
సామాన్యుడు అతడే

బియ్యంలో రాళ్ళు కలిపి
అమ్మినవారి ఐశ్వర్యం
పండించిన బతుకు రైతు
మగ్గుతున్న పేదరికం

తింటున్న తిండి కల్తీ
కొంటున్న మందులు కల్తీ
పాలించే పార్టీలు కల్తీ
పాలితులైన ప్రజలు కల్తీ
బతకలేక తాగిన పురుగు మందు కల్తీ
చావలేక, బతికిన అతడే
అదృష్టవంతుడు అం ఆద్మీ!

---

35 సం॥లు దాటింది. నేను పాతికేళ్లకుపైగా డైబెటిక్‌ని ఇపుడు కేటరాక్టు కూడా వచ్చింది. ఇంకా ఆపరేషన్ సమయం రాలేదు. సిగరెట్ల మూలంగా కాళ్లలో రక్తకణాలు మూసుకుపోతున్నాయి. గుండెలో కూడా మూసుకుపోయాయేమో తెలుసుకోదలచుకోలేదు. నా రచన పూర్తయ్యేటప్పటికి ఎంతకాలం పడుతుందో తెలియదు. మీరడిగిన ప్రకారం నా వ్రాతప్రతికి ఫొటోస్టాట్ తీసి పంపిస్తున్నాను. మీరు ప్రచురించుకోవచ్చు. దాన్లో రాజారామ్ అసంపూర్తి అముద్రిత రచన నుండి అని వేస్తే సబబుగా ఉంటుంది.

పదహారు సంవత్సరాలు రాసిన నవల పత్రికాఫీసుల ప్రదక్షిణం చేయటంతో కొంత నిరుత్సాహంతో రచనా వ్యాసంగం కుంటుపడింది. చనిపోవడానికి ముందు ఏడాది కాబోలు రాంషా ఒక రాత్రి 9 గంటల ప్రాంతంలో నన్ను చూసి వెళ్లటానికి వచ్చారు. ఒక పావుగంట కూర్చున్నారు. ఆ రోజు ప్రసంగవశాత్తు (వాల్మీకి) మరో గ్రంథం మరుగున పడిపోయిందని చెప్పిన గుర్తు. తుదీ మొదలూ లేని ఆ జ్ఞాపకాన్ని తప్ప, మిగతా మధురస్మృతుల్ని రాసాను. పూర్తయ్యాక నేను కదలడం లేదు కనుక ఏ పత్రిక దయాదాక్షిణ్యాలకు నోచుకుంటుందో చూసుకోవాలి.

అనారోగ్యం మానసికంగా కృంగదీయటం వలన ముఖ్యంగా రెండోదాన్తో ఎక్కువ బాధపడుతున్నాను. ప్రతి ఉత్తరం మీద మీ చిరునామా రాయండి. నేను మనుష్యుల్ని, సంఘటనల్నీ గుర్తుపెట్టుకుని కృతజ్ఞతాభావం విపరీతమైపోయి కృతఘ్నులను క్షమించలేని గుణాన్నీ ఓపెన్ మైండెడ్‌నెస్‌ని పెంచుకున్నందువలననే నాకు డయాబెటీస్ వచ్చిందని అనుకుంటూ ఉంటాను. రెండు రోజులు సెలవులొచ్చాయి. నాలుగు రోజులు యూరినల్ ఇన్‌ఫెక్షన్ జ్వరం వీటితో వచ్చిన ఆలస్యంగా జవాబిచ్చినందుకు క్షమార్హుణ్ణి. మరిచిపోతానని మీ ఉత్తరం జేబులో పెట్టుకునే తిరుగుతున్నాను.

చిరునామా తెలియకపోతే రాజారామ్ గుంటూరు అని వ్రాసినా ఒక వారం రోజుల తర్వాతైనా చేరేది. ఏమైనా రాసారు చాలా సంతోషం.

దీంతోపాటే ఫోటోస్టాట్‌లు పంపించాలని సంకల్పం. ఏమవుతుందో! మర్చిపోతానేమో!

మీ
రాజారామ్

తేది: 26-3-2001
సాయంత్రం

రాంషా కవి, రచయిత. అనంతం(కవితాసంపుటి), కామేశ్వరి కథ (నవల) రచించాడు. మనస్తత్వాలు, ప్రియురాలు, కళలు-కథలు మొదలైన ఇతర రచనలు. జననం: 1924 జులై 30, మరణం: 1990 ఫిబ్రవరి 8. రాంషా అముద్రిత రచన "రాంషాహీ ప్రణయగాథ" అది చివర రచన కాదు. మధ్యలో వ్రాసిందే. రాంషా కుమారుడు పూషా. బాల్యంలో తెలిసీ తెలియక ఆ బొమ్మల పుస్తకాన్ని ఆటగోలుగా చింపివేసాడు. ఆ విషయం పూషాయే నాతో చెప్పాడు ఆ రచన గురించి అడిగితే. అది ప్రణయ, తాత్విక గేయసంపుటి. అందులో అద్భుతమైన భావచిత్రాలేశాలెవరో. అందులో కొన్ని గేయాలు లోగడ కొన్ని పత్రికల్లో వచ్చాయి. అది నష్టమైపోవడం విచారకరమే.

పరుచూరి రాజారాం ఎం.బి.బి.యస్.డాక్టర్, కవి, రచయిత, పునరావృతం (నవల) చల్లనిమంట (కథాసంపుటి) రచించాడు. జననం: 1940 మార్చి 13, (తెనాలి) మరణం: 2001 నవంబర్ 15 (గుంటూరు).

- మాల్యశ్రీ

Untitled-1.pmd 13 4/18/2011, 12:49 PM

కవిత

కొట్టుబడి

పి.శ్రీనివాస్ గౌడ్

ఈ ఉపద్రం ఊళ్లే వరకే......
ఊళ్లనానుకొని వున్న పొలాలపీకల మీదకే అనుకున్నాంగానీ,
ఉప్పిరిసిన మా మీదక్కూడా మళ్లిద్దనుకోలేదయ్యా...
నెత్తిమీదాడే పడమటిదేగల కబ్జా కళ్లు
మా సంద్రం మీదా వాల్తాయనుకోలేదయ్యా...

ఇదిన్నాకాద్నుంచి
నీళ్లల్లోంచి బయటపడ్డ చేపల్లా గిలగిలలాడ్తున్నాం...
మా కన్నీటికొక్కేలకి మేమే చిక్కి యాలకాడ్తావున్నాం...

ఈ తీరం పొడుగూతా
తీగల్లే అల్లుకున్న తరాల చరిత్రయ్యా మాది...
ఈ గంగమ్మ కడుపులో చేయిపెట్టి
అన్నం ముద్దలు దేవుకు తింటా పెరిగిన జాతయ్యా మాది...
ఇంటాడది దిగులు హారతులిస్తే
ఆకులేని అడవసుంటి అగాథ సముద్రంలోకి
తెప్పల గుర్రాలపై వేటకెళ్లొచ్చి...
తీరిగ్గా తీరమ్మీద కూసోని
వలలబాణాలకంటిన రూపాయిబిళ్లల్ని
వొలుచుకుంటా... కళ్లకద్దుకుంటా
ఎళ్లదీస్తున్న దినదిన గండం బతుకులయ్యా మావి....

తీరొక్క వలల్తో తీరొక్క చేపల్ని పట్టే
పట్టపుతీర మొనగాళ్లం మేమేననుకున్నాం గానీ,
తీరాన్నంతా ఒక్కూపుతో వలేసే
ఇట్టాటి వానుపిక్కు (వాన్‌పిక్) మొసళ్లుంటాయని మాకు తెల్దు-
కాళ్లకింద ఇసకని సులకసూత్రంగా లాక్కెళ్లే
సముద్ర కెరటాల్ని సూస్తంటం గానీ,
కాళ్ల కింద నేలనీ, కడుపులో ముద్దని కూడా తన్నుకెళ్లే
ఇట్టాటి ముద్దరేసిన రాకాసి కంపెనీల గద్దల్ని యాడా సూడ్లా-

చేపల్ని వేలాం ఏసినట్టు
మా చేపలోళ్ల భూములన్నీ వేలాం వేసి
మమ్మల్నందర్నీ కొట్టుబడిగా
ఈ భూముల్నుంచి కొట్టేస్తున్నారు...
మమ్మల్ని ఏం తెలీని ఎర్రిఎండ్రకాయల్ని చేసి
ఏడేడు ఊర్ధ్వతలకి విసిరిగొడుతున్నారు--
మా తీరాన్ని సుట్టసుట్టి సుట్టూ
ముళ్లకంచెలు నాటుతారంట--
మాయమ్మ ఒళ్లోకి మమ్మల్నేగాదు
ఎవ్వుల్నీ ఎళ్లనీకుండా కాపలాకాత్తారంట-
తల్లిరొమ్ములకాడ్నుంచి పాలు తాగేతాగే పిల్లోడ్ని
వేరు చేసినట్టు
మా గంగమ్మ తల్లి నుండి మమ్మల్నింక
ఎప్పటికీ ఎడం చేస్తారంట-

ఆళ్లు మావోళ్ల ఏ కీలుకాకీలు విరగ్గొట్టడం
మేమింకా మర్చేపోలేదయ్యా--
క్రిష్ణపట్నం... గంగోరం పొతాలు.. పచ్చిగాయాలు..
ఇంకా మాననేలేదయ్యా...
మా తెప్పలు సొలెగూళ్ల కింద శిథిలాల
కుప్పలవ్వక ముందే...
మా జాలరి వలలు చివికి అవిసి
ఆటి మద్దెన
తీరిగ్గా తొండలు గుడ్లు పెట్టక మునుపే..
మేం కళ్లు తెరవాలయ్యా-
మా గంగమ్మకీ మాకూ మద్దెన ఈ 'కారిడారు' కట్లపాము
జరజర పాకకతలికే..
మేం కళ్లు తెరుచుకోవాలయ్యా..
మా బతుకులు తెల్లారకముందే
మేం కళ్లు తెరవాలయ్యా...

ఎంటాడి ఎంటాడి మా పడవల్ని బోల్తాకొట్టించే
సొరల ఆగడాల్ని
పడవలు జట్టుకట్టి ఎదిరించినట్టే--
మా బతుకుపడవల్ని తిరగదో(చే)స్తున్న
ఈ వ్యాపార తిమింగళాల ఉపద్రాన్ని
పడవలన్నింటినీ జట్టు కట్టించి
ఐకమత్య 'ఐలా' వలతో తిప్పికొట్టాల్సిందే---
మానోట్లో మట్టిగొట్టి మమ్మల్ని ఎళ్లగొడదామనుకునే వాడ్ని
ఉప్పుచేపని ఎండేసినట్టు ఎండేసి... ఎండగట్టాల్సిందే--

మమ్మల్ని మింగేసి, మొదలికంటా తుడిసిపెట్టేయి
అయ్యేంత మహత్తర పథకాలైనా... పోర్టులైనా..
మా కొద్దనే వొద్దు-
పల్లెకారులం... పట్టుదలకొస్తే
ఇంటికొకడు బలైనా వెనుకాడం...!
ఇళ్లు నిలుపుకోవడానికి,
ఈ బొందిలో ప్రాణదీపం నిలుపుకోవడానికి
వేటకెళ్లడం మాకు అలవాటే...!!

(చేపల వేలం పాట పాడుకున్నవాళ్లు కొంత డబ్బుని 'కొట్టుబడి'గా నిర్ణయించి దాన్ని మినహాయించి మిగిలిన డబ్బు మాత్రమే చేపల యజమానికి చెల్లిస్తారు. 'కొట్టుబడి' డబ్బు పరిగణనలోకి తీసుకోరు. అది కొట్టేసిన (ఖర్చుల కింద) డబ్బు-అంతే!)

కథ

కృషితో నాస్తి...

కూతురు రాంరెడ్డి

***దుం**దుం... దుదుంకదుం...*
దుందుం... దుదుంకదుం...' దప్పుచప్పుడు.

"ఇందు మూలంగా నేన్జెప్పే ఇశయాలు అందరూ ఇనుకోంన్డ్రి మనూల్లె రోజు కింద పెరిగిపోతాన్న సారాను పూర్తిగా బందుజేసుటకు రేపు పొద్దుగాల పదిగంటలకు గ్రామపంచాయితీల సర్పంచి మీటింగు బెట్టిండు... ఆప్కారొల్లు, పోలీసోల్లు జడ్పీటీసీ, యమ్పీటీసీలు కూడా మీటింగుకు వత్తాంద్రు. ఇంటికొక్కలన్న తప్పకుండా మీటింగుకు రావల్నహో.... తలారి చాటింపు.

ఊరంతా కదిలి వచ్చింది. గ్రామ పంచాయితి కార్యాలయ ఆవరణ సందడిగా ఉంది. కార్యాలయం ముందు టెంటు క్రింద రెండు టేబుల్లు కొన్ని కుర్చీలు వేసి వేదిక ఏర్పాటు చేయబడిఉంది.

సర్పంచ్ బండి హరినాథ్‌గౌడ్ అప్పటికే పంచాయితీ కార్యాలయానికి చేరుకొని వార్డు మెంబర్లతో సభా కార్యక్రమం నిర్వహణ రూపకల్పనలో మునిగిపోయాడు.

హరినాథ్ గౌడ్ ఆ గ్రామంలో సర్పంచ్‌గా అత్యధిక మెజార్టీతో ఎన్నుకోబడ్డాడు. ఎన్నికల్లో అతనికి ప్రత్యర్థిగా బలమైన రాజకీయ నాయకుని అండతో బరిలోకి దిగిన భైరి నాగరాజు చిత్తుగా ఓడిపోయాడు. విద్యావంతుడు, ఆదర్శభావాలు కలిగిన వ్యక్తిత్వమే కాకుండా గౌడ కులస్తుల ఓట్లు అధికంగా ఉన్న కారణంగా హరినాథ్‌గౌడ్ గెలుపుకు మార్గం సుగమమైంది. ప్రజలు తన మీద నమ్మకంతో మంచి మెజార్టీతో ఎన్నుకున్నందుకు గ్రామ కనీస అవసరాలే కాకుండా రోడ్డు వేయించి ప్రధాన సమస్యగా ఉన్న డ్రైనేజీ వ్యవస్థను మెరుగుపరచడమే కాకుండా ప్రభుత్వపరంగా ప్రజలకు అందవలసిన సంక్షేమఫలాలు, గ్రామాభివృద్ధికి కావలసిన నిధులు రాబట్టి సక్రమంగా, సమర్ధవంతంగా వినియోగం అయ్యేలా చర్యలు తీసుకుంటూ తన నిస్వార్ధసేవతో అందరి తలలో నాలుకలా ఉంటాడు.

గ్రామం ఒకవైపు అభివృద్ధి పథంలో పయనిస్తోంటే దినదినం విషవాతావరణాన్ని సృష్టిస్తోన్న నాటు సారాయి నిర్మూలన కొరకరాని కొయ్యలా తయారయింది. ప్రజలు అనారోగ్యం పాలై సంసారాల్ని పట్టించుకోకుండా నరకాన్ని చూపెడుతుంటే ఎంతో మంది స్త్రీల బతుకులు చితికి కన్నీరు మున్నీరవుతుంటే తాను సాధించిన అభివృద్ధి బూడిదలో పోసిన పన్నీరే అవుతుంది. కఠినంగా వ్యవహరించి సారా నిర్మూలనలకు పరిష్కార మార్గాన్వేషణలో పడ్డాడు సర్పంచ్. పరిస్థితి చెయ్యి జారకముందే సారాను పూర్తిగా గ్రామంలో నిర్మూలించాలన్న తలంపుతో తాను ఒక్కడు పూనుకుంటే సరిపోదని వార్డు మెంబర్లను సంప్రదించి గ్రామంలోని ప్రజలందరినీ కూడా భాగస్వాముల్ని చేయాలన్న ఉద్దేశంతో కార్యక్రమం ఏర్పాటు చేశాడు.

జడ్పీటీసీ, యంపీటీసి, ఎక్సైజ్, పోలీసు అధికారులు వస్తున్నారని సుంకలి రాములు తెల్పడంతో ఆఫీసు నుండి సర్పంచ్ వార్డు మెంబర్లు బయటికొచ్చారు.

అప్పటికే అక్కడికి చేరుకొన్న వారి నమస్కార కరచాలనాల తర్వాత వేదిక పైనున్న కుర్చీలో కూర్చున్నారు.

సభా కార్యక్రమం ప్రారంభమయింది. ముందుగా సర్పంచ్ హరినాథ్ గౌడ్ లేచి కార్యక్రమ ఉద్దేశ్యం దాని ప్రాముఖ్యతను వివరించిన తర్వాత జడ్పీటీసీ, యంపీటీసీ వార్డు మెంబర్లు ఆసక్తి కలిగిన డ్వాక్రా మహిళలు, యువకులు ఒక్కరొక్కరిగా వచ్చి మాట్లాడి సారాని సమూలంగా రూపు మాపాలనీ ఎవరికి తోచిన సలహాలు సూచనలు వారు ఇచ్చారు.

చివరిగా ఎక్సయిజ్ సి.ఐ హన్మంతరావు తన ప్రసంగాన్ని ప్రారంభించాడు.

"ఈరోజు మీ గ్రామ సర్పంచ్ గారి చొరవతో మీరు ఏర్పాటు చేసుకున్న ఈ కార్యక్రమంలో ఈ వేదిక నుండి మాకు కొన్ని విన్నపాలు, సూచనలు చేసే అవకాశం కలిగినందుకు నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. ఎందుకంటే ఊరంతా ఏకమై ఒక భయంకరమైన సమస్య

Untitled-1.pmd 15 4/18/2011, 12:49 PM

పరిష్కారానికి చర్చించుకునే వేదిక నుండి మా శాఖ తరుపున నేను మీకు విన్నవించుకునే విషయాలు మీరు తు.చ. తప్పకుండా పాటిస్తారనే నమ్మకం నాకుంది. ఈ కార్యక్రమ ఉద్దేశ్యం మీలో చొచ్చుకుపోయి మీ మనసులో పదిలంగా ఉండి చైతన్యవంతుల్ని చేస్తుందన్న గట్టి నమ్మకం నాకు కలుగుతుంది. ఎవరికి వారే నాకేం పట్టిందిలే అని సమస్యను ఆదిలోనే వదిలేస్తే అది జటిలమై, మహా విషవృక్షమై ఊడలు దిగి పెకిలించలేనంతగా విస్తరించి పోతుంది. వయోభేదం లేకుండా తనవంతు కర్తవ్యాన్ని తప్పకుండా నిర్వహిస్తారని ఆశిస్తూ ప్రస్తుత సమస్య కార్యక్రమ ఉద్దేశ్యంలోకి వద్దాం. ఈ మధ్య జరిగిన నాటుసారాయి విషాద సంఘటన మీరు పేపర్లలో, టీవీల్లో చూసుంటారు. తూర్పు గోదావరి జిల్లా అంబాజీపేట గ్రామంలోనే కాక చుట్టు ప్రక్కల కొన్ని గ్రామాల్లో నాటుసారాయి తాగి పదిమందికి పైగా మృత్యువాత పడ్డారు. కొంతమంది కళ్లచూపు కోల్పోయారు. రెండు వందలకు పైగా అనారోగ్యానికి గురయ్యారు. అయిన వారి ఆర్తనాదాలతో ఆస్పత్రులు తల్లడిల్లిపోయాయి. ఎంతోమంది దిక్కులేని వారయ్యారు. నాటుసారా మాఫియా 'బధనావ్' విషసర్పానికి గుర్రై నురగలు కక్కి నేలపై గిలిగిలా కొట్టుకొని అసువులు బాసాయి కాబట్టి కాపురాలు కూల్చే గుడుంబా అంటే నాటుసారాయి ఈ పదాలు మీ నరనరాల్లోకి ప్రవేశించి మిమ్మల్ని ఉద్రేక పరుస్తున్నాయని, దాన్ని మీరు లోలోనే అసహ్యించుకుంటున్నారని నాకు తెలుసు. ఆ అసహ్యమే ఆ ఛీత్కారమే మీ శరీర అణువణువులో నిండి దాన్ని నామరూపం లేకుండా అంతం చేయాలన్న ఆలోచన మీలో స్థిరంగా ఉండిపోవాలన్నదే నా ఆకాంక్ష. సారా అనేది ఒక విషం. మనిషిని నిర్వీర్యం చేసి హరింపచేస్తుంది. సంసారాల్ని ఛిన్నాభిన్నం చేస్తుంది. తమ స్వార్థం కోసం తయారీదారులు ఎదుటివాడి బలహీనతల్ని సొమ్ము చేసుకోవడానికి అందులో విష పదార్థాలు కలిపి తయారు చేస్తారు. అది మనిషి నాడీ వ్యవస్థని నాశనం చేస్తుంది. కాలేయాన్ని తినేస్తుంది. కిడ్నీని చెడగొడుతుంది. గుండెను బలహీన పరుస్తుంది. రక్తంలో తెల్లకణాల్ని వృద్ధిచేస్తుంది. కామెర్ల రోగానికి గురిచేస్తుంది. దృష్టి లోపిస్తుంది. మెదడు మొద్దుబారిపోతుంది. కాళ్లు చచ్చుబడిపోతాయి. నరాల బలహీనత వల్ల చేతుల్లో వణుకు పుట్టి పట్టు కోల్పోతాయి. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే గుక్కెడు సారా ఒకసెకను ఆయుష్షును తగ్గిస్తుంది. ఇవే కాకుండా అంతులేని అసాంఘిక కార్యక్రమాలకు హేతువవుతుంది. ఇంత వివరంగా మీకెందుకు చెబుతున్నానంటే మీలో ప్రతి ఒక్కరి మెదడులోకి ఈ విషయాలు చొచ్చుకుపోయి పదిలంగా ఉండాలనే, మీలో చైతన్యం రావాలనీ నాటుసారా నిర్మూలనకు ఒక్కోవ్యక్తి ఒక్కోఆయుధం కావాలనీ మా ఆకాంక్ష. మా శాఖాపరంగా మేము చర్యలు తీసుకోవాలంటే మాస్టేషను పరిధిలో ఉన్న నాలుగు మండలాల్లో ముఖ్యమైన గ్రామాలే కాకుంఅ తండాలు అన్నీ కలిపి నూటా ఇరవైకి పైనే ఉన్నాయి. సారా నిర్మూలన కోసం నిరంతరం శ్రమిస్తూనే ఉన్నాం. నిందితుల్ని పట్టుకుంటూనే ఉన్నాం. కానీ మాకున్న పరిమితి సిబ్బందివల్ల అన్ని గ్రామాల్లో అనుదినం దాడులు నిర్వహించి సారాను నిర్మూలించాలంటే సాధ్యంకాని పని. దాడులు నిర్వహించిన గ్రామాన్ని తిరిగి దాడి చేయాలంటే నెలరోజులకు పైనే పడుతుంది. అప్పటికి తయారీదారులు, అమ్మకందారులు వారి కార్యక్రమాల్ని యధావిధిగా కొనసాగిస్తున్నారు

ప్రతీ గ్రామంలో ప్రజల సహకారం ఉంటే సారా రక్కసిని సమూలంగా అంతం చేయవచ్చు. ఇక మీ గ్రామంలో విషయానికొస్తే గత నాలుగు నెలల్లో ఐదుసార్లు దాడులు నిరూపించి ముప్పై రెండు కేసులు నమోదు చేశాం. ఇరవై మందిని అరెస్టుచేసి జైలుకి పంపించాం. కానీ ఏం లాభం ఎక్కడ వేసిన గొంగలి అక్కడే అన్నట్లు నిరంతరం ఆ దుష్ట క్రియలు కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి. మా చర్యల్లో ఈ భాగస్వామ్యం ఏమాత్రం లేదు. ఎండనక వాననక, రాత్రనక పగలనక రహస్యంగా మేమే దాడులు నిర్వహించాం. గుట్టల్లో పొదల్లో వాగుల్లో వంతల్లో అడవుల్లో జనసంచారం లేని రహస్య స్థావరాల్లో 'సారా బట్టీలను' పసిగట్టి వేలాది లీటర్ల బెల్లం పానకం, వందలాది లీటర్ల సారాను స్వాధీన పరచుకొని అందులో ఉపయోగించే పాత్రలను ముడి సరుకును ధ్వంసం చేశాము. అందులో కలిపే విషపదార్థాలు దాని తయారీ విధానం మీరు చూస్తే సారా తయారీ ఇంత భయంకరంగా ఉంటుందా!? అని ఆశ్చర్యపోతారు. ఇంకా మీకు తెలియని అటు పర్యావరణానికే ఇటు పంటలకూ అటవీ సంపదకూ నష్టం వాటిల్లే సత్యాలను మీకు తెలియజేస్తాను. సారా కాయడానికి ప్రధానమైన ఇంధనం కలప. దీనికి పెద్ద మొత్తంలో కలపను వంట చెరుకుగా ఉపయోగించాల్సి వస్తుంది. ఉదాహరణకు రెండు వందల లీటర్ల అంటే ఇనుప డ్రమ్ము పరిమాణంగల దానిలో బెల్లం పానకం కాయాలంటే సారా తయారీదారు తాను ఏర్పాటు చేసుకున్న పొయ్యిలో సుమారుగా మూడు గంటలపాటు కలపను ఉపయోగించవలసి వస్తుంది. ఈ మూడు గంటలపాటు కాలే కలప సుమారుగా ముప్పై కిలలోలయితే ఉమ్మడిగా దినమంతా పది బట్టీలలో సారా కాచేవారు ఎంత కలప వాడుతున్నారో మీరే అంచనా వేసుకోండి. ఇలా టన్నుల కొద్దీ అటవీ సంపద తరిగి పోతుంటే వర్షాగమనానికి విఘాతం ఏర్పడి పరోక్షంగా కరువుకు పరిస్థితులు దారితీస్తాయి. పొయ్యిల ద్వారా వచ్చే పొగతో పర్యావరణం కలుషితమవుతుంది. సారా తయారీ తర్వాత వ్యర్థద్రవాలు, పదార్థాలు పారే నీటిలో కలిసిపోయి పంటలకు నష్టం వాటిల్లుతుంది. ఇన్ని రకాల నష్టాలకు హేతుమయిన ఈ సారాను మనం ఎందుకు నిర్మూలించగూడదు? మనిషే ఏకమైతే సాధించలేనిదేదీ లేదు. కాబట్టి మీరూ మేమూ మనమంతా ఏకమై కలిసికట్టుగా ఈ గ్రామాన్ని సారా

Untitled-1.pmd 16 4/18/2011, 12:49 PM

రహిత గ్రామంగా తీర్చిదిద్దుదాం. జిల్లాలోనే ఆదర్శగ్రామంగా నిలుపుదాం.... పనిలో పనిగా ఈ గ్రామంలో సారా తయారీ! అమ్మకం దారులను ఈ సభాముఖంగా హెచ్చరించేదేమనగా ఇప్పటి వరకు చేసిన తప్పులు చాలు. ఇంతగా పోగైన జనం నాడిని గుర్తించి మిమ్మల్ని మీరు సంస్కరించుకొని ఆ వృత్తిని మానుకోండి లేని పక్షంలో మీపై నార్కోటిక్ డ్రగ్స్ చట్టం క్రింద కేసులు నమోదు చేసి బెయిలు దొరకకుండా ఆర్నెల్లు జైలోల పెట్టడం ఖాయం. చివరగా ఈ కార్యక్రమ ఉద్దేశ్యం నిర్వీర్యం కాకుండా ఉండాలంటే ఈ గ్రామాన్ని మాశాఖ దత్తత తీసుకొని "సారా నిషేధ కమిటీ" ఒకటి వేయాలని నిశ్చయించుకుంది. ఇందులో పురుషులు స్త్రీలు, యువకులు అంతా కలిసి పన్నెండు మంది సభ్యులుగా ఉంటారు. ఈ కమిటీ ఉద్దేశ్యమేమిటంటే అనుదినం సారా పరిస్థితిని గమనించడం, వారానికొకసారి సమావేశమై సమీక్షించుకోవడం, ఎప్పటికప్పుడు పరిస్థితిని అటు పోలీసులకూ ఇటు ఎక్సైజ్ శాఖ కందించి మీ గ్రామం నుండి సారా అనే భూతాన్ని శాశ్వతంగా తరిమేసి ఆదర్శ గ్రామంగా నిలబెట్టాలని ఆశిస్తున్నాను." అంటూ ముగించాడు.

కమిటీ వేసాక ముగింపు దశలో...

''ఏమ్?. నీయవ్వ.. బంజెయ్యిండ్రి.. గుడంబను బంజెయ్యిండ్రి.... నన్ను కమీటీల పెట్టుండ్రి.. గుడుంబ బట్టీలను, అమ్మెటోల్లందల్ని పొండ్రి.... పైసల్లేక బియ్యమమ్మితే నేల్ల గుడుంబా తోశిండు.." అంటూ జనంలో ప్రత్యక్షమయిందీ శాల్తి. మనిషి వాలకం చూస్తే రేపో, ఎల్లుండో అన్నట్లున్నాడు. మాసి చినిగిపోయిన ప్యాంటు, పాత అంగి, పెరిగిన గడ్డం, చింపిరిజుట్లు, గుండీలు లేని అంగీతో కనపడుతున్న ఎండుకుపోయిన డొక్కలు. చేతులు గాలిలో ఆడుతున్నాయి. కాల్లు నేలపై నిలబడలేకపోతున్నాయి. అందరి చూపులు అతనిపైబడ్డాయి. పిల్లలు సర్కస్‌లో జోకర్‌ను చూస్తున్నట్లు నవ్వులు. పెద్దల పెదాలపై 'పాపం' అన్న సానుభూతి మాటలు. చెమర్చిన కల్లు అందుకు మూలకారణమైన సారాపై కన్నెర్ర. అతడు ఊగి ఊగి వాగి వాగి, కూలిపోయాడు. హుటాహుటీగా అతన్ని 108 తెప్పించి హాస్పత్రికి తరలించారు.

నిషేధ కమిటీ ప్రభావంతో సారా సమూలంగా అంతరించి పోయింది. ఉన్న బెల్టు షాపులు రెండు ఎత్తేశారు. గ్రామంలో ప్రశాంత వాతావరణం నెలకొంది. ముఖ్యంగా స్త్రీల పదనాలు ప్రఫుల్లమయ్యాయి.

హలో నేను (పేరు వద్దు. మంచి హోదాలో ఉన్న ప్రజా నాయకుడు)... మాట్లాడుతున్నాను..."

"గుడ్ మార్నింగ్ సార్...! నేను సర్పంచ్ హరినాథ్‌గౌడ్‌ను మాట్లాడుతున్నాను."

''సర్పంచ్ హరినాథ్‌గౌడ్ తానే గదా నేను మాట్లాడుతున్నాను... పేరు నీవే ఉత్తరించుకొంటా వేమిటీ..!?

"సారీ సార్... ఏదో అనుకోకుండా అనేశాను..!"

"సరే గానీ... ఈ మద్య మీ ఊళ్లో ఏదో మీటింగు ఏర్పాటు చేశావుట గదా !?"

"అవును సార్....! సారా నిర్మూలన గురించి... జడ్పీటీసీ, యంపీటీసీలు ఎక్సయిజ్ పోలీసు అధికార్లు కూడా వచ్చారు. ప్రోగ్రాం గ్రాండ్ సక్సెస్... మిమ్మల్ని కూడా ఇన్వైట్ చేద్దామనుకున్నాం... కానీ మీరు హైదరాబాద్‌లో అత్యవసర పనుల మీదున్నట్లు తెల్సింది... ఇబ్బంది పెట్టడమెందుకనీ...!"

"నీకెందుకయ్యా ఈ దురదా...!? నీ ఒక్క గ్రామంలోనే ఉందా అది... నువ్వొద్దనుకుంటే ఆగుతుందా అది.!!? ఎవడి బతుకువాడు బతుకుతాడు గానీ... ఆ కమిటీ కార్యకలాపాలేవీ పట్టించుకోకుండా నీ పని నువ్వు చూసుకో...!"

"ఏంటి సార్ అలా మాట్లాడతారు..!? మీరో ప్రజాప్రతినిధై ఉండి ఇలా మాట్లాడ్డం భావ్యం కాదు... మాకు మార్గదర్శకంగా ఉండాల్సిన మీరే...!?

''నీతులొద్దు.. ప్రజాప్రతినిధిని కాబట్టే మాట్లాడుతున్నాను.. నాకు చాలా ప్రెషర్స్ వస్తున్నాయి... కార్యకర్తల వత్తిడి విపరీతంగా పెరిగిపోతుంది... నన్ను నిద్రపోనివ్వడం లేదు...!"

"అలా అంటే.. మీటింగయిన మరుక్షణం నుండే నాపై వత్తిడిలు ఎక్కువయ్యాయి... సారా మాఫియాలు చేయని ప్రయత్నమంటూ లేదు. కాదు కూడదూ అనేసరికి మీ దగ్గరికి వచ్చిందా ఇష్యూ..!!

"నీ ఉద్దేశ్యం మంచిదే కానీ.. ఒక్కరోజుతో పరిష్కారమయ్యే సమస్య కాదిది.. నిరంతరం రహస్యంగా కొనసాగే చర్య అది. ఎన్ని కళ్లని పెట్టుకొని చూస్తావ్...!? ఈ రోజు నీవెంట ఉన్న జనం రేపు ఉండరు. ఎంత చేసినా ఇంతేనా? అన్నట్టవుతుంది. చివరికి శూన్య ఫలితంతో మోయలేనంత కంటు నెత్తికెక్కించుకుంటావ్...!"

"చూడండి సార్...! ఆరోజు కార్యక్రమ అంతంలో ఒక వ్యక్తి బాగా సారా తాగివచ్చి తన కడుపులో ఉన్న విషాన్ని కక్కి హాస్పటల్‌కు తరలిస్తుండగా చనిపోయాడు ఆయన భార్య గౌరి ఇద్దరి పిల్లలతో దిక్కులేనిదైంది. ఆ వ్యక్తి చావుకు కారణం సారాయే కదా సార్ ! సాక్షీభూతంగా మిగిలిపోయిన ఆ సంఘటన జన హృదయాల్ని కదిలించి వేసింది. జనం చైతన్యవంతులయ్యారు. ముఖ్యంగా మహిళలంతా ఏకమై నడుములకు కొంగులు బిగించారు. రాత్రయిందంటే మత్తు ఉపద్రవంతో ఊగిపోయే ఊరు ఇప్పుడు ప్రశాంతంగా నిద్రపోతోంది...!?

"ఏతావాతా నువ్వు చెప్పేదేంటంటే నా ఫాలోయర్స్‌తో నేను వాతలు పెట్టించుకోవాలన్న మాట.

"......................."

"సరే నీ ఇష్టం ... ఐవిల్ గో ఆన్ అదర్ వే ... గాడ్ విల్

Untitled-1.pmd 17 4/18/2011, 12:49 PM

సేవ్ యు…”

“ఒకే సార్.. ఐవిల్ గో ఆన్ మై ఓన్ వే.. ఐవిల్ నాట్ బిలీవ్ ద గాడ్ మైడియర్ కామ్రేడ్..! ఐబిలీవ్ మై పీపుల్.. నేను చచ్చినా పర్వాలేదు కానీ నన్ను నమ్ముకున్న నా ఊరిని మాత్రం సారా విషంతో చావనీయను..!!!

ముందు కాస్త చురుగ్గా పనిచేసినా రాను రాను ఉత్సాహం తగ్గి నిషేధ కమిటీ కప్పల తక్కెడ అయింది. సర్పంచ్ ఎంతగా వాళ్లని ఒక కట్టుపైకి తేవాలని ప్రయత్నించినా ఒక్కరొక్కరే జారిపోతున్నారు. పైగా పనులు ప్రక్కకు పెట్టి కమిటీ వెంట తిరిగితే ఏమౌనన్తుందని మొహంపైనే అనేసి తప్పుకుంటున్నారు. నిషేధ కమిటీ నీరుగారి పోవడానికి తన ఉనికి ఊరిలో పలుచన కావడానికి కారణాలు ఆరా తీయగా రాజకీయ నాయకుడి అండతో తన చేతిలో జారిపోయిన నాగరాజు సారా మాఫియాతో కలిసి తన ఉనికిని ఉద్దేశాల్ని నీరుగార్చి ప్రయత్నం చేస్తున్నట్లు తెలిసిపోయింది. ప్రలోభాలకు లొంగి వార్డు మెంబర్లు కొందరు నాగరాజు గ్రూపులో చేరిపోయినట్లు అర్థమయింది.

మొదట వ్యవసాయదారులు, దినసరి కూలీలు సహకరించినా రాను రాను ఊరిలో లభ్యమయ్యే తాటికల్లు తాగితే కడుపు నిండుతుంది గానీ మందులాగా మత్తు నిండడం లేదన్న ఆవేదన ఆరంభమైంది. కాయకష్టం చేసిన నరాలు పీకుతున్నాయంటూ కారాలు మిరియాలూ కూడా నూరుతున్నారు కొందరు.

కొద్దిరోజుల్లోనే పరిస్థితి మారిపోయింది. మందుబాబుల చిందులతో సాయంత్రపూట వాతావరణం మత్తుగా మారిపోతుంది. అర్ధరాత్రి వరకు వాడల్లో గొడవలు, భయానక వాతావరణంలో స్త్రీలు అశాంతికి దూరమవుతున్నారు. నిషేధ కమిటీ ఆరంభ శూరత్వం అంతరించి పోయింది. చేయి జారిపోతున్న పరిస్థితిని గమనించి హరినాథ్ గౌడ్ గ్రామపంచాయితీలో సమీక్షా కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేశాడు. ఇటు కమిటీ సభ్యులు గానీ అటు వార్డు మెంబర్లు గానీ అంతగా పట్టించుకోకపోవడంతో అతనికి ఏం చేయాలో అర్థంకాలేదు. మనిషీ మనిషీ ఏకమైతే ఏదైనా సాధించగలరు. కానీ తాను ఏకాకి వెంట జనం లేకున్నా ఒంటరిపోరు చెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఎక్సయిజ్ అధికారిని ఆశ్రయించి పరిస్థితి చేయిజారిపోయిందని వివరించాడు.

ప్రయోగాత్మకంగా గ్రామాన్ని దత్తత తీసుకొని సారా అంతానికి కృషి చేస్తూ పై అధికారుల మన్ననలు పొందుతున్న ఎక్సయిజ్ సి.ఐ. హన్మంతురావు శాశ్వత పరిష్కారం మార్గం కోసం అన్వేషించాడు. కీలెరిగి వాతపెట్టినట్లు అసలు సారా తయారీకి మూలమైన ముడి పదార్థాలు నల్లబెల్లం, పటిక వాటిని నియంత్రిస్తే ఇక సారా సమస్యే ఉత్పన్నం కాదన్న నిర్ణయానికొచ్చి వాటి ఉనికిని అత్యంత గోప్యంగా సేకరించాల్సిందిగా హరినాథ్‌గౌడ్‌ను ఆదేశించాడు.

తెల్లవారడానికి ఇంకా రెండు గంటల సమయముంది.

పోలీసు, ఎక్సయిజ్, ఫారెస్టు, రెవెన్యూ శాఖల నాలుగు వాహనాలు చిమ్మచీకట్లు చీల్చుకుంటూ ముందుకు సాగి గ్రామ శివారు మామిడితోటలో ఆగాయి. మొత్తం నలభైపైగా సిబ్బంది, సర్పంచ్ వాహనాల్లోంచి దిగి అధికారుల ఆదేశానుసారంగా నాలుగు జట్లుగా విడిపోయి నిశ్శబ్దంగా అటవీప్రాంతాన్ని జల్లెడపట్టారు. ఊరికి ఉత్తరాన అల్లంత దూరంలో గల గుట్ట సమీపంలో మంటల వెలుగు ఛాయలు కనిపించాయి. ఆనవాలు లభించిన అధికారులు మరింత అప్రమత్తమై పకడ్బందీ ప్రణాళికతో ప్రాంతాన్ని చుట్టుముట్టారు సిబ్బంది ఆకస్మిక దాడిని పసిగట్టి చీకటిలో సారా మాఫియా తప్పించుకునే ప్రయత్నం చేసింది. కొంత మంది ప్రాణాలకు తెగించి పారిపోగా నలుగురు వ్యక్తులు సిబ్బంది చేతికి చిక్కారు. పెద్ద మొత్తంలో కాగుతున్న సారా బట్టీలను చూసి అధికారులు అవాక్కయ్యారు. పొయ్యిల్లో మంటలు ఎగసిపడుతున్నాయి. వందల కిలోల టేకు కలప కాలిబూడిదవుతుంది. పొయ్యిలపై డ్రమ్ముల్లో వేల లీటర్ల బెల్లం పానకం మరుగుతుంది. పెద్ద పెద్ద ప్లాస్టిక్ కాన్లలోకి సారా ధారగా పడుతుంది. కాగిన బెల్లం వ్యర్థ పదార్థ పానకం ప్రక్క వాగులోకి పారుతూ దుర్వాసన వెదజల్లుతోంది. సారా క్యాన్లను స్వాధీనంలోకి తీసుకొని బట్టీలన్నిటినీ ధ్వంసం చేసే అధికారులు నలుగురు ముఠాలను అదుపులోకి తీసుకున్నారు. వారిచ్చిన సమాచారం మేరకు గ్రామంలో రహస్యంగా నిలువ ఉంచిన నూటా ఇరవై బస్తాల నల్లబెల్లం. ఇరవై కిలోల పటికను స్వాధీనపరుచుకొని అందుకు బాధ్యులయిన నాగరాజును అధికారులు అదుపులోకి తీసుకొన్నారు.

ఆర్నెల్లు గడిచాయి. ఊర్లో సారా వాసనే లేదు.

‘డుం డుం… డుడుంకడ్డం….

డుండుం.. డుడుంకడుం…

“ఇందుమూలంగా నేన్చెప్పే ఇశయాలు అందరూ ఇనుకోండ్రి… మనూర్లె పూర్తిగా సారా బందయినందుకు కలెక్టరుగారు మన ఊరిని జిల్లాలోనే సారా లేని ఉత్తమ గ్రామ పంచాయితీగా ప్రకటించారు… ఆర్డీవో గారు అవార్డిచ్చుటానికి కొత్తాండ్రు.. రేపు పొద్దుగాల పదిగంటలకు గ్రామ పంచాయితీల సర్పంచి మీటింగు బెట్టిండు.. అందరూ తప్పకుండా రా వాలహో…..!”

Untitled-1.pmd 18 4/18/2011, 12:49 PM

అభినందన

కవిత్వం కడిగిన చీకటి

డా.ఎస్.రఘు

కవిత్వం రాయడం ఒక సృజనాత్మక ప్రక్రియ అయితే దానికొక శీర్షిక పెట్టడం ఔచిత్యకళ. గోపిగారు ఈ ఔచిత్యకళలో మరింత ముందుంటారు. తన మొదటి కవితా సంపుటికి 'తంగెడు పూలు' అనే పేరు పెట్టారు. తన దేశీయ జీవన మూల్యాన్ని ఎంతో అపురూపంగా ప్రకటించుకుంటూ తంగెడుపూల కవిగా కవితాయాత్ర ప్రారంభించారు. ఎప్పటికప్పుడు తన కొత్త కవితా సంపుటి పేరుతో పిలవబడ్డ ఏకైక కవి డా.ఎన్.గోపి.

"మట్టిలో పుట్టిన అక్షరం
మళ్లీ మట్టిగా మారదు
అదిప్పుడు బంగారం"

డా.ఎన్.గోపిగారి 'వాన కడిగిన చీకటి'లోని కవితాపాదాలివి. ఇవి నేరుగా కవికే ఆపాదించవచ్చు. కొందరి చేతుల్లో మట్టి కూడా బంగారమవుతుందంటారు. కొన్ని కలాల్లో అక్షరాలు కూడా కవిత్వ బంగారమవుతాయి. ఆధునిక కవిత్వంలో గోపిగారి కలం అలాంటి పరుసవేద శక్తిని సంతరించుకుంది. ఏ వస్తువును ముట్టుకున్నా 'అక్షర గర్భం నిండా అలవిగాని తలపోతల్ని' నింపి మనసుల్ని ఆర్ద్రంగా స్పృశించే కవితను సృష్టిస్తారు. పరిమళ సువర్ణంలా కవిత్వంలో మట్టి పరిమళం వీస్తుంది. ఒక సున్నితమైన మానవ సంవేదన మనల్ని ఆవరిస్తుంది. నాలుగు దశాబ్దాలుగా నిరంతర చలనశీల చైతన్యంతో కాలంతో కదిలివస్తూ తన శక్తివంతమైన స్వరాన్ని స్థిరంగా వినిపిస్తూ తనదైన కవిత్వ ముద్రను వేసిన సహజకవి డా.ఎన్.గోపి.

కవిత్వం రాయడం ఒక సృజనాత్మక ప్రక్రియ అయితే దానికొక శీర్షిక పెట్టడం ఔచిత్యకళ. గోపిగారు ఈ ఔచిత్యకళలో మరింత ముందుంటారు. తన మొదటి కవితా సంపుటికి 'తంగెడు పూలు' అనే పేరు పెట్టారు. తన దేశీయ జీవన మూల్యాన్ని ఎంతో అపురూపంగా ప్రకటించుకుంటూ తంగెడుపూల కవిగా కవితాయాత్ర ప్రారంభించారు. ఎప్పటికప్పుడు తన కొత్త కవితా సంపుటి పేరుతో పిలవబడ్డ ఏకైక కవి డా.ఎన్.గోపి. ఈ వరుసలో 'కాలాన్ని నిద్రపోనివ్వను' కవితా సంపుటి ఒక మనిషి అంతర్‌బాహిర్ జీవన తాత్విక వేదనలకు వేదికగా మారి కవిని సమున్నతస్థానంలో ఆధునిక కవిత్వంలో నిలబెట్టింది. ఈ ప్రమాణాల పరంపరలో భాగంగా 'వాన కడిగిన చీకటి' మరో సరికొత్త కవిత్వ మైలురాయి.

కవితా సంపుటి ప్రారంభం 'వర్షంలో ఇద్దరం' అనే కవిత ఒక యుగళగీతానికి పల్లవిలా ఇలా నడుస్తుంది.

"వర్షమూ నేనూ తప్ప
రోడ్డు మీద ఎవరూ లేరు
వీధి దీపాలు
చినుకుల్ని ముత్యాలుగా మార్చి
హారాలు పేనుతున్నాయి."

....

మనసంతా రాజ్‌కపూర్, నర్గీస్‌ల వెంట తడుచుకుంటూ వెళ్తుంది. ఆ ముసురును వేడెక్కిస్తూ అకస్మాత్తుగా కవి మనలో ఊహించని కలకలం కురిపిస్తారు.

"ఇప్పుడు లోపల కూడా వర్షం!
ఏదో జరుగకూడనిది జరిగినట్టు
ఒక అసహజ వికృత శీతవాయువు పరుగులు పెడ్తుంది
ప్రవాహంలో ఒక రక్తపు జీర
ఇటే కొట్టుకొస్తుంది
నీటిలో మునిగిన పాదాలు వొణుకుతున్నాయి
ఇది నిన్న తూటాలకు కూలిన
వీరుని నెత్తురు కాదుగదా!
ఇప్పుడు అతడూ నేను తప్ప
రోడ్డు మీద ఎవరూ లేరు."

నిజంగానే పాఠకుడు సమకాలీన వ్యవస్థలోని భీతావహ దృశ్యంలో పాత్రధారిగా ఒంటరిగా వర్షంలో తడుస్తూ నిలబడిపోతాడు. ఇక్కడ కవి కురిపించిన వర్షం సహజమైన వర్షం కాదు. సామాజిక ఉద్యమాల మేఘాలనుంచి కురుస్తున్న నెత్తుటి వర్షం ఇది. గోపిగారు ఉద్యమక్షేత్రంలోకి, జెండాల నీడల్లోకి, వైయక్తిక వాదోపవాదాల్లోకి ప్రత్యక్ష్యంగా ప్రయాణించలేదు. కాని వాటిలోని ఆదర్శాలను, ఆశయాలను, లక్ష్యాలను ఏనాడూ విస్మరించలేదు. అవసరమైన సందర్భాల్లో తన చైతన్యాన్ని తీవ్రంగానే ప్రకటించారు.

Untitled-1.pmd 19 4/18/2011, 12:49 PM

ప్రగతిశీల మానవీయ విలువలకు గల ప్రాధాన్యాన్ని నిరూపించారు.

నక్షత్రాలు లేని ఆకాశం కన్పిస్తుందేమోగాని నాస్టాల్జియా లేని కవిత్వాన్ని ఊహించలేము. మనిషి శ్వాసక్రియ ఎంత అసంకల్పితంగా జరుగుతుందో కవి క్రియలో ఈ లక్షణం అంత సహజంగా వ్యక్తమవుతుంది. గోపిగారి కవిత్వంలో కనిపించే నాస్టాల్జియాలో ఎంతో వైవిధ్యం ఉంది. గతంలోని కష్టాలు, కన్నీళ్లు రొటీన్ వగపోతల్లోకి జారిపోకుండా, గతవైభవ స్మరణల అరిగిపోయిన మాటల గోతుల్లోకి పడిపోకుండా విలువైన తాత్త్విక చింతన చేస్తున్న కవిత్వ ప్రవక్తలా గతాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తారు. 'పరావర్తనం' కవితలో గత జ్ఞాపకాన్ని "నీళ్లలోని తాబేలు/ ఇప్పటికి నా గుండెలో తేలుతుంటుంది" అని అద్భుతంగా పోల్చుతూ "నా భావచిత్ర రేఖలు/ మా అమ్మ వేసిన/ ముగ్గులోంచి మొలిచినవే" అంటూ బలమైన మమకార మూలాల్లోకి ప్రయాణిస్తారు.

మనిషి శ్వాసక్రియ ఎంత అసంకల్పితంగా జరుగుతుందో కవి క్రియలో ఈ లక్షణం అంత సహజంగా వ్యక్తమవుతుంది. గోపిగారి కవిత్వంలో కనిపించే నాస్టాల్జియాలో ఎంతో వైవిధ్యం ఉంది. గతంలోని కష్టాలు, కన్నీళ్లు రొటీన్ వగపోతల్లోకి జారిపోకుండా, గతవైభవ స్మరణల అరిగిపోయిన మాటల గోతుల్లోకి పడిపోకుండా విలువైన తాత్త్విక చింతన చేస్తున్న కవిత్వ ప్రవక్తలా గతాన్ని వ్యాఖ్యానిస్తారు.

"ఒకే జీవితంలో
ఎంత ఆర్తి
ఎంత దిగులు
....
నిజానికి
యావజ్జీవితానికీ
గతమే ఒక మౌలిక వ్యాఖ్యానం"

అని గతానికి వర్తమానానికి మధ్య విడదీయలేని, తెగిపోలేని అంతర్లీన బంధాల్ని కవిత్వంలో బంధించారు గోపిగారు. తమ మూలాల నుండి దూరంగా జరిగిపోతున్న ప్రపంచాన్ని చూసినప్పుడు, తమ మూలాలు తమ కళ్లముందే పరాయీకరణకు గురయినప్పుడు దాన్ని అధిగమించే తత్వం 'డిజర్టెడ్ విలేజ్'లో గాఢంగా కనిపిస్తుంది.

"అవిచ్ఛిన్న గీతమే గతం
తీగ తెగిందా
పాతబావిలోంచి చేదుకునే మంచినీళ్లు
నిజంగా అవి
మానవజాతి కన్నీళ్లే!"

'నాలుగు దశాబ్దాల అనంతరం ఆనాటి మిత్రులు కలిశారు' అంటూ సాధారణంగా మొదలైన కవిత అసాధారణ ప్రయోజనంతో ముగుస్తుంది. గడిచిపోయిన మధుర క్షణాన్ని సైతం తలచుకోలేని యాంత్రిక జీవులకు ఉద్వేగాల మేలుకొలుపు ఈ కవిత.

గోపిగారు సాధారణ కవి కాదు. ఏ విషయాన్నైనా సాధారణీకరణ చేసే కవి. పాఠకుడిని తన అంతరంగంలోకి సులువుగా తీసుకెళ్లగల అసాధారణ కవి.

'గోపి ప్రయాణ కవి' అనేది పాతమాటే. కాని అనివార్యంగా ఎదురయ్యే లౌకిక ప్రయాణాల్ని తప్పించుకోలేరు. అందుకే ప్రతి ప్రయాణాన్నీ కొత్త ప్రయాణంగా కవిత్వానుభవాల ప్రమాణంగా మలచుకున్న అలౌకిక జీవన యాత్రికుడు డా.ఎన్.గోపి.

"ప్రయాణాన్ని అనుభవించకపోతే/గమ్యం కూడా నిరనుభూతే తీరంలో హాయిగా ఈదకపోతే/కొత్త సముద్రాల నెలా కనిపెడతాం?/ఇంత ఉల్లాసంలోంచి/ఏదో ఒక మానవయాతన ఉబుకుతుంది/ఇప్పుడిక కవిత్వం తప్ప/గత్యంతరం లేదు"

గోపిగారు ప్రయాణకవే కాదు ప్రదేశ కవి కూడా! ఈ సంపుటిలో విశాఖపట్టణం, భీమ్‌లీ, అరకు, గాలికొండ, సముద్రంపై రాసిన కవితలు ఉన్నాయి. కొత్తగా కవిత్వం రాయాలనుకునేవారికి గోపిగారి కవిత్వం మౌలికపాఠ్యాంశంగా ఉపయోగపడుతుంది!

ఈ సంపుటిలో ఆత్మీయుల మృతికి సంతాపంగా వారికి నివాళిగా రాసిన స్మృతి కవితలు ఐదు ఉన్నాయి. గోపిగారు తన కళ్లముందున్న గొప్ప వ్యక్తులపై, ఆత్మీయులపై, గుండెల్లో దుఃఖాన్ని నింపి వెళ్లిపోయిన బంధువు, స్నేహితుడు, శిష్యుడిపై కవిత్వంలో గాఢంగా స్పందిస్తారు. స్మృతి సాహిత్యంపై తన దగ్గర పరిశోధన చేసి, ప్రమాదంలో మరణించిన శిష్యురాలు విశాలాక్షి గురించిన ఒక 'ఫ్రీడమ్ ఫైటర్'లు గొప్ప కవితలు. ఆ వరుసలో 'మా అమ్మాయి' కవిత అనంతమైన దుఃఖాన్ని దాచుకున్న స్మృతి కవితగా, కవి చిరంతన మనోవేదనకు ప్రతీకగా నిలుస్తుంది. ప్రముఖ సంఘసేవిక, గుర్రం జాషువా కూతురు డా.హేమలతా లవణం మృతికి బాధపడుతూ రాసిన 'స్ఫటిక బంగారం' కవితలో వారి మూర్తిమత్వచిత్రణతో ఒక గొప్ప సంస్కర్త హృదయం, వ్యక్తిత్వం మన కళ్లముందు కదలాడుతుంది. గోపిగారు స్మృతి కవితలో కవిత్వేతర శక్తిని ప్రదర్శిస్తారు. ఒక మనో విశ్లేషణాత్మక గుణంతో వారి సామాజిక స్ఫూర్తిని, మానవత్వపు ఆర్తి నింపుకుని కేవలం మనిషిగా స్పందించడం వల్లనే ఆయా స్మృతి కవితలు అపరిచితులకు కూడా వారి పట్ల ప్రేమ, గౌరవ భావనను కలిగిస్తుంది.

గోపిగారు కాలంతోపాటు కదిలివస్తున్న కవి కాబట్టి వారి కవిత్వంలో తప్పనిసరిగా కాలం ప్రస్తావన ఉంటుంది. ఈ సంపుటి కూడా అందుకు మినహాయింపుకాదు. కాలానికున్న శక్తిని అంగీకరిస్తూనే దానితో పోరాడాలనే చైతన్యం వున్న వైవిధ్య కవి డా.ఎన్.గోపి. 'కాలం ఒక శూన్యం' అనే కవిత కవిలోని పరిణత తాత్వికతకు నిదర్శనం.

"ప్రకృతి ఒక అనివార్య లీల
ఈ కెరటం
తరువాతి కెరటాల్ని ప్రేమించాలి కదా
అన్నీ గమ్యం చేరుకునేవే
నిన్నటి దూరం
సకల సంవేదనల తీరం

Untitled-1.pmd 20 4/18/2011, 12:49 PM

ఇంటర్వెల్ లేకుండానే

సి.హెచ్.వి. బృందావనరావు

నీ మనసులో ఎప్పుడూ
ఊహించి గూడా ఉండవు పాపం
కనుమూసి తెరిచేంతలోనే
అంతా అకస్మాత్తుగా జరిగిపోయింది
పగలంతా రెక్కలు ముక్కలు చేసుకొని
కొంచెం వినోదాన్ని చప్పరిద్దామనుకొని వుంటావు
రోజంతా శుష్క వాగ్దానాల
ఎంగిలి తుంపర్లలో తడిసి
కాస్త సంగీతోదక స్నానం
చేద్దామనుకొని వుంటావు
బతుకంతా
కన్నీటి వలయాల సుడిగుండమే గదా అని
కాసేపో రంగుల లోకంలో
విహరించదలచి వుంటావు
మాసిక లేసిన గుడ్డలూ
మసిబారిన గోడలూ
నిండీ నిండని కడుపులూ
బాధల గిడ్డంగులైన బతుకులూ
నిత్యమూ కళ్లెదుట కన్పించే
ఈ నీరసపు పేజీలు తిప్పేసి
ఓ అందమైన తెరల ప్రపంచ కావ్యంలోకి
అలా అలా షికారు పొయ్యేద్దామనుకొని వుంటావు
నీకేమి ఎరుక పాపం
ఇప్పుడన్నిటికీ అర్థాలు మారిపొయ్యాయని
సంగీతమంటే ఇప్పుడు
వందలాది వాద్య యంత్రాల
భీషణఘోషణలనీ
కర్ణభేరిని కల్లోలింపజేసే
శతసహస్ర
డి.టి.యస్. శబ్ద తరంగాల విస్ఫోటన మనీ
నీవు తలచిగూడ వుండవు గదా
ముఖం మీద ముఖం పెట్టి
ముక్కుపుటాలదుర్తుండగా
పండ్లు పటపట లాడిస్తూ
కత్తి ఝుళిపిస్తూ
కంఠాలుత్తరించే దృశ్యాలు
అమాంతం మీదికి దూకుతాయని
నువ్వు అనుకొని గూడవుండవు గదా
మనసుకు జుగుప్స కలిగించే
రోత సంభాషణలొకవంక
భయమూ గగుర్పాటూ చిలికించే
హింసాజిఘాంసలొకవంకా
చెవులు చిల్లులు పడే
శబ్ద నిర్ఘాతాలొకవంకా
ముప్పేటగా ఏకకాలంలో దాడి చేస్తే
పాపం, నువ్వేంతట్టుకోగలవు ?
సున్నితమైన స్పర్శలకు సుకుమారంగా
స్పందించే
నీ గుండె కాస్తా నిస్ప్రాణమై మూగపోయింది
తెరమీద 'శుభం' కార్డు పడకముందే
నీ బ్రతుకు ఆఖరిల్లోకి వచ్చి ఆగిపోయింది !
(విజయవాడలో ఓ సినిమా చూస్తూ - భయంకరమైన హింసాదృశ్యాలకూ, సౌండ్ ఎఫెక్టులకూ ఒక ప్రేక్షకుడు గుండె ఆగి మరణించాడనే వార్త విని)

మట్టిలో నుంచే కదా నీళ్లు రావాలి"

సాధారణంగా మనుషులు వయసు పెరుగుతున్న కొలది చాదస్తాలను, అనవసర భయాలను పెంచుకుంటూ వృద్ధాప్యపు ఒడిలోకి త్వరగా జారిపోతారు. కొందరు మనుషులే కాలాన్ని అధిగమిస్తూ మనసును తాత్విక తీరంలోకి తీసుకుపోతారు. మానవ సంవేదనల రహస్యాల్ని లోకానికి విప్పి చెప్పాలని మధనపడుతుంటారు. అలాంటి మధనం ఈ కవితలో కనిపిస్తుంది.

ఆధునికత పేరుతో ఆధునిక కవిత్వం ప్రయోగపూరిత ధోరణులు, అత్యాధునిక వాదనలు, అస్పష్టత, సంక్లిష్టతలతో పాఠకుడి సహనాన్ని పరీక్షించే కవిత్వం వస్తుందనే విమర్శ అందరికీ తెలిసిందే. డా.ఎన్.గోపి కవిత్వంలో వీటికి చోటు లేదు. వస్తువు, రూపానికి మధ్యగల ఔచిత్య సంయమన రేఖాశిల్పం తెలిసిన కవి గోపిగారు. ఇన్ని సంవత్సరాల నుండి కవిత్వాన్ని రాస్తూ అనేక కవిత్వ వాదోపవాదాల మధ్య, రూప వైరుధ్యాల మధ్య ప్రయోగలౌల్యాలకు లోనుకాకుండా, సమన్వయ పూరితంగా వచన కవితను తనదైన శైలిలో నిర్వచించిన కవి కాబట్టి అస్పష్టత, సంక్లిష్టతలను తన దరిదాపులకు రానీయలేదు. జీవితం పట్ల స్పష్టమైన దృక్పథం, తన చుట్టూ వున్న మనుషుల మీద అవగాహన, ప్రాపంచిక పరిణామాలను అర్థం చేసుకునే మేధస్సు వున్న కవి రచనల్లో ఒక నిర్దిష్టత, నిబద్ధత ఉంటుంది. అంతకుమించి వేమన పద్యాల లోతుల్లోకి వెళ్లి మార్మిక తాత్వికతను విశ్లేషించిన పరిశోధకుల రచనల్లో అస్పష్టతకు తావుండదు.

'వాన కడిగిన చీకటి' అలాంటి కవితలకు చిరునామా. ముఖ్యంగా 'వాన కడిగిన చీకటి'లోని చీకటి మన చుట్టూ వున్న ప్రతికూల అనుభవాలకు, ఆలోచనలకు, సంఘటనలకు ప్రతీక. తన కవితా వాక్యాల వానలో వీటన్నిటిని కడిగివేస్తూ అనుకూల వాతావరణాన్ని ఉదయింపజేస్తుందీ కవిత్వం. "ఇక నా కవిత/ తూర్పు కొండమీద సిద్ధంగా వుంటుంది" అంటూ ముగిసిన కవితా సంపుటి కవి ఆత్మ విశ్వాసాన్ని, కవిత్వానికి గల శక్తిని ప్రకటిస్తుంది. మనిషికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, కొత్త శక్తిని ప్రసాదించేదే గొప్ప కవిత్వం. అలాంటి ఆత్మవిశ్వాసం, కొత్తశక్తి 'వాన కడిగిన చీకటి' మనకు అందిస్తుంది.

(25, జూన్ 2010 డా॥గోపి షష్టిపూర్తి సందర్భం)

Untitled-1.pmd 21 4/18/2011, 12:49 PM

కవిత

క్లౌడ్ సీడింగ్

శ్రీనివాస్ అంకే

నింగి పొదుగు మేఘం
మనిషి మేధో పొదుగు విశ్వవిద్యాలయం
ఒక మేఘం చినుకులుగా విభజించబడి
నేలపై మొలకలుగా అవతరించినట్లు
విశ్వవిద్యాలయం విద్యార్థులుగా వర్గీకరించబడి
నిరుద్యోగ మేధావులుగా అనువదించబడుతుంది
యూనివర్శిటీ నిరుద్యోగాన్ని ఉత్పత్తి చేసే ఫ్యాక్టరీ
* * *
విద్యార్థులు కన్నవాళ్ళ చెమటను
ఫెయిర్ అండ్ లవ్లీగా రాసుకుంటారు
పరిశోధకుడు నలిగిన జీవితాన్ని
నలగని చొక్కా కింద దాస్తాడు
మేధావులు లైబ్రరీ అడవిలో
బూజువృక్షాల క్రింద ధూళితెరల్లో నిద్రపోతుంటారు
వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛ
సమూహంలో మనిషిని ఏకాకిని చేస్తుంది
కళలూ, సంస్కృతులూ, జీవితశకలాలూ
బోన్సాయి చెట్టుక్కాచిన కంప్యూటర్లు
విలువల్ని తనకు తానే విప్పేసుకొనే ద్రౌపది
సంధి సంస్కృతి

నజనని నజన్మభూమి స్వర్గాదపీ గరీయసీ
ఆకాశానికి పాపిట తీసే
రాకెట్లను చూసి విహరిస్తున్నట్లు
సామాజిక శాస్త్రాలు చిన్న పిల్లలవుతాయి
దూరంగావున్న సంవత్సరాల చదువు
రూపాయి పాపాయి మెడలో
అందంగా అలంకరించబడే పతకం

దేవాలయానికి రాళ్ళెత్తిన
కూలీల పిల్లలెవరూ గేటుదాటి లోపలికి రాలేరు
కొందరి జీవితం సముద్రమట్టం
ఇంకొందరి జీవితం భూఉపరితలం

పేద విద్యార్థి జీవితం
అర్ధరాత్రి శ్మశానంలో మొరిగే
కుక్క అరుపులాగుంటుంది
దళితుడు రిజర్వేషన్ ఉరికొయ్యకు
వేలాడుతూ చివరి ఊపిరితీయలేని శవం
కులం ప్రాతిపదికన ప్రతిభ కొలచబడుతుంది
వర్సిటీ విద్యార్థి మెదడు తెగిన ఏకలవ్యుడు

ఉప్పు సముద్రాన్ని వడగట్టి
మంచి నీటిని ప్రసాదించే మేఘం
సరిహద్దులు దాటి వర్షిస్తుంది
యూనివర్శిటీ మేధోబానిసత్వాన్ని తయారు చేసి
ఎగుమతి చేస్తున్న దళారి
* * *
అక్షరం ఆలోచనకు వేసిన ఆకలి

(జ్వాలాముఖి స్మారక పురస్కారం పొందిన కవిత)

రెక్కలు

వంగర పరమేశ్వరరావు

క్షణాల్ని
వేలు
లక్షలు
చేయగలవ్-
పనివానిలా
పరిమళించగలవా?

మనిషిలోనే
పతనం
పునరుత్థానం
రెండూ-
ఎవడి లెక్క
వాడిదే!

నీది
నీదే
నాది
నాదే-
ఎవరిగొయ్యి
వారిదే!

నిన్న లేదు
రేపు లేదు
కొందరికి
ఈ రోజూలేదు-
శూన్యంలో
శూన్యమే!

సుఖం
దుఃఖం
బొమ్మా
బొరుసా-
లేదనుకుంటే
ఏదీ లేదు!

అందరూ
వచ్చేదారి ఒక్కటే
పోయేదారి
ఒక్కటే-
రాకపోకలకు
రంగులంటవు!

Untitled-1.pmd 22 4/18/2011, 12:49 PM

కథ

ఈ ప్రశ్నకు బదులేది?

గనారా

కరింబీడికట్ట. స్టార్‌అగ్గిపెట్టె విసురుగా పాత మేజాబల్లపై గిరాటు వేసాడు నాయుడు నాగభూషణం. భుజం పై నుండి జారిపోతున్న టర్కీటవల్ పైకి లాక్కొని, గిరిజాల జుట్టు పక్కకి సర్ది పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి పడకకుర్చీలో వాలిపోయాడు ఈ భాగవతారు.

కూజాలోని చల్లటి నీళ్ళు అల్యూమినియం గ్లాసులో పోసి గురువుగారికి అందించాడు చిడతల వాయిద్యకారుడు ప్రసాదు. టేబుల్‌పై ఫేను ఆన్ చేసి,

"అబ్బ ఆపరా! ఈ సంగీతానికి నీ చిడతల వాయిద్యానికి జోడి సరిపోతుంది"

"జోడి కుదరందల్లా నీకే !"

మనసులో అనుకున్నాడు ప్రసాదు.

నీళ్ళు తాగి తెప్పరిల్లిన నాయుడు పైకి లేచి అటు ఇటు పచార్లు చేసి బల్లపై మాసిన పాత గుడ్డ సర్ది "చంద్రకాంతం ఏమైపోయిందిరా!.... ఇది మూడోరోజు, ఈవేళన్న వస్తుందా!"

"ఊరు వెళ్ళిందండీ!... వాళ్ళ అమ్మ కిరాణాకొట్టు దగ్గర కనబడ్డాది. మామయ్య తీసుకొని వెళ్ళారట !'

కాల్చి పారేసిన బీడి ముక్కలు సిగరెట్టు పీకెలు అగ్గిపుల్లలు చెత్త.. అంతా గోడవారకు ఊడుస్తూ చెప్పాడు ప్రసాదు.

"నాతో పాటే వస్తావు – నాతో పాటే పోతావు పదినిముషాలు ముందు వచ్చి ఊడ్చువచ్చుకద"

గురువు నాగభూషణం చికాకు కారణం ప్రసాదుకు ఎరుకె

రెండు నెలలుగా అద్దె చెల్లించటం లేదు, కళాభిరుచి కలిగిన ఒక బడిపంతులు అప్పగించిన ఇల్లు ! అసలు కళాకారుల రిహార్సల్స్‌కు ఇల్లు అద్దెకు ఎవరు ఇస్తారు? సంసారాలు చేసుకునే చోట, ఇదేమి సంతగోల అనరూ ! అయినప్పటికి తన మీద వున్న గౌరవము కొద్ది ఇల్లు ఇచ్చారు శుభ్రం చేయకపోతె ఎలా ?

"ఇల్లు గలాయిన వచ్చారండి అద్దె గురించి మీకు చెప్పమన్నారు.

"ప్రోగ్రాంలు ఎక్కడివి? చెప్పలేకపోయావా?

అదే సమయంలో హార్మోనియం మాస్టారు పోస్టుకార్డు పట్టుకొని నీరసంగా లోపలికి వచ్చాడు.

"ఎక్కడ్నుంచి?" నాయుడు ప్రశ్న.

అనకాపల్లి నుంచి.. మన ప్రోగ్రామ్ కేన్సిల్ చేసి రికార్డింగ్ డాన్స్ పెట్టమని గొడవచేస్తున్నారట! క్షమించమన్నారు అడ్వాన్స్ వాపసు అవసరం లేదట!

తనకు డేట్స్ లేవని చెపితే నిరుత్సాహంతో వెనుదిరిగిన ప్రేక్షక ప్రతినిధులేనా? ఎంత మార్పు ! ప్రజల అభిరుచిలో మార్పును గమనిస్తున్న నాయుడు నాగభూషణానికి చిరాకు ఇంకా కాస్త పెరిగింది! ఈ రికార్డింగు డాన్స్‌లు. లైట్ మ్యూజిక్ తమ ఉపాధి కిందికి చాప కింద నీరులా చేరుతున్నాయని అర్థమయ్యింది, ముందు ముందు తమ ఉనికినే ప్రశ్నిస్తాయేమో !

ప్రోగ్రాం నిర్వాహకులు యిచ్చే పారితోషికం గీసి గీసి

Untitled-1.pmd 23 4/18/2011, 12:49 PM

యిస్తారు. చందాలు వసూలు కాలేదని సాకు. అయినా ప్రేక్షకుల చదివింపులు బాగానే వస్తుంటాయి. సంవత్సరం పొడుగున పాతికో, ముప్ఫైయ్యో ప్రోగ్రాములు. ట్రూపు అంతటికి పార్ట్ టైం! తనకు జీవనోపాధి పాతిక ముప్ఫై వేలు కళ్ళజూసేవాడు. అదనంగా స్త్రీ ధనంగా వచ్చిన పొలం నుంచి ఒడ్లు, సంసారం నల్లేరుపై బండిలా సాగిపోతూ వుంది, సగటు కళాకారుడు కడుపులో ఆకలి, గుండెలో బాధని బుజ్జగించి, మొఖానికి రంగుపూసుకొని, తిరిగినట్లే, నాయుడు హుందాగానే ఉన్నాడు !

పెళ్ళయిన కొత్త రోజులు తిరుపతి మొక్కుకి తండ్రిని తీసుకువెళ్ళాడు. తిరుగు ప్రయాణంలో నెప్పితో మెలితిరిగిపోతున్న తండ్రిని చూసి నాయుడు కంగారు పడిపోయాడు. గార్డు నెల్లూరు స్టేషన్‌లో దిగి వైద్యం చేయించమని దింపేసాడు. పోర్టరు సలహాతో రెండు కిలోమీటర్లు అవతల 'రూపాయి ఆస్పత్రి' ఉందని పేదల పెన్నిదని చెప్పాడు. ఎలాగో అక్కడ చేరి తండ్రికి వైద్యం చేయించాడు.

రెండు రోజులు ఉండమని డాక్టర్ల సలహా !

పగలు ఆస్పత్రి బయట చెట్టు నీడ !

రాత్రి ఆవరణలో సర్దుబాటు. నాయుడుకి కాలక్షేపానికి గేయాలు పద్యాలు అల్లుకునేవాడు.

పీసపాటి నర్సింహమూర్తి పౌరోహిత్యం రోజుల్లో ఆయన దగ్గర అక్షరాభ్యాసం. వాచకంలో భావగంభీరత. రాగాలాపనలో హెచ్చు తగ్గులు. హృదయాన్ని ద్రవింపచేయడంలో నేర్పు అలవడ్డాయి !!!

'సాకేత సార్వభౌమా' అని గొంతు ఎత్తుకోవడంతో కావిళ్ళు దించిన రైతుల చెవులు నిక్కపొడిచేవి. ఒక్కటేమిటి షణ్ముక ఆంజనేయులు పద్యాలు ఆకుల నర్సింహం హార్మోనియం రాధను రమ్మన్నాడు రాసక్రీడలకు రాధను రమ్మన్నాడు అని పాడుతుంటే బావివద్ద ఆడువారు మూతులు తిప్పుకునేవారు.

చిన్నతనంలో డ్రామాలు వేసే వారి ముఖానికి అద్దం చూపేవాడు. నూనూగు మీసాలప్పుడు సాంఘిక నాటకాలకు ప్రాప్టింగ్ యిచ్చేవాడు. నాజరు బుర్రకథ ఎక్కడ వున్న సైకిలు పై మైళ్ళ కొద్ది పోయేవాడు. ఆయన కథ మధ్యలో అభ్యుదయ గేయాలు నాయుడ్ని ఉత్తేజపరిచేవి.

ఆస్పత్రిలో డాక్టర్ల మీటింగు గదిలోకి తొంగిచూసాడు నాయుడు. తర్ఫీదు కొచ్చిన డాక్టర్స్, నర్సులు, శ్రద్ధగా కూర్చున్నారు.

"మనం ప్రజల గురించి పనిచేయాలి వైద్యం అందక ఎంతోమంది పేదజనం అల్లాడిపోతున్నారు. వైద్యం అందరికి అందుబాటులో లేదు. మూఢవిశ్వాసాలతో నాటు వైద్యానికి బలయిపోతున్నారు. సరి అయిన వైద్యం అందించి వారిని చైతన్య పరచాలి".

నాయుడుకి స్పష్టంగానే వినిపించాయి.

"నిజమే ! ఈ దారిలో తన తండ్రి పరిస్థితి ఏమిటి?" ఆలోచనతోటే బయట చెట్ల నీడలకు చేరుకున్నాడు. విశాలమైన ఆ తోటలో గుబురుగా పెరిగిన చెట్లు, వైద్యానికి వచ్చిన రెండెడ్ల బళ్ళు, దూరంగా వంటలు చేసుకునే వారి పొయ్యల నుండి వచ్చే సన్నటి పొగ, జీవితమే క్షతగాత్రమై నెత్తురోడుతూ వున్న, కళ్ళతో ఉన్న జీవశ్చవాలు! పశ్చిమ ఆకాశన గాయపడ్డ సూర్యుడికి కట్టుకట్టినట్లు తెల్లటి మేఘం, సన్నగా పోతూవుంది చివరిసారిగా, దిగవిడుస్తున్న కిరణాలు, చెట్ల కొమ్మల మధ్య పడుతూవున్నాయి. ఆ వాతావరణంలోనే నలత !

డాక్టర్ గారు తన వైపు రావడం గమనించి నమస్కరించాడు.

నాయుడు భుజంపై చెయ్యివేసి,

నీ పద్యాలు నిన్నరాత్రి విన్నానయ్యా, ఏంచేస్తుంటావు"

"ఖాళీ సార్!.... నాటకాలు హరికథలు, బుర్రకథలు ఇష్టం"

"మంచిదే ! కళాకారుడువన్న మాట! పద్యాలు బాగానే పాడుతున్నావు. నిన్న రాత్రివేళ విన్నాను"

నాయుడు సిగ్గుపడ్డాడు.

"డాక్టరు కన్న కళాకారుడే ప్రజలకు దగ్గరవాడు. మూఢనమ్మకాలు ఛాంధసత్వం పెరిగిపోతున్నాయి. మారుతున్న పరిస్థితుల్లో ఉత్తమ కళలు అంతరించే ప్రమాదం ఉంది మన సంస్కృతి కాపాడుకోవాలి. లేదా! – అరాచక సంస్కృతి అన్ని రంగాలకు పాకుతుంది." నాయుడుకి ఈ ఉపోద్ఘాతం మందులా పనిచేసింది. దిశానిర్దేశం చేసింది.

పడక కుర్చీలో భావగీతాలు పాడుకుంటూ మనసు కుదుట పరచుకుంటున్న నాయుడు చెవులకు "చంద్రకాంతం అమ్మ వస్తోంది"

అన్న పిలుపుతో తుళ్ళిపడి చూసాడు.

"ఏంటి తమ్ముడూ రమ్మన్నా!"

రెండు సంవత్సరాలుగా నుదుటున బొట్టు మినహాయింపుకాని, 'చంద్రకాంతం అందం ఏపాటి' నాయుడు మనసు అనుకుంది.

"మా తమ్ముడు తీసుకుపోయాడు. దగ్గరే కదా! భోజనాల

Untitled-1.pmd 24 4/18/2011, 12:49 PM

వేళకు వచ్చేస్తుంది. సాయంత్రం ప్రోగ్రామట కదా". "అవును ప్రాక్టీసు లేకపోతే ఎలా!"

"స్టేజీ మీద మరబొమ్మలా శృతి నొక్కడమే కదా! దానికి డాన్సు యిష్టం. నేర్పించరాదూ!"

నాయుడు భయం నాయుడిది. ప్రోగ్రాంలు తగ్గాయి ! చంద్రకాంతాన్ని కళాకారిణిగా తీర్చి దిద్దితే తన బిగువు సడలిపోయినా, ఆమె దగ్గర గురువుగా కాలక్షేపం చేయవచ్చును. వ్యక్తిగత ప్రతిభ మీద ఆధారపడిన ఈ కళా ప్రక్రియ, అంతరించకుండా వుంచడం తన వంతు కర్తవ్యం.

నలభై ఏళ్ళ జీవిత ప్రస్తానంలో సాధించింది లేదు. సంపాదించింది లేదు. సాంప్రదాయక భాగవతారులు నికృష్టుడు, అప్రాచ్యుడు అని శపిస్తుంటే వాళ్ళని గేళి చేసి నవ్వుకునేవాడు యవ్వనం పొంగులో కథ సందర్భాన్ని బట్టి 'జజ్జనకర జనారే జనకు జనా జనారే!' అని చిందులు వేస్తుంటే ప్రేక్షకుల ఈలలు ఉత్సాహపరిచేవి. వామపక్ష రాజకీయ సభలకు తనో ప్రత్యేక ఆకర్షణ. వారి ఉపన్యాసాలలో ప్రజల సమస్యలని పరిష్కారాన్ని గమనించి కథలో మిళితం చేసేవాడు.

పక్క గుమ్మం ముందు గంగిరెద్దుల వాడు సన్నాయి ఊదుతున్నాడు. సన్నటి శీతాకాలపు గాలి స్పర్శ. అరవై ఏళ్ళ నాయుడు మనసుకి తాకింది. మనసు మడతల్లో ఎక్కడో గూడుకట్టిన జ్ఞాపకం. ప్రేక్షకులకు వేయడానికి మడత విప్పుతున్న బరకాలోని మట్టివాసన. సింకి శిదిలావస్థలో వున్న పడకకుర్చీలో పడుకున్న నాయుడి కలలో గతకాలపు తెరలేచి విషాదాన్ని చిమ్మింది.

గుమ్మం ముందు వచ్చిన గంగిరెద్దువాడు దీనంగా చెయ్యిచాపాడు.

"అలాగే ఎళ్ళు – అలాగే ఎళ్ళు – మాకే ఎండిపోతుంది"

నాయుడు భార్య చీదరించుకుంది. నాయుడికి కోపం వుబికింది.

"అతడు బిచ్చగాడు కాదు!. నాలాంటి కళాకారుడే"

''ఆ కూడెట్టింది, వూడిన – మంచం కోడులా మూలనపడివుంటే పలకరించే దిక్కేలేదు."

భార్య నొచ్చుకుంది.

వెలిసిన రంగురంగుల గుడ్డల మధ్య ఎద్దు మూపురంలా, మెల్లగా సన్నాయి చంకన పెట్టి ఎద్దును లాక్కుపోతూ వున్నాడు. సంక్రాంతి ముగ్గుల మధ్యగంగెరెద్దు తిరుగకపోతే, చిన్న బుచ్చుకునే గ్రామాలు కూడలి మధ్య అవి చేసే విన్యాసాలు చూసి ఆనందించే చిన్నారులు ఏమైయిపోయారు?

"ఇలారా ! ఇక్కడ కూర్చో !... ఏదీ ఒక్కసారి ఆ నాదం వినిపించు".

గంగిరెద్దు వాడు భయం భయంగా కూర్చున్నాడు. నాయుడు ఆహ్వానంలోని ఆసక్తి కొండంత ధైర్యం యిచ్చింది.

నాయుడు భార్య కాసేపు ఆగి, లోపటినుంచి చల్లటి మజ్జిగ స్థానంలో చోటుచేసుకున్న టీ తెచ్చియిచ్చింది.

ఆరోజులలో ఆమె వెలిగించిన పొయ్యి ఎప్పుడూ ఆరలేదు వచ్చిపోయే సాటి కళాకారులు, స్నేహితులు, ప్రోగ్రాం నిర్వాహకులు ఒక్కరేటి? ఎందరిని ఆదరించింది, ఈ వృత్తి సంపాదన మీదేకదా!

పెళ్ళిళ్ళు పేరంటాలు, మంచి, చెడు, జరిపించింది! కానీ కాలం మారిపోయింది, కళాకారులు వీధిపాలు అవుతూవున్నారు. పొట్టకూటి కోసం దిగజారిపోతూవున్నారు. చెమ్మచేరిన కళ్ళు వత్తుకుని, పాత శాలువ యిచ్చి నమస్కరించింది! సాటి కళాకారులను ఆదరించే ఆ సంస్కారానికి ఎంతటి వారైనా శిరస్సు వంచి నమస్కరిస్తారు.

సన్నాయి ప్రవాహంలో ఎక్కడికో కొట్టుకుపోయిన నాయుడులో దుఃఖం పొంగిపొర్లింది.. రెండు చేతులతో ముఖాన్ని దాచుకున్నాడు.

వర్తమాన సమాజంలో మారుతున్న ఆర్థిక, సాంస్కృతిక దశలోవృత్తి కళాకారులు ఇలా బ్రతకవలసిందేనా!.. ఒగ్గు కథ గురవయ్యలు, తప్పిటగుళ్ళు, మంద హెచ్చులు, వడపోతలు, గొల్లసుద్దులు, గంగిరెద్దులు ఇవన్ని ఈనాడు ఎక్కడ? చూచాయగా గమనించినా దానిని విశ్లేషించి చూడగల రాజకీయ అవగాహన నాయుడుకి లేదు. తను ఎంచుకున్న కళాప్రక్రియ ఏ మేరకు సమాజాన్ని చైతన్య పరిచింది? ఎంతమంది ప్రభావితులు అయ్యారు కాల ప్రవాహంలో గమనించలేదు. క్రియారహితంగా ఉండిపోయాడు.

విశ్లేషణకు సాహిత్యకారుడు విమర్శకుడు కాదు. మౌఖిక కళారూపాలు ఆయాకాలాల్లో ఒక స్వప్నంలా ఒక అనుభూతిగా లేదా ఉద్రేకంతో లేచిపడిన కెరటంలా మరుగున పడాల్సిందేనా!.

ముగ్గుబుట్టలాటి తలతో వంగిన నడుము. హడావుడిగా వచ్చి

"నాయుడూ నాయుడు చూడు చూడు ప్రముఖ సినీనటి చంద్రకళ ఎలియాస్ చంద్రకాంతం తన పరపతి ఉపయోగించి మనిద్దరికి వృద్ధకళాకారుల పెన్షన్ ఏర్పాటు చేసింది నీకు నాకు గురుదక్షణ".

స్పర్శలేని నాయుడు చేతిలోని కాగితం గాలికి రెపరెపలాడి ఎగిరిపోయింది.

Untitled-1.pmd 25 4/18/2011, 12:49 PM

వర్తమానం

కరాళహత్యల 'ఖప్' పంచాయతీలు

కె. అంజన

తమ ప్రేమను బతికించుకోవాలని, మనసులు కలిసినవారితో జీవితాంతం గడపాలని అప్పటి అనార్కలి నుంచి ఇప్పటి అభాగ్యుల వరకు ఎందరో కలలు కన్నారు. కర్కశాలకు గురయ్యారు. కులాలు, మతాలు, అంతస్తుల అడ్డుగోడలు వారికి శాశ్వత శాపాలయ్యాయి. నాటి నుంచి నేటివరకు సినిమాల్లో ప్రేమ జపం చేస్తున్నా వాస్తవానికొచ్చేసరికి అమానుష దృశ్యాలే కొనసాగుతున్నాయి. దేశ రాజధానికి సమీపానున్న ఉత్తరాది రాష్ట్రాల్లో నేటికీ ఇలాంటి వాతావరణమే ఉంది. కుల పంచాయతీలు, పెద్దలు ప్రేమికుల పాలిట ప్రతినాయకులై కరాళనృత్యం చేస్తున్నారు. వారిని వెంటాడి వేటాడి వేధించి ప్రాణాలు బలిగొంటున్నారు. పైగా వాటికి 'గౌరవ హత్యల'ని నామకరణం కూడా చేసేశారు. ఎవరీ కుల(ఖప్) పెద్దలు? అత్యంత పాశవికంగా చేసిన హత్యలను 'గౌరవ హత్యలు' అని ఎందుకు పిలుస్తున్నారు? ఇంత జరుగుతున్నా పోలీస్ స్టేషన్లు, చట్టాలు, న్యాయస్థానాలు ఏమయ్యాయి?

ఉత్తర భారతంపై ఖప్ పంచాయతీల ముద్ర నేటిది కాదు. రుగ్వేద కాలం నుంచే వుంది. వీటి ప్రస్తావన క్రీస్తుపూర్వం 2500 ఏళ్ళ నాటి రుగ్వేదంలోను, తర్వాత కాలంలోని ప్రాచీన రచనల్లోనూ ఉంది. ప్రస్తుతం ఇక్కడి గ్రామాల్లో కుల పంచాయతీలదే రాజ్యం. ఒకే కులానికి చెందినవారు నివసించే 84 గ్రామాల బృందాన్ని 'ఖప్' అనేవారు. ప్రాచీన జాట్‌లు ఐదుగురు పెద్దలతో గ్రామ పరిపాలన కోసం పంచాయతీలు ఏర్పాటు చేశారు. పంజాబు, రాజస్థాన్, హర్యానా, ఉత్తరప్రదేశ్, మధ్యప్రదేశ్ రాష్ట్రాల్లోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో ఇవి నేటికీ కొనసాగుతున్నాయి. సాధారణంగా గ్రామంలో పెద్ద సంఖ్యలో ఉన్న కులానికి చెందినవారే ఖప్ పంచాయతీ పెద్దగా ఉంటారు. గ్రామాల్లో సమస్యలు, తగాదాలు వచ్చినప్పుడు పంచాయతీలు సమావేశమౌతాయి. ఉన్నత కులస్థులు, నిమ్న కులస్థులు, భిన్న మతస్థులు సగోత్రిక యువతీ యువకులు వివాహం చేసుకోవడం వారి దృష్టిలో నేరం. ఘోరం. ఒకవేళ అలా చేస్తే వారు తాము గీచిన లక్ష్మణరేఖను దాటినట్లే. తమ మాటను పెడచెవిన పెట్టినవారికి పంచాయతీ పెట్టి మరీ మరణదండన విధిస్తారు. వీలైనంత మేరకు గ్రామంలోని వారంతా ఈ సమావేశాలకు హాజరౌతారు. ఖప్ పెద్దలు ఒకసారి నిర్ణయం తీసుకుంటే అది చండశాసనమే. సాధారణంగా ఖప్‌లను నడిపేది అగ్రకులస్తులే. తాము నిర్ణయించినదానికి భిన్నంగా ప్రేమించుకున్నా, పెళ్ళాడినా ఖప్ పెద్దల కళ్ళు ఎరుపెక్కుతాయి. వారిని మారణాయుధాలతో వెంటాడి, వేటాడి అంతం చేస్తేగాని వారి అధికారమదం శాంతించదు. నిరుపేద దళితులపై, మహిళలపై ఖప్ పెద్దలు అంతులేని అహంకారపూరిత దాడులకు పాల్పడుతుంటారు. ఇళ్ళను దగ్ధం చేయడం, కొరడాదెబ్బలు కొట్టడం, చెప్పులు నోట కరిపించడం, మహిళలను నగ్నంగా నడిరోడ్డుమీద ఊరేగించడం, వరుడి తల్లి ముక్కు నరికేయడం, తక్కువ కులానికి చెందిన యువకుడి కుటుంబం చేత బలవంతంగా మలం తినిపించడం, సామాజిక బహిష్కరణ, పల్లెనుంచి వెళ్ళగొట్టడం... చాలదన్నట్లు ప్రాణాలు తీయడం సర్వసామాన్యం.

ఉత్తరాదిన ఒక్కోరోజు గడుస్తుందంటేనే ఎందరు అమాయక యువతీయువకులు గౌరవహత్యల పేరిట కాలగర్భంలో కలిసిపోతారోనని భయం వేస్తుంటుంది. సాంస్కృతికోద్యమాల లోటు ఇప్పుడు స్పష్టంగా కళ్ళముందు కనిపిస్తోంది. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో న్యాయస్థానాలకు కొన్ని పరిమితులు వున్నప్పటికీ కీలకమైన పాత్ర పోషించవలసివుంది. పంజాబ్, హర్యానా హైకోర్టుకు గౌరవహత్యలకు సంబంధించిన కేసులు కుప్పలు తెప్పలుగా వస్తున్నాయి. యువతీయువకులు స్వేచ్ఛగా వివాహం చేసుకోవడానికి, జీవించడానికి తమకు హక్కు వుందో లేదో చెప్పాల్సివుంది.

హర్యానా చిన్న రాష్ట్రమే అయినా పేద రాష్ట్రం కాదు. తలసరి ఆదాయంలో దేశంలోనే రెండవ స్థానంలో ఉంది. వ్యవసాయకంగా, పారిశ్రామికంగా అభివృద్ధి చెందిన రాష్ట్రమిది. ఫ్యూడల్ అవశేషాలతో ఉక్కిరిబిక్కిరి అవుతోంది. అగ్రకుల పెత్తందారీతనం, దౌర్జన్యాలతో నలిగిపోతోంది. ఇక్కడ సామాజికంగా, సాంస్కృతికంగా విభిన్నమైన ఆచారాలున్నాయి. ఉదాహరణకు కొన్ని ప్రాంతాలు, కులాల్లో సగోత్రికుల మధ్య వివాహాలు ఉన్నాయి. అదే సమయంలో కొన్ని చోట్ల వీటిని వావి వరసలు లేని పెళ్ళిళ్ళుగా భావిస్తారు. అలా కొన్ని కులాల వారు తమ పొరుగు కులస్థుల సంప్రదాయాలను తిరస్కరిస్తూ తాము మాత్రమే రాష్ట్ర సాంస్కృతిక ప్రతినిధులుగా ప్రకటిస్తుంటారు. సమస్య ఇక్కడే ప్రారంభమౌతుంది. అదే సమయంలో మహిళల సంఖ్య చాలా తక్కువగా ఉంది. భ్రూణహత్యలు అధికమే. ఆడపిల్లల సంఖ్య తగ్గిపోయి

Untitled-1.pmd 26 4/18/2011, 12:49 PM

జీవన స్వప్నం

అడిగోపుల వెంకటరత్నమ్

కలలు కనండి
బుడి బుడి నడకల
మూపుపై
ఉప్పు బస్తాలా
పుస్తకాల బరువు
బాలకార్మికులై
బడికి దౌడులు
దోగాడె వయసులో
ఎల్.కె.జి.చదువులు
డొనేషన్ల ముడుపులు
గూడో బడో తెలియని
మల మూత్ర విసర్జనాలు
కలలు కనండి
బాల్యానికి నిర్వచనం వుంది!
యౌవ్వనం క్షణకాలం
ప్రేమే సర్వస్వం
ఎదిరించిన వాళ్లను
ధిక్కరించాలని
అడ్డుకున్న వాళ్ళను
అడ్డంగా నరకాలని
ప్రేమికుడి హింసాకృతి
నగ్న చలన చిత్రాలు
నాభి చుట్టూ ఇతి వృత్తాలు
కలలు కనండి
యౌవ్వనానికి పరమార్థం
వుంది!
పెళ్ళిళ్ళు అయ్యాక
పుత్రుల్ని కన్నాక
పౌత్రులు కలిగాక
తామర తూడులా
రక్తబంధం విస్తరించాక
వృద్ధాశ్రమాలు
మలిపొద్దు జీవితాలకు
ఆఖరి మజిలీలు
కలలు కనండి
వృద్ధాప్యానికి సార్ధకత
వుంది!
ఒక ఉద్యమం
ఒక సంస్కరణ
ఒక పోరాటం
ఒక నిర్మాణం
రసమయ సారాంశం కోసం
ఫలసిద్ధి ఆవిష్కరణ కోసం
పసిడి కలలు కనండి
పగలే వెన్నెల పండించండి!

దృశ్యాదృశ్యాలు

'మ ఉ ని'

కలం పట్టాల్సిన చేతులు
హలం పట్టి సాగుతున్నాయి
పొలం బాటను పట్టి
పొట్టలోకి పట్టెడు మెతుకుల కోసం!

వీపు మీద పుస్తకాల మోపు
మోసే పసివాళ్ళు
జీవిత భారం మోయటానికి
సిద్ధమవుతున్న భావిపౌరులు !

భయం బుర్ఖాని
మొహానికి ముసుగేసుకున్న
ఆడపిల్లలు నడిరోడ్డు మీద
ఆసిడ్అగంతకులు ఎటుచూసినా !

పబ్బుల్లో, క్లబ్బుల్లో
రాత్రింపగళ్ళు నిషాగా, కుషీగా
పశ్చిమ సంస్కృతి ఉక్కు కౌగిలిలో
కులాసాగా నలిగి పోతూ!

చదివిన చదువు రాదు అక్కరకు
నిరుద్యోగిగా నానా అగచాట్లు
కూలీ కోసం పోటా పోటీలు
బానిస అంగట్లో ఆకలి ఆరాటాలు

తండ్రి బాధలు తనయుడికెందుకు
మోటారు సైకలుంటే చాలు తొక్కేందుకు
చలవ కళ్లద్దాల చౌకబారు విన్యాసాలు
కరిగిపోయే కాలానికి చక్కని ఉపమానాలు !

పెరిగిపోయె ధరలు
పోటీగా పెరిగే అప్పులు
చావటానికి ఏది చౌకో
ఆలోచించే మధ్య తరగతి బ్రతుకు !

పులిని చూసి నక్క వాత
తళుకు బెళుకుల పైపై పూత
కారులో షికారుకై కోరిక
కోటు విప్పితే చీలిక పేలిక !

చివరి రోజుల్లో చేయూతనివ్వాల్సిన బిడ్డలు
వయసు మీదపడ్డ వాళ్ళను వంటరిగా వదిలి
ఉపాధి వేటలో ఊళ్ళొదిలి వెళ్లిపోతే
చావుకోసం ఎదురు చూసే చకోర పక్షులు !

ప్రపంచీకరణ మోజులో, పైసలపై ప్రేమతో
కన్న బిడ్డలను విదేశాలకు వప్పచెప్పి
కడచూపుకు కూడా కంప్యూటర్లకప్పచెప్పి
తమ సమాధులు స్వయంగా
కట్టించుకుంటున్నారు !

అబ్బాయిలకు పెళ్ళి కుమార్తెలు దొరక్క ప్రక్క రాష్ట్రాలనుంచి కొనుక్కొని తెచ్చుకోవాల్సిన పరిస్థితి. ఆడపిల్లలు, ఆడవాళ్ళు, నిమ్న కులస్థుల పట్ల చిన్న చూపు, చీదర, ఏహ్యాభావాన్ని నరనరాలా నింపుకున్న వారు గౌరవహత్యలకు పాల్పడడంలో వింతేముంది? మనసుకు నచ్చినవారిని పెళ్ళి చేసుకోవాలనుకోవడమే వారి దృష్టిలో తప్పు. ఆ హక్కును, స్వేచ్ఛను యువతకు లేకుండా చేసేందుకే భార్యాభర్తలను అన్నాచెల్లెళ్ళుగా ప్రకటిస్తుంటారు. గ్రామాలనుంచి వెలివేస్తారు. కుల పంచాయతీలకు రాజకీయ అండదండలుంటాయి. ఇటువంటి కుల పంచాయతీల ద్వారానే పైకులాల సంపన్న భూస్వాములు అత్యంత తిరోగమన సంప్రదాయాన్ని అమలు చేసేందుకు పూనుకుంటారు. ఇలా ప్రాణాలు కోల్పోయినవారు అదృశ్య జంటలుగా పోలీసు రికార్డులకెక్కుతాయి. పైగా ఈ హత్యలు, హింసకు సంబంధించి ఫిర్యాదు చేయబోతే కేసు నమోదు చేసుకోరు. రివర్స్‌గేర్‌లో బాధ పెట్టేవారికే అనుకూలంగా పనిచేస్తారు. ఒకవేళ కేసు కోర్టు దాకా వెళ్ళినా అది అలా పెండింగ్‌లో ఉండిపోతుంది.

ఇటీవల ప్రేమజంట మనోజ్–బాబ్లీల పరువు హత్యలకు బాధ్యులైన ఐదుగురు ఖప్ పంచాయతీ పెద్దలకు మరణశిక్ష విధిస్తూ తీర్పునిచ్చిన కర్నాల్ కోర్టు అదనపు సెషన్స్ జడ్జిని ఎందరో మనసులోనే అభినందించి ఉంటారు. అయితే తాలిబన్లను తలపించే ఖప్ పెద్దలు ఆమెను సైతం బెదిరించారు. దాంతో ఆవిడ తనను మరో చోటికి బదిలీ చేయమని ప్రభుత్వాన్ని వేడుకున్నారంటేనే ఖప్ పెద్దల కిరాతకాలు ఎంత భయంకరంగా ఉంటాయో అర్థం చేసుకోవచ్చు. ఉత్తరాదిన ఒక్కోరోజు గడుస్తుందంటేనే ఎందరు అమాయక యువతీయువకులు గౌరవహత్యల పేరిట కాలగర్భంలో కలిసిపోతారోనని భయం వేస్తుంటుంది. సాంస్కృతికోద్యమాల లోటు ఇప్పుడు స్పష్టంగా కళ్ళముందు కనిపిస్తోంది. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో న్యాయస్థానాలకు కొన్ని పరిమితులు వున్నప్పటికీ కీలకమైన పాత్ర పోషించవలసివుంది. పంజాబ్, హర్యానా హైకోర్టుకు గౌరవహత్యలకు సంబంధించిన కేసులు కుప్పలు తెప్పలుగా వస్తున్నాయి. యువతీయువకులు స్వేచ్ఛగా వివాహం చేసుకోవడానికి, జీవించడానికి తమకు హక్కు వుందో లేదో చెప్పాల్సివుంది. కానీ ప్రభుత్వాలు ప్రేక్షక పాత్ర పోషిస్తున్నాయి. అవి నిద్రమత్తు నుంచి లేచి పెండింగ్ కేసుల ఫైళ్ళ దుమ్ము దులిపి తీర్పునివ్వాల్సి వుంది. బాధితులకు స్వాంతన కల్పించాల్సివుంది.

Untitled-1.pmd 27 4/18/2011, 12:49 PM

నచ్చిన పుస్తకం

వాస్తవిక జీవన దృశ్యాలు సలీం కథలు

వొరప్రసాద్

సరళమైన భాష, పొందికైన పదాలు. కవిత్వాన్ని పోలిన వచనం. ఈ లక్షణాలతో అలరారే సలీం కథలు పాఠకుల హృదయాలను ఆకట్టుకోవడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. మానవతా భావాల్ని కరుణార్ద్రంగా వ్యక్తీకరిస్తూ మనిషిలోని 'మనీషి'ని నిద్రలేపడానికి తన కలం ద్వారా సలీం ప్రయత్నిస్తున్నారు. చేస్తున్న ఉన్నతోద్యోగం క్షణం ఊపిరి సలపనివ్వకపోయినా సమయాన్ని వెతుక్కుని సాహిత్యసృష్టి చేయడం తన అభిమతం. కవితో, కథో, నవలో సలీం కలం నుండి నిరంతరం జాలువారుతూనే ఉంటుంది. సమర్థుడైన రచయితకు, భావుకుడైన కవికి, సామాజిక స్పృహ కలిగిన ఆలోచనాపరుడికి నిత్యజీవితంలో ప్రతీ సంఘటనా కథావస్తువే. చూసే కళ్ళుండాలి, రాసే చూపూ ఉండాలి కానీ కథావస్తువులకు కొరతలేదు. నాలుగు నవలలూ, ఐదు కథాసంపుటాలు, రెండు కవితా సంపుటాలు ప్రచురించిన సలీం తాజా కథాసంపుటి 'ఒంటరి శరీరం'.

మానవీయకోణంలో అరమరికలు లేకుండా రాసే సలీం కథలు చదివేవారి మనస్సునూ, బుద్ధినీ కూడా కదిలిస్తాయి. 'ఒంటరి శరీరం' కథలన్నీ పదునుగా, వాడిగా, వేడిగా రాసినవే. ఆధునిక జీవితంలో మనిషిలోని సమిష్టితత్వం కనుమరుగవుతుంది. ఒంటరితనపు భావాలు మనుషులను కమ్మేస్తున్న సందర్భంలో మనం ఉన్నాం. మనిషి ఒంటరితనపు వ్యక్తీకరణకు సలీం రాసిన 'ఒంటరి శరీరం' కథ ఒక మంచి ఉదాహరణగా నిలుస్తుంది. ఈ కథ పేరునే పుస్తకానికి కూడా శీర్షికగా పెట్టారు. ప్రాధాన్యత కల్గిన కథ ఇది. మనిషి ఒంటరిగా మిగిలిపోవడం గురించి పలుకథలు వచ్చాయి. సలీం కథావస్తువులో వైవిధ్యం మనల్ని ఆకర్షిస్తుంది. ఒంటరిమనస్సు గురించి తెలిసిన పాఠకుడికి ఒంటరి శరీరం కథ అసక్తి కలిగిస్తుంది. అయితే ఒంటరి శరీరానికి నేపథ్యం ఒంటరి మనస్సు. కానీ సలీం ఈ కథని శారీరక స్పర్శ కూడా మనుషులకు అవసరం అని చెప్పడం కోసం రాశారేమో అనిపిస్తుంది. పసిపిల్లలను చేతులతో స్పర్శిస్తూ ఎత్తుకుని ముద్దులు పెట్టుకోవడం, స్నేహితుల కరస్పర్శ, ఆత్మీయ బంధువుల గాఢ ఆలింగనం వంటి అంశాలను కథలో తనకు మద్దతుగా రచయిత తీసుకుంటాడు. ఆ కథలోని వివాహిత స్త్రీ, తన భర్త అంగీకరించకపోయినా వినకుండా మసాజ్ సెంటర్‌కు వెళుతుంది. వారానికి ఒకసారి అలా మసాజ్ చేయించుకుంటేనే గానీ తనకు నిద్రపట్టదని భర్తకు చెబుతుంది. ఈ వయసులో బావుండదు అని భర్త వారిస్తుంటాడు. మసాజ్ సెంటర్ వాళ్ళు 'మేకప్' కూడా చేసుకోమంటే తనకు మసాజ్ చాలునని, ఈ వయసులో మేకప్ నాకెందుకుని అంటుంది. ఆఫీసు పనిలో, ఇంటిపనిలో అలసిపోయిన ఆమె శారీరక అలసట తీర్చుకోవడానికి మసాజ్‌ను ఆశ్రయిస్తుంది. వివాహం అయిన తొలిరోజుల్లో తనకు మంచంపై సన్నిహితంగా పడుకునే భర్త ఇప్పుడు తనకు దూరంగా పడుకోవడం పట్ల విసుగు ప్రదర్శిస్తుంది. దగ్గరగా పడుకోమంటే శరీరం తగిలితే చిరాకు కలుగుతుంది అన్న భర్త పట్ల నిరసన భావం ఏర్పడుతుంది. ఈ కథావస్తువు విభిన్నమైంది. అరుదైన ఊహ కూడా. కథావస్తువు ఎంపికలో రచయిత సూక్ష్మపరిశీలనను అభినందించకుండా ఉండలేం. ఈ కథాంశం తీసుకోవడంలో కొంత సాహసం కనపడుతుంది. ఇది పూర్తిగా ఆధునిక కథావస్తువు. ఓల్గా 'స్పర్శ' పేరుతో రాసిన కథ స్త్రీ,పురుషుల సాన్నిహిత్య సంబంధాలను చర్చించిన కథ. ఆ కథ శారీరక స్పర్శను మరో కోణంలో చెప్తుంది. వైవాహికేతర సంబంధాలలో స్త్రీ, పురుషులు శారీరక వాంఛ లేకుండా గాఢమైన అనుబంధాన్ని కలిగి ఉండగలరా లేదా అనేదానికి సమాధానంగా రాసినది ఓల్గా 'స్పర్శ'. సలీం రాసిన కథకూ ఓల్గా కథకూ సారూప్యం ఏమీలేదు. అలసిన శరీరానికి 'మసాజ్' చేయించుకోవడం ద్వారా నిద్రను, హాయిని పొందే ఆధునిక మహిళ సలీం కథాంశం. ఒంటరి శరీరం అనే భావనకు కూడా మనిషిలోని ఒంటరి మనస్సే కారణం.

ఒంటరి శరీరం పుస్తకంలోని కథల్లో వస్తువైవిధ్యాన్ని గమనిస్తే కథాసాహిత్యంలో సలీం ప్రత్యేకత, ప్రతిభ మనకు అవగతమవుతాయి. సంపుటిలోని మొత్తం పద్దెనిమిది కథలూ విభిన్న కథావస్తువుల సమాహారం. విచక్షణారహితంగా వాడేసే ప్లాస్టిక్ క్యారీబ్యాగ్‌లు, ఆకలి తీర్చుకోవడం కోసం వ్యభిచారాన్ని వృత్తిగా చేసుకున్న మహిళ, రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపారం పడగ నీడలు తన భూమిపై పడుతుంటే తీవ్రంగా ఎదుర్కొనే రైతు, ప్రపంచీకరణ మార్పుల్లో భాగంగా ఏర్పాటవుతున్న కార్పోరేట్ కూరగాయల షాపులు ముందు దివాళా తీసే రైతుబజార్‌లో కూరగాయలమ్ముకునే వాళ్ళు, క్లోనింగ్ పరిశోధనలను దుర్వినియోగం చేస్తే వచ్చే పరిణామాలు, ఉగ్రవాద సమస్య, నిరుద్యోగం, ఆధునికత పేరుతో పెడత్రోవన పడుతున్న విద్యార్థిలోకం ఇలా వర్తమాన సమాజపు తీవ్ర సమస్యలన్నీ సలీంకి కథావస్తువులయ్యాయి. తీసుకున్న కథావస్తువు

Untitled-1.pmd 28 4/18/2011, 12:49 PM

ఎటువంటి ఆర్భాటాపు అలంకారాలు లేకుండా సులువుగా కథగా మారుతుంది. వ్యవసాయ భూమితో పెనవేసుకున్న రైతు రియల్ ఎస్టేట్ వ్యాపార ఒత్తిడిని ఎదుర్కోవటం 'పిచ్చోడు' కథాంశం. ఇంట్లో భార్య, పిల్లలు అందరూ పెరిగిన ధరలకు 'భూమి'ని అమ్మనంటున్న అతనిని చాదస్తుడుగా భావిస్తారు. భూమికి, రైతుకు ఉండే బాంధవ్యాన్ని ఈ కథలో రచయిత శక్తివంతంగా చిత్రీకరిస్తాడు. ఆ రైతు పడే సంఘర్షణని, వేదనపట్ల పాఠకుడికి లోతైన అవగాహననివ్వడానికి రచయిత ప్రయత్నిస్తాడు – "బిళ్ళ కుడుంలా లక్షల డబ్బులు వస్తుంటే నేలని చంపేయటం నరికేయటం అంటావేమిటి? మన పొలాలు ప్రతేడూ పచ్చగా ఉన్నాయా? వర్షాల్లేక, నీటివసతి లేక, పంట ఎన్నిసార్లు నష్టపోలేదూ... నకిలీ విత్తనాలు, నాసిరకం ఎరువులు, పురుగు మందులు... వీటివల్ల ఎన్నిమార్లు మోసపోలేదూ... అంతా సజావుగా ఉంటే రైతులు ఆత్మహత్యలు ఎందుకు చేసుకుంటారు?" అని వాదిస్తున్న కుటుంబ సభ్యులతో "రైతులు మోసపోయింది మనుషుల స్వార్థం, దళారుల నీచత్వం, వడ్డీవ్యాపారుల క్రూరత్వం వల్ల తప్ప అది నేల తప్పు కాదు. వర్షాభావం, నీటి ఎద్దడి కూడా ప్రకృతి కాఠిన్యం వల్ల కాదు. మనం మన చేతులారా ప్రకృతి సమతుల్యాన్ని దెబ్బతీయటం వల్లనే. ప్రకృతి చాలా దయగలది కాబట్టే ఇంకా ఈ మాత్రమైనా మనగలుగుతున్నాం" అంటాడు. ప్రపంచీకరణ పేరుతో ప్రజావ్యతిరేక విధానాలు చేపడుతున్న ప్రభుత్వాలు ప్రకృతి వైపరీత్యాలకు కూడా కారణమవుతున్నాయి. సమాజంలోని అన్ని రకాల సమస్యలను సంక్లిష్టంగా మారుస్తున్నాయి. ప్రపంచీకరణ విధానాలు ప్రజలకు ఎన్నో కొత్త సమస్యలను తెచ్చిపెడుతున్నాయి.

'సూపర్ సిండ్రోమ్' అనే కథలో కార్పోరేట్ కూరగాయల షాపుల ఏర్పాటును నిరసిస్తూ కథనం సాగుతుంది. మధ్యతరగతి ప్రజానీకం ఈ అద్దాల కూరగాయల షాపులకి క్రమంగా అలవాటు పడడాన్ని, తత్ఫలితంగా రైతుబజార్ కూరగాయల చిరువ్యాపారుల జీవితాలలో చోటుచేసుకునే పరిణామాల పట్ల భయం, ఆందోళనలను ఈ కథలోని పాత్రలు వ్యక్తం చేస్తాయి. కొత్త తరం మాల్ సంస్కృతికి సులువుగా అలవాటు పడటం, వర్తమానతరం, పాతతరం జీర్ణించుకోలేక వేదన చెందడం చాలా సహజంగా ఈ కథలో రచయిత చిత్రిస్తాడు. ప్రభుత్వాలు అమలుచేస్తున్న విధానాలు ప్రజాజీవితంపై చూపిస్తున్న ప్రభావాన్ని రచయిత సజీవంగా కథగా మలుస్తాడు. అతిశయోక్తులు లేని కథాకథనం పాఠకుడిలో ఆసక్తిని, ఆలోచనను కలిగిస్తుంది.

ప్రపంచాన్ని ప్లాస్టిక్ టెక్నాలజీ కమ్మేసింది. విచక్షణను మరిచిన మనిషి హాని కల్గించే ప్లాస్టిక్ సంచులను విరివిగా వాడుతున్నాడు. చాలా సహజంగా వాస్తవానికి దగ్గరగా కథనం సాగుతుంది. కథలో ప్లాస్టిక్ క్యారీబ్యాగ్‌ను తిన్న మేక చనిపోతుంది. పాఠకుడు ఒక్కసారిగా ఉలిక్కిపడతాడు. 'ప్లాస్టిక్ వాడకం ఎంత ప్రమాదం' అని అనుకోకుండా ఉండడు. పాఠకుడి మనస్సులో ఇటువంటి స్పందన కలిగించడం మంచి కథకుడి విజయం. సలీం కథలు నీతిబోధలు చేయవు. విషయాన్ని అర్థం చేయించడంలో కథను తీర్చిదిద్దడం సలీంకు బాగా తెలుసు. పాఠకుడి ఇగో దెబ్బతినకుండా లోపల ఉండే అసలు 'మానవుడ్ని' మెల్లమెల్లగా అనునయంగా మేల్కొల్పుతాడు.

సలీం రచనా దృక్పథం మానవత్వం. అందులో అంతర్లీనంగా నిఖార్సయిన లౌకిక దృక్పథం ఉంటుంది. ముస్లిం మైనారిటీలను భూతంలా పట్టి పీడిస్తున్న ఉగ్రవాద సమస్యను చర్చించే కథ 'పుట్ట'. వర్తమానంలో ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉగ్రవాద సమస్య రోజురోజుకూ తీవ్రమవుతుంది. మన దేశంలో కూడా ఉగ్రవాదం ఒక ప్రధాన సమస్యగా ఉంది. అయితే నేటి వ్యవస్థలు ఈ సమస్యకు పరిష్కారాన్ని ఇవ్వలేకపోతున్నాయి. ప్రపంచీకరణ వంటి పరిణామాలు ఈ సమస్యలను మరింత తీవ్రం చేస్తున్నాయి తప్ప పరిష్కారాన్ని చూపించట్లేదు. పుట్టలోంచి చీమలబారులు వస్తున్నట్లుగా ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉగ్రవాదులు పుట్టలుపుట్టలుగా పుడుతూనే ఉన్నారు. ఉగ్రవాదానికి ఆకలి, పేదరికం ఒకవైపు, మరొకవైపు మతోన్మాదం ఊతంగా ఉన్నాయి. సామాన్య ప్రజానీకం ఎలా బలిపశువులుగా మారుతున్నారో ఈ కథలో హృద్యంగా చిత్రిస్తారు రచయిత. పెంచుకున్న అనుబంధాలూ, మానవ సంబంధాలు ఉగ్రవాదపు కోరలకు బలవ్వడాన్ని వాస్తవికంగా ఈ కథలో చూపిస్తారు. సమస్యను కేవలం పైపైన చూడటంగా కాకుండా సమస్య లోతులను పాఠకులకు అవగాహన కలిగించడం కోసం సజీవ జీవితపు దృశ్యాన్ని కథగా మలుస్తారు.

ఈ కథాసంపుటిలో తప్పనిసరిగా చదవాల్సిన కథ 'కొండయ్యమ్మ'. మానవ హృదయంలోని మానవత్వపు పరిమళాన్ని పాఠకుడికి వ్యాపింపచేసే కథ. విపరీత స్వాభావిక లక్షణాలున్నప్పటికీ సాటి మనుషులకు నిష్కల్మశంగా సాయంచేసే 'కొండయ్యమ్మ' జీవితం మానవత్వానికి ప్రతీకగా నిలుస్తుంది. ఏమీ ఆశించకుండా తను చేసే సహాయాన్ని దుర్వినియోగం చేస్తున్నా గమనించి కూడా ఏమీ అనకుండా తన ధోరణిలో తను సహాయాన్ని అందిస్తూనే ఉంటుంది 'కొండయ్యమ్మ'. మెస్‌లో అన్నం తినేసి డబ్బులివ్వని వారి గురించి ఎవరైనా ఆమెకు చెబితే ఆమె తన అంతరంగాన్ని విప్పుతుంది. – "అన్నం పెట్టమని నా యింటికొచ్చే పిల్లల దగ్గర డబ్బులు తీసుకోవడమే తప్పనిపిస్తుంది. అందుకే అడగను బాబూ. వాళ్ళిచ్చినా ఇవ్వకున్నా అన్నం పెడ్తూనే ఉంటాను. మీ అందరికీ అన్నం వండి వడ్డించడం నాకో ఆదాయమార్గం కాదు. నా తృప్తి కోసమే. పిల్లలు అబద్ధాలు చెప్తున్నారో నిజాలు చెప్తున్నారో తల్లికి తెలీదా? పిల్లల తప్పుల్ని మన్నించి గుండెల్లో దాచుకోకపోతే నేను తల్లినెలా అవుతాను?" అంటుంది.

వర్తమాన సమాజంలో నిత్యం ఎదురయ్యే మానవ జీవన సంఘర్షణలకు ఈ కథలు ప్రతిరూపాలు. సామాజిక పరిణామాలను, మానవ స్వభావాలను వాస్తవికతకు దగ్గరగా చిత్రించిన కథలు. కేవలం ఆవేశానికి, నిర్లిప్తతకు లోనుచేయకుండా వాస్తవికధోరణిని అవగతం చేస్తాయి సలీం కథలు. సాధ్యమైన మేరకు పరిష్కారాన్ని ప్రతిపాదనలను పరోక్షంగా సూచిస్తాయి. అంతిమంగా మానవుడిలోని మహోన్నత లక్షణమైన మానవత్వానికి పెద్దపీట వేస్తాయి. కేవలం మనిషిని మాత్రమే కాక, అతన్ని చుట్టుముట్టిన పరిస్థితుల మధ్య నుండి వర్తమాన మానవుణ్ణి ఈ కథలు మనకి చూపిస్తాయి. సంకుచిత దృక్పథాలను మహాసిద్ధాంతాలుగా, వాదాలుగా చలామణి చేస్తూ మరింత సంకుచితంగా పరిణామం చెందుతున్న వాతావరణానికి భిన్నంగా స్వచ్ఛంగా, నిరావేశంగా, సమగ్రదృష్టితో వాస్తవికత దృష్టితో సాహిత్య సేద్యం చేసే సలీం వంటి రచయితలు నేటి సమాజపు అవసరం. జీవితం పట్ల ఆశని, ప్రేమను పెంచే కథలు ఈనాటి సామాజిక ఆవశ్యకత. సాహిత్యాభిమానులు, పాఠకులు, రచయితలు కూడా తప్పక చదవాల్సిన కథా సంపుటి 'ఒంటరి శరీరం'.

Untitled-1.pmd 29 4/18/2011, 12:49 PM

నచ్చిన పుస్తకం

సజీవ విహార కథనం

డా॥ శంకరమంచి శ్యాంప్రసాద్

ప్రపంచీకరణ, ఆర్థిక సరళీకృత విధానాలు వర్ధమాన దేశాల రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక రంగాలను గాఢంగా ప్రభావితం చేస్తున్నాయి. అందులో ప్రధానంగా విద్య, సాంస్కృతిక రంగాల్లో వీటి దుష్పరిణామలు సభ్య సమాజానికి కళ్ళకు కొట్టవచ్చినట్లు కనబడుతున్నాయి. ఒకదేశ, సమాజాభివృద్ధికి చోదకశక్తిగా భావింపబడే విద్యారంగంలో ఈ అపసవ్యధోరణులు చోటు చేసుకోవడంవల్ల యువత భవిష్యత్తు ప్రశ్నార్ధకమవుతుంది. సామాజిక సేవ, సామాజిక బాధ్యత అన్నవి మచ్చుకైనా కానరావడంలేదు. ప్రభుత్వం తన ఆధీనంలో ఉన్న విద్యా సంస్థల పట్ల శీతకన్ను వైఖరి అవలంభించడంతో పాటు కార్పోరేటు విద్యా సంస్థలకు ఎర్రతివాచీ పరచి స్వాగతం పలకడం వల్ల – ఇంత వరకు ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో కళాశాలల్లో ఉన్న సామాజిక విలువలు క్రమంగా అడుగంటి పోతున్నాయి. ఆర్థికంగా చితికిన కుటుంబాలకు చెందిన పిల్లలే ఈనాడు – ప్రభుత్వ విద్యా సంస్థలలో అడ్మిషన్లు పొందుతున్నారంటే అతిశయోక్తి కాదు. సంస్కరణలు, ఉపాధి అవకాశాల పేరుతో ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహం పొందుతున్న ప్రైవేటు, కార్పోరేటు విద్యాసంస్థలలో వ్యాపార సూత్రాలకు తప్ప సామాజిక విలువలకు స్థానంలేదు. ఈ నేపథ్యంలో ఇప్పుడు అక్కడ 'డబ్బు గబ్బే' గొడుతున్నది. వినిమయ సమాజంలో బ్రతుకుతున్నప్పుడు లాభనష్టాల బేరీజు తప్ప మరేముంటుంది.

ఒకనాడు సమాజంలో ఉన్న వివిధ పొరలను, ప్రతిబింబించే, భిన్న సామాజిక వర్గాలకు ప్రాధాన్యం ఉన్న ప్రభుత్వ, ఎయిడెడ్ కళాశాలలు రాను రాను ఈ కృత్రిమ ఆకర్షణను, కొరతను సృష్టించిన కార్పోరేట్ కళాశాలలతో తులతూగకున్నా అంతకన్న మిన్నగా 'విద్యా వాతావరణాన్ని' కాపాడాయని చెప్పవచ్చు. అందుకే అవి కార్పోరేట్ విద్యాసంస్థలు కలలో ఊహించనటువంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టాయి. ఎన్.ఎస్.ఎస్. వంటి సామాజిక ప్రయోజనం కలిగిన కార్యక్రమాల్ని నిర్వహించినా విజ్ఞాన విహారయాత్రల వంటివి చేపట్టినా, అవి చేపట్టిన ప్రతీ కార్యక్రమం వెనుక ఒక సామాజిక , అవగాహన, ప్రయోజనం ఉన్నాయి.

సాధారణంగా సమాజంలోని సంక్షోభాలకు కారణమయ్యే ఏదో ఒక సమస్యను తీసుకొని – విశ్లేషించే రచయితలున్నా కేవలం వాటిని మాత్రమే కాకుండ – వాటి బీజాలు విద్యారంగం ద్వారా – వివిధ వర్గాలను ఎలా ప్రభావితం చేస్తున్నాయో విశ్లేషించే – సామాజిక రచయితల్లో – ప్రముఖ రచయిత అంపశయ్య నవీన్ ముఖ్యులు. ఆయన మొదటి నవల 'అంపశయ్య' కానివ్వండి, నిన్నటి 'ఉమెన్స్ కాలేజీ' కాని ఇవాల్టి ప్రయాణంలో ప్రమదలు' కానివ్వండి – అంతర్లీనంగా విద్యారంగాన్ని భూమికగా చేసుకొని – సామాజిక రంగాన్ని విశ్లేషించిన విశిష్ట నవలలు.

ప్రస్తుత నవల "ప్రయాణంలో ప్రమదలు" నవీన్ పింగళి కళాశాలలో లెక్చరర్‌గా పనిచేసినప్పుడు అక్కడి కళాశాలలోని యాభైమంది అమ్మాయిల్ని వెంటబెట్టుకొని దక్షిణ భారతానికంతా విజ్ఞాన విహార యాత్రకై తీసుకొని వెళ్ళిన వృత్తాంతమే ఇందలి ప్రధాన ఇతివృత్తం. వెళ్ళాం – చూశాము – వచ్చాము. అని ముక్తసరిగా మూడు ముక్కల్లో చెబితే – అది ముచ్చటవుతుంది. కాని మూడు కాలాల పాటు నిలవదు. సగటు మనిషి వెళ్ళవచ్చు చూడవచ్చు రావచ్చు కాని అతని అనుభూతుల తన వరకు పరిమితమైన సభ్యులతోనే పంచుకుంటాడు. అతని మాటలు, అనుభవాలు కూడా అంతవరకే పరిమితమవుతాయి. అలాగే ఒక వక్త చూచివచ్చినా– అవికూడా అతని జీవితకాలం మట్టుకే పరిమితమవుతాయి. ఆనంతర కాలంలో అతని మాటలు వాయులీనమవుతాయి. కాని నవీన్ లాంటి ఒక శాస్త్రీయ దృక్పథం గల రచయిత తమదైన అనుభవాలతో, ఆలోచనలతో అనుభూతితో రాసే ఇలాంటి యాత్రా నవలలు ఒకవైపు మనదేశ చారిత్రక, సాంస్కృతిక వైభవాన్ని నిలబెడుతూనే మరోవైపు – వారి అనుభవాలతో మనలను తన్మయం చేస్తారు. ఒక్కొక్కసారి మహానుభూతితో ఆ యాత్రలో మనం మమేకమవుతాం.

Untitled-1.pmd 30 4/18/2011, 12:49 PM

నవలలో లెక్చరర్ రాజేశ్ ప్రధాన పాత్రకాగా అనురాధ లేడీ లెక్చరర్‌గా అమ్మాయిలకు తోడుగా వచ్చిన ఎస్కార్టు. ఈ నవలలో శిల్ప, ప్రీతి, సాధన, రూప మొదలైనవారు విద్యార్థినుల ప్రతినిధులే కాకుండ సమాజంలో భిన్నవర్గాల, భావజాలల నుంచి, ఆర్థిక పొరల నుంచి, కుటుంబాల నుంచి వచ్చినవారు. ఒక సంఘటనపై లెక్చరర్ రాజేశ్ నిర్ణయం తీసుకునే ముందు – విద్యార్థినుల ప్రతినిధులుగా వాళ్ళ అభిప్రాయాలు అడిగినప్పుడు వారు చెప్పే సమాధానాల్లో వైవిధ్యము, ఒక్కోక్కసారి వైరుధ్యము కనిపించడం గమనిస్తే ఆ యాత్రా బస్సే – ఒక మినీ సమాజాన్ని తలపిస్తుంది. వీళ్ళందరిని ఆయా సందర్భాలలో సమన్వయ పరచడం లెక్చరర్ రాజేశ్‌కు ఒక్కొక్కసారి తలప్రాణం తోకకు వస్తుంది. ప్రయాణంలో ఎన్నో ఒడిదుడుకులు ఎదుర్కొన్నా అవాంతరాలు ఎదురైన వాటన్నింటికి ధైర్యంగా ఎదుర్కొని – తమ యాత్రను సఫలం చేసుకోవడంలో రాజేశ్ చూపిన చాకచక్యం, చొరవ, సహనం అభినందించదగ్గవి. లేకపోతే వాళ్ళ మధ్య చిన్నపాటి మూడో ప్రపంచ యుద్ధమే జరిగేది. వాళ్ళ ప్రయాణం లేపాక్షి, బెంగుళూరు, మైసూరు, ఊటి, మద్రాసు, మహాబలిపురం, తిరుపతి మీదుగా 12 రోజులు అనంతరం వరంగల్లుకు చేరుకుంటుంది. ప్రతీ మజిలీలో ఎన్నో మలుపులు నవలలో ప్రధానపాత్ర అయిన లెక్చరర్ రాజేశ్ విద్యార్థులకు ఆయా ప్రాంతాలకు సంబంధించిన చారిత్రక విశేషాలను వివరించడం గమనిస్తే – ఆయనకున్న లోకజ్ఞానం, స్థల పరిజ్ఞానం అవగతమవుతాయి. సాధన గ్రూపు వాళ్ళు యాత్రకు వచ్చినా వాళ్ళ దృష్టి – ఎప్పుడూ షాపింగ్ పైననే ఉంటుంది. మిగతా పిల్లలకు అక్కడి క్రొత్త క్రొత్త స్థలాలను చూడాలని తెలుసుకోవాలని ఉంటుంది. కాని సాధనలాంటి వాళ్ళతో తోటివాళ్ళకు చాలా ఇబ్బంది. ఈ సందర్భంలో రచయిత ఒక సార్వకాలీన సత్యాన్ని చూడటం యాదృచ్ఛికం కాదనుకుంటాను. బృందావన్ గార్డెన్స్‌కు వచ్చిన పర్యాటకుల హడావిడి, అక్కడి నిర్వాహకుల తొందర వీటన్నింటిని గమనించి "ఈ టూరిస్టుల్లో నూటికి తొంభైమందికి అందమైన ప్లేసెస్ చూసి వాటిలోని అందాన్ని ఆస్వాదించాలనే తపనకంటే ఆ గొప్ప ప్లేసెస్ చూసొచ్చామనే ఫీలింగ్, ఇతరులతో గొప్పగా చెప్పుకోవాలనే తపనే ఎక్కువేమో అనిపిస్తుంది. చూడడం కంటే చూశామని చెప్పుకోవడంలోనే వీళ్ళకు ఎక్కువ తృప్తి" అన్నమాటలు పర్యాటకులలో గాని, యాత్రికులలో గాని చాలామందికి వర్తించేవే కావడం గమనార్హం.

బస్సునిండా అమ్మాయిలే. వాళ్ళందరిని పన్నెండు రోజులపాటు ఈ ప్రాంతాలన్ని తిప్పాలంటే మామూలు మాటలా. ఇదొక జనారణ్యం. బస్సు వరంగల్లులో బయలు దేరినప్పటి నుంచి భువనగిరిలోను, బెంగుళూరులోను, మద్రాసు ఊటీలలోను బయటి సమాజం విద్యావంతులని చెప్పుకునే మెడికోస్ వంటి వారు కూడా ఈవ్‌టీజింగ్‌కు పాల్పడడం చిరాకు కలిగిస్తుంది. ఇవాళ సమాజంలో కళాశాలలో గాని, ఉద్యోగం చేస్తున్న సంస్థలలో గాని, చివరకు బస్టాపులలో గాని గమనిస్తే 'ఈవ్‌టీజర్స్' చేష్టలు రకరకాలు. దానితో ఎంతోమంది అమ్మాయిలు చదువుకే స్వస్తి చెప్పిన సంఘటనలు ఎన్నో. అందుకే రచయిత "ఎవరీ ఈవ్‌టీజర్స్. ఎక్కణ్ణుంచి వచ్చారు.? స్త్రీ అంటే వీళ్ళకింత నవ్వులాటగా ఎందుకుంటుంది. స్త్రీ వీళ్ళకొక సెక్సు ఆబ్జెక్టుగా కాకుండ మనసున్న మనిషిగా ఎందుకు కనిపించదు ? అంటూ ప్రశ్నిస్తాడు. వ్యక్తులుగా స్టడీచేస్తే అందులో కొందరైన మంచివాళ్ళు ఉండొచ్చుకాని గుంపులో ఉన్నప్పుడే అవివేకం దెబ్బతింటున్నది అంటాడు.

షాపింగ్‌కు రమ్మన్న సాధనకు జవాబిస్తూ ప్రియంవద "షాపింగ్ చెయ్యడానికి డబ్బు, ఓపిక కావాలి. మా కవి రెండూ లేవు" అన్నప్పుడు సగటు ఆడపిల్లల కుంటుంబాల సామాజిక నేపథ్యం మనకు అవగతమవుతుంది. మనుషుల్లోనే ఈర్ష్య, అసూయ, ద్వేషం, ఉంటాయి. అదే మనుషుల్లో మరోవైపు మంచి, సానుభూతి, ప్రేమ ఉంటాయి. ఈ భావాలన్నింటికి నవలలోని శిల్ప, ప్రీతి, సాధన, రూప మొదలైన వారు ప్రతిబింబాలు. అందుకే "ఎంతటి విషాదకరమైన జ్ఞాపకాలైనా కాలం గడుస్తున్న కొద్దీ మధురంగా మారిపోతుండడం ఆశ్చర్యంగా తోస్తుంది. అందుకే ఓ సినిమా కవి 'మరుపురాని బాధ కన్న మధురమే లేదు' అన్నాడు అని జ్ఞాపకం చేస్తాడు. వాస్తవమే మరి ఈవ్‌టీజింగ్‌ను ఎదుర్కొన్నప్పుడు, బృందావన్ గార్డెన్స్‌లో తప్పిపోయినప్పుడు, సముద్ర స్నానానికి పోయి రూప కెరటాల్లో కొట్టుకొనిపోయి మళ్ళీ సజీవంగా దొరికేవరకు – అక్కడ ప్రత్యక్షంగా ఉన్న రాజేశ్‌కే కాదు పాఠకులకు కూడా బుర్రవాచిపోతుంది. అవే సంఘటనల్ని జ్ఞాపకం చేసుకున్నప్పుడు మధుర స్మృతులు అవుతాయి. ఊటీలో అపర్ణ చూపిన కరాటే విన్యాసం, ప్రీతి ధైర్య సాహసాలు, శిల్ప సౌజన్యం, రూప సున్నితత్వం, సాధన సత్యభామ పొగరు – ఇవన్నీ ఒక్కొక్క అమ్మాయి క్యారెక్టర్. వీళ్ళందరిని క్యారెక్టర్స్‌గా తీసుకొని ఒకనవల రాస్తే ఎంత అద్భుతంగా ఉంటుందో అనుకొన్నాడు రచయిత. అనుకోవడమేమిటి ఆ పనిని అద్భుతంగా నిర్వహించాడని ఈ నవల నిరూపిస్తుంది.

ప్రయాణంలో ఎదురైన ఆటంకాలను తలచుకొంటు విద్యార్థులతో చర్చిస్తున్నప్పుడు రచయిత నోటి వెంట వచ్చిన "ఎన్ని బాధలొచ్చినా, ఎంత విషాదాన్ని అనుభవించిన మనం జీవించటం మానుకోవద్దు. జీవితంలో మనకై మనం నిర్దేశించుకున్న గమ్యాన్ని చేరుకోవటానికి ప్రయత్నించాలి" అన్నమాటలు ఎల్లవేళలా లక్ష్యసాధనకై శ్రమించేవారికి స్ఫూర్తినిచ్చే జీవితసత్యాలు అంటే అతిశయోక్తి కాదు. అక్కడక్కడ శిల్ప రాసి వినిపించిన కవితలు వింటుంటే వాళ్లు "ప్రయాణంలో ప్రమదలు కారు జ్ఞాన ప్రమిదలుగా" కనిపిస్తారు.

నవీన్ రాసిన ఈ నవల చారిత్రక, సాంస్కృతిక వైభవాన్ని చాటేదే కాకుండ ప్రజాస్వామ్య వ్యవస్థలో, సామాజిక జీవన రంగంలో ఎదురయ్యే పలు సవాళ్లను ఎదుర్కోవడానికి పరస్పర అవగాహన, ఐక్యత అన్నవి ఎంత అవసరమో – చదువుల రాపిడిలో పడి మనం కోల్పోతున్న భావుకతను సౌందర్యాత్మక దృష్టిని తెలియజెప్పటం మొదలైన ప్రయోజనాలను సాధించినదనడంలో సందేహం లేదు. ఇంతమంచి నవలను సమాజానికి అందించిన నవీన్‌కు అభివందనాలు.

Untitled-1.pmd 31 4/18/2011, 12:49 PM

సాహితీ మూర్తుల నిలువుటద్దం "మానాన్నగారు"

డా॥ గుమ్మా సాంబశివరావు

సాహిత్య రచననే ఒక వ్యసనంగా పెట్టుకొన్న వారిలో డాక్టర్ ద్వా.నా.శాస్త్రి ఒకరు. పుస్తక రచన చేసినా, పుస్తకాన్ని సమీక్షించినా, సాహిత్య వ్యాసాన్ని రచించినా తనదైన ముద్రను ప్రకటించే ప్రయత్నం చేస్తారు. విలక్షణమైన ఆలోచనలు చేస్తారు. విశాలాంధ్ర దినపత్రికలో కొంతకాలం 'మానాన్నగారు' శీర్షికతో కొన్ని వ్యాసాలు వచ్చి ఆగిపోయిన సంగతి సాహితీ పాఠకులకు గుర్తుండే ఉంటుంది. అలాంటి ప్రయత్నాన్నే డా॥ ద్వానా శాస్త్రిగారు ఆంధ్రభూమి దినపత్రికలో కొంతకాలం సాగించారు. కీర్తిశేషులైన సాహితీ ప్రముఖుల జీవితానుభవాల్ని వారి కొడుకులు లేదా కూతుళ్ల చేత రాయించారు. 62 మంది సాహితీ ప్రముఖుల్ని గూర్చి వారి కొడుకులు లేదా కూతుళ్లు రాసిన వ్యాసాల సంపుటి "మా నాన్నగారు" పేరుతో దాదాపు 400 పుటలతో ఇప్పుడు వెలువడింది.

తెలుగులో సాహితీమూర్తులు స్త్రీలూ, పురుషులూ ఉన్నా ద్వానా శాస్త్రిగారు పురుషులనే ఎన్నుకోవటంతో తమ పనికి కొంత పరిమితిని విధించుకొన్నారు. పురుషులలోనూ కీర్తిశేషుల్ని మాత్రమే ఎంపిక చేసుకోవటంతో మరింత పరిమితిని నిర్ణయించుకొన్నట్లు గుర్తించవచ్చు. సజీవులైన రచయితలలోనైతే కొంతమందిని తీసుకొన్నా, మరికొంత మందిని తీసుకోకపోయినా చిక్కులు ఏర్పడతాయనే భావంతో శాస్త్రిగారు తమ ప్రయత్నంలో ఒక నిర్దిష్ట ప్రణాళికను ఏర్పాటు చేసుకొన్నట్లు తెలుసుకోవచ్చు.

శాస్త్రిగారు సాహితీ ప్రముఖుల్ని మాత్రమే గ్రహించి వారిజీవితానుభవాల్ని సాహితీ ప్రపంచానికి అందింపజేసే ప్రయత్నంలో కృతకృత్యులయ్యారనే చెప్పాలి. ఆయా ప్రముఖుల సాహిత్యాన్ని గూర్చి ఇంతకుముందే లోకానికి తెలిసి ఉంటుంది కాబట్టి మరో కోణంలో వారిని దర్శింపజేసే ప్రయత్నం గావించారు. జీవితానుభవాలు అందరికీ తెలిసే అవకాశం ఉండదు. కుటుంబ సభ్యులకూ, ఆత్మీయులకూ మాత్రమే తెలుస్తాయి. కుటుంబ సభ్యులు చెప్పే విషయాలు ప్రత్యక్ష ప్రమాణాలుగా నిలుస్తాయి. అందుకే శాస్త్రిగారు ఆయా ప్రముఖుల జీవితానుభవాలను వారి సంతానంతో చెప్పించే ప్రయత్నం చేశారు.

'మానాన్నగారు' అనే ఈ పుస్తకంలోని సాహితీ మూర్తుల్లో కవులున్నారు. అవధానులున్నారు. విమర్శకులున్నారు. పరిశోధకులన్నారు. పత్రికా రచయితలున్నారు. కథారచయితలున్నారు. నవలాకారులున్నారు. విమర్శకులున్నారు. బహుభాషావేత్తలున్నారు. నాటక రచయితలున్నారు. సాహితీ రంగంలో లబ్ధ ప్రతిష్టులైన ప్రముఖులెంతో మందిని గూర్చిన జీవితానుభవాల్ని సేకరించి శాస్త్రిగారు ఈ పుస్తకంలో చక్కగా పొందుపరిచారు. గొబ్బూరి వేంకటానంద రాఘవరావుగారిని గూర్చి ప్రారంభమైన ఈ పుస్తకం వాకాటి పాండు రంగారావుగారిని గూర్చిన విశేషాలతో ముగిసింది. అయితే ద్వానా శాస్త్రిగారు తమ నాన్న గారిని గూర్చి చెప్పిన విశేషాల్ని వీటితో చేర్చకుండా ప్రత్యేకంగా వ్యాసాలన్నింటికంటే ముందుగా చేర్చిన తీరు అభినందనీయం. ఈ పుస్తకాన్ని శాస్త్రిగారు తమ

Untitled-1.pmd 32 4/18/2011, 12:49 PM

నాన్నగారికి అంకితం చేసి ఔచిత్యాన్ని ప్రదర్శించారు.

సాహితీమూర్తుల జీవితానుభవాల్ని సేకరించటానికి శాస్త్రిగారు పడ్డ కష్టాల్ని స్వయంగా గమనించిన వారిలో నేనూ ఒకణ్ణి. ఒక్కొక్కరు ఒక్కో రీతిలో స్పందించిన తీరును 'ఈ పుస్తకం గురించి' అనే శీర్షికలో శాస్త్రిగారు చెప్పారు కూడా. ఎంతో సమయాన్ని, ధనాన్ని కూడా ఖర్చుపెట్టి ద్వానా శాస్త్రిగారు ఒక గొప్ప 'ప్రాజెక్టు వర్కు'లాగా దీన్ని సాధించారు. "సాహితీ వేత్తల కొడుకులకంటే కూతుళ్లే బాగా సహకరించారని" ద్వానా శాస్త్రిగారు చెబితే కొడుకులు రాసిన విషయాల కంటే కూతుళ్లు రాసిన విషయాలు ఎంతో ఆర్ద్రంగా ఉన్నాయని కొందరు చెప్పారు.

గొబ్బూరి వేంకటానంద రాఘవరావుగారిని గూర్చి వారి కుమార్తె స్వరాజ్య లక్ష్మిగారు 'ప్రాచ్య, ప్రతీచీ మత విజ్ఞాన, భూగోళ సమన్వయం కోసమే నాన్నగారి జీవితం వినియోగించబడిందని" చెప్పారు. ఒద్దిరాజు సోదరుల వ్యక్తిత్వాన్ని ఒద్దిరాజు మురళీధరరావు పటం కట్టి చూపించారు. ఉగాది పురస్కారాల సభలో రాయప్రోలు వారితో వెళ్లిన కుమారుడు శ్రీనివాస్ గారు చెబితే తప్ప మనకు తెలియని విశేషాలే గ్రంథంలో ఉన్నాయి. మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రి గారిని గూర్చి ఆయన కూతురు లలితాదేవి రాస్తూ "ఓసారి వేదుల వారు క్రాపు జుట్టు తీసేసి పిలకజుట్టు పెట్టుకువచ్చారు. మా నాన్నగారు ఆశ్చర్యంగా చూస్తే పక్కనున్న మిత్రుడు సరదాకి అలా చూడకపోతే పిలక మీద రాయవచ్చుగా అన్నాడట! ఆ మాటతో నాన్నగారు 'పిలక' అనే వ్యాసం స్కెచ్ లాగా రాసి వినిపిస్తే మిత్రులందరూ హాస్యరచన బాగా చేస్తావని మెచ్చుకున్నారట! ఇదే నాన్నగారి తొలి రచన" అని చెప్పడం ద్వారా తప్ప నరసింహశాస్త్రిగారి తొలి రచనను గూర్చి మనకు తెలియదు. "మాలో ఎవరికీ వారి సాహితీ వారసత్వం రాలేదని" పింగళి లక్ష్మీకాంతం గారి కుమారుడు సుందరం ఆవేదనతో చెప్పిన పలుకులు ఈ పుస్తకంలో ఉన్నాయి. గుర్రం జాషువాను గూర్చి ఆయన కుమార్తె హేమలతా లవణం రాసిన విశేషాలు ఈ గ్రంథంలో ఉన్నాయి. అయితే ఈ పుస్తక ముద్రణకు ముందే హేమలతాలవణం మరణించటం దురదృష్టం. చివరి దశలోనైనా ఆమె తన తండ్రిని గూర్చిన విశేషాల్ని ద్వానా శాస్త్రిగారికి తెలపటం తెలుగు పాఠకుల అదృష్టం.

అడివి బాపిరాజుగారికి అవధానాల మీద ఆసక్తి ఉండేదని నరసాపురంలో అయ్యప్ప అనే విద్యార్థిని జంటకవిని చేసుకుని "అయ్యప్ప బాపిరాజు కవులు" అనే పేరు పెట్టుకొని కొన్ని అవధానాలు చేసినట్లు ఆయన కుమార్తె ప్రేమకుమారి రాశారు. పెళ్లి కొడుకూ పెళ్లి కూతురూ ఒకరినొకరు చూసుకోకుండానే వారి పెళ్లిని జరిపించిన కాటూరి వేంకటేశ్వరరావు గారి నిరంకుశ ధోరణిని, నిర్మలతత్త్వాన్ని వారి కుమార్తె లీల రసరమ్యంగా పొందుపరిచిన తీరు ఈ పుస్తకంలో ఉంది. కన్యాశుల్కంలో తమనాన్న గారి జీవితంలో ఇమిడిపోయిన తీరును అబ్బూరి రామకృష్ణారావుగారి కుమారుడు గోపాలకృష్ణ చెబుతూ "సంభాషణల్లో కన్యాశుల్కం మాటల్నే వాడటం మా నాన్నగారి సరదాల్లో ఒకటి" అని రాశారు.

"మానాన్న గారంటే శ్రీదేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారు, ఆయనతో 50 ఏళ్లు ఒక్క నిమిషం వదలకుండా తిరిగాను. ఇలా అంటిపెట్టుకుని తిరిగిన తండ్రీకొడుకులు చాలా అరుదనుకొంటాను" అని బుజ్జాయి చెప్పిన మాటలు ప్రత్యక్షర సత్యాలు.

మా నాన్నగారు పుస్తకంలో ఆయా సాహితీ మూర్తుల్ని గూర్చి వారి సంతానం చెప్పిన మాటల్ని గమనించినప్పుడు ఆ మహానుభావుల జీవితాలలోని కొత్తకోణాలు మనకు దర్శనమిస్తున్నాయి. ఆనాటి సామాజిక, సాహిత్య పరిస్థితులు కూడా మనకళ్ల ముందు నిలుస్తాయి. కొంతమంది బాగా సంక్షిప్తంగా చెప్పినట్లు అనిపిస్తుంది. అంటే చెప్పగలిగిన వారై ఉండీ ఏదో మొక్కుబడిగా శాస్త్రిగారు అడిగారు కదా ఏదో ఒకటి రాసిస్తే సరిపోతుందిలే అని రాసిచ్చినట్లున్న వ్యాసాలు కూడా ఇందులో ఉన్నాయి. కొంతమంది కేవలం తమ నాన్నగారిని గూర్చిన బయోడేటా ఇచ్చినట్లు కూడా అనిపిస్తుంది. కానీ ఎక్కువ మంది మాత్రం ఆర్ద్రతతో తమ తండ్రిగారిని గూర్చి ఈ పాఠకలోకానికి కొత్తగా చెప్పాలనే ఉత్సుకతను ప్రకటిస్తూ రాసినట్లు ఈ పుస్తకాన్ని చదివినప్పుడనిపిస్తుంది. ఒక్కో రచయితలో ఒక్కో ప్రత్యేకత మనకు కనిపిస్తున్నది. వీరందరినీ గూర్చీ, వీరిలోని విలక్షణతను గూర్చి వివరించాలంటే ఈ పుస్తకంలోని చాలా విషయాల్ని ఉటంకించవలసి వస్తుంది.

ద్వానాశాస్త్రి చాలా పుస్తకాలు రచించారు. ఎన్నిటికో సంపాదకత్వం వహించారు. కానీ ఈ పుస్తకానికి పడిన శ్రమ ఆయన డాక్టరేట్ పరిశోధనకు కూడా పడలేదని ఒక సభలో ఆయన చెప్పటం నాకు గుర్తుంది. శాస్త్రిగారు ఒక గొప్ప ప్రయత్నం చేసి కార్యసాధకుడనిపించుకొన్నారు. వీరి స్ఫూర్తితో సాహితీమూర్తులైన తల్లుల్ని గూర్చి, ఇంకా ఇతర రంగాలలో విశిష్ట ఖ్యాతి పొందిన మహనీయుల్ని గూర్చి వారి సంతానం ప్రత్యేకం వ్యాసాలు రాయవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉందని చెప్పాలి. ఆ ప్రయత్నంలో మరిన్ని మంచిరచనలు రావాలని కోరుకొందాం. బాపు బొమ్మ కూడా ఈ పుస్తకానికి అదనపు ఆకర్షణ. ఇంతమంచి పుస్తకాన్ని ప్రచురించిన 'కిన్నెర పబ్లికేషన్స్' వారు అభినందనీయులు. ఇది మంచి పుస్తకమే అయినా దీనికి నాలుగు వందల రూపాయల్ని వెలగా నిర్ణయించటం సాహిత్యాభిమానులకు కొంత భారమే అనిపిస్తున్నది.

Untitled-1.pmd 33 4/18/2011, 12:49 PM

కొత్త పుస్తకాలు

విమర్శ-2009

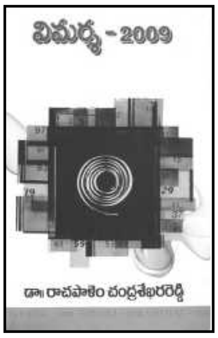

డా॥ రాచపాళెం చంద్రశేఖరరెడ్డి

పేజీలు: 184; వెల: రూ.125/-

లభ్యత: ప్రజాశక్తి, విశాలాంధ్ర, నవోదయ, దిశా పుస్తక కేంద్రాలు

ఆధునిక సాహిత్య విమర్శకాగ్రేసరులలో ఆయనకొక విశిష్టస్థానం ఉంది. నిత్యసాహిత్య పరిశీలకుడైన ఆయన తత్త్వం, వ్యక్తిత్వం భావితరాలకు ఆదర్శం. వారి సాహిత్య వ్యాసాలు, పరిశోధనా గ్రంథాలు గుణ, వస్తునిభృతములై పండిత ప్రకాండుల మన్ననలందుకొన్నాయి.

-డా॥కె.వి. రమణాచారి.

నెగడు

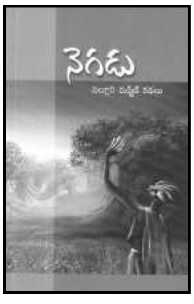

నల్లూరి రుక్మిణి కథలు

పేజీలు: 199; వెల: రూ.90/-

లభ్యత: 9989133401

వాస్తవం, ఉపమానం, వ్యాఖ్యానం అనే మూడు స్థాయిలలో కథేతి వృత్తాలను నడిపే శిల్పాన్ని రుక్మిణి ఈ కథలలో అభివృద్ధి చేసింది. ఉపమానం, వ్యాఖ్యానం కంటికి కనిపించే వాస్తవ విషయాలకు వెనక మనందరికీ కనబడకుండా కదిలే అధికార రాజకీయాల స్వభావాన్ని నిరూపించటానికే. వ్యాఖ్యాతగా రుక్మిణి కథలన్నింటిలో తాను ఒక పాత్ర అయి తిరుగుతుంటుంది. 'అభివృద్ధి' భావన, ఆచరణల వెనుక వున్న అధికార ఆర్థిక రాజకీయాలను వ్యాఖ్యానించి పాఠకుల అవగాహనను మెరుగెక్కించే రాజకీయ కథలుగా రుక్మిణి కథలకు ఈ దశాబ్ది కథలలో ఒక ప్రత్యేకత వుంది.

-కాత్యాయనీ విద్మహే

కవనంతో సవనం (పద్య కవిత)

చక్రవర్తి

పేజీలు : 44; వెల : 25/-

లభ్యత: 9399958069

"ఇందులో మొత్తం పదహారు ఖండికలున్నాయి. ఇవి చాలా హాయిగా చదివింపజేసే పద్యాలు మాత్రమే కావు– మెదడుకు పదునుపెట్టేవి కూడా! సమాజపు మేడిపండును విప్పి చూపించాడు చక్రవర్తి. వచన కవిత్వంలో నేటి కవి ఏమి రాస్తున్నాడో పద్య కవిత్వంలో అదే రాశాడు. వివిధ రంగాలలో విలువలు పతనం కావటాన్ని కవి సహించలేకపోయాడు. ఇవాళ ప్రపంచాన్ని భయకంపితం చేస్తున్న కాలుష్యంపై కూడా చక్రవర్తి కలమెత్తాడు.

- ద్వానాశాస్త్రి

మరో శాకుంతలం

పద్మలత

పేజీలు : 104; వెల :100/-

లభ్యత: latha_ayala@yahoo.com

"అయిన వాళ్ళని వదిలేసి అమెరికా వెళ్ళిపోయాక, అమ్మమ్మ, నాన్నగారు పాడిన పద్యాలు, అమ్మ పాటలు నా వెనకే వచ్చాయి. అత్తారింటికి పంపిన సారెలా. వెనకటికి రాజులు, వాళ్ళ అమ్మాయిలను పరదేశమిస్తూ పురోహితులని వెంట పంపేవారట. ఎంచక్కా నన్నయ, పోతన, శ్రీనాథుడు, చలం నా సూట్‌కేస్‌లో కూర్చొని అమెరికా వచ్చారు. ఈ ఒంటరి దేశంలో నాకు వాళ్ళు గాక ఎవరు తోడు?"

-రచయిత

సాహిత్య ప్రస్థానం

కొట్టి రామారావు

పేజీలు : 248; వెల :100/-

లభ్యత: 9908789405

"కొట్టి రామారావుకి 'జీవితమే' అతి ముఖ్యమైన ఆలోచనా కేంద్రం. జీవితాన్ని మంచిగా మలచుకోవడం మీద ఆయనకెన్నో తీవ్రమైన అభిప్రాయాలున్నై. జీవితాన్ని ఒక ప్రయాణంగా భావిస్తూ, అడుగడుగునా ఎదగాలనే దృక్పథమూ ఉంది. తన అభిప్రాయాల్ని అందరూ పంచుకోవాలనీ, తాను ఇతరుల మనస్సు మీద ముద్రవెయ్యాలనే కోరిక కూడా ఉంది. సందేశరూపంగా అందివ్వాలనే తపన కూడా ఉంది. బహుశః ఈ పునాదియే, ఆయన్ని కవిత్వం రాయడానికి ప్రేరేపించి ఉంటుంది."

- డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు

కంచికి చేరిన కథ(లు)

కొట్టి రామారావు

పేజీలు : 96 ; వెల : 80/-

లభ్యత: 9908789405

"ఈ కథలన్నీ ప్రయోగాత్మకమైనవని ముందే చెప్పడం జరిగింది. ఏ అంశాన్నయినా సృజనాత్మకతశక్తితో వేళవించి కొత్తకోణంలో ఈనాటి పరిస్థితులకు అనుగుణంగా కొత్త ఆలోచనలతో రాయడమే ప్రయోగాత్మక శైలి. ఈ కథల్లో కొన్ని చిన్న కథలు (ఒకపేజీ కథలు) టపాకాయలుగా పేలి మనకు ఆశ్చర్యం, ఆలోచన, ఆనందం అందించి రచయిత ప్రతిభను తెలియజేస్తాయి. "

-జి.సనారా

Untitled-1.pmd 34 4/18/2011, 12:49 PM

కొత్త పుస్తకాలు

అనలసమరం

పోతగాని

పేజీలు: 80; వెల: రూ.50/-

లభ్యత: ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

పోతగాని సత్యనారాయణది సామ్రాజ్యవాద, ప్రపంచీకరణపై రాజీలేని ఆవేశస్వరం. శైలిలో కూడా ఆ ఆవేశమే పరుచుకుని ఉంటుంది. సుదీర్ఘమైన వాక్యాలూ, అర్థవంతమైన వాక్యాలూ, అర్థవంతమైన అంత్యప్రాసలూ, అక్షర పునరావృత్తులూ- ఇలాంటివన్నీ ఆవేశపూరిత శైలిని ప్రతిఫలిస్తై. ప్రపంచీకరణ ప్రభావంతో పతనమైపోతున్న దేశాన్ని, ప్రగతిశీలమైన భావాలే రక్షించాల్సి ఉంది. ఇది కవుల బాధ్యత.

-డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహన్‌రావు

అక్షర యాత్ర (నానీలు)

టి. సాంబశివరావు

పేజీలు : 48; వెల : 50/-

లభ్యత: 9908465631/ 9248032107

వేదాలు, నేటి ప్రజాస్వామ్యం, పరిపాలనా తీరుతెన్నులు, ప్రజల కష్టాలు, నాటి వివేకానందుని ఆధ్యాత్మిక ప్రసంగాలు ఆకర్షించిన తీరు, రాం, హనుమాన్ యానిమేషన్ చిత్రాలకు అమెరికా జనరేషన్ దాసోహం అవడం, విద్య, ఉద్యోగం ఇలా బహుముఖీనమైన భావాలను వ్యక్తపరిచారు కవి.

- శేషాద్రి

మట్టిబంగారం (కవిత్వం)

నాగిశెట్టి

పేజీలు: 59; వెల: రూ. 50/-

ప్రాచీన కవిత్వంలో స్వభావోక్త్యలంకారం అని ఒకటుంది. ఉపమ, ఉత్ప్రేక్షల హడావిడి లేకుండా చెట్టు కదుల్తున్నంత వాస్తవ రమణీయంగా ఉంటుందా వర్ణన. నాగిశెట్టి కవిత్వం కూడా అలాంటిదే. కవికి నిజాయితీ ముఖ్యం అనుకుంటే అది నాగిశెట్టిలో పుష్కలంగా ఉంది. వ్యక్తిగా నిర్మలుడు, అ'మాయ'కుడు. పసితనం వదలనివాడు.

- డా॥ ఎన్.గోపి

చాణక్యనీతి (రెక్కలు)

పి.వీరారెడ్డి

పేజీలు: 64; వెల: 30/-

లభ్యత: వీరా బుక్స్: 009171488737

ఎవరు అత్యంత జటిలమైన రాజనీతిని ప్రదర్శించినా, వారిని చాణక్యుడితో పోలుస్తాం. అటువంటి చాణక్యుని రచనల్లో ఎన్నో జీవన సత్యాలు, ఈనాటి కిశోరధార్యమైన ప్రతిదిన ప్రయోజనకరమైన బోధనలు ఉన్నాయని తెలిస్తే, ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. అలాంటి ఆశ్చర్యాన్ని పి.వీరారెడ్డి, తన 'చాణక్యనీతి' కవితల ద్వారా పాఠకులకి కలిగిస్తున్నారు.

-డా॥ అద్దేపల్లి రామమోహనరావు

మనమాట

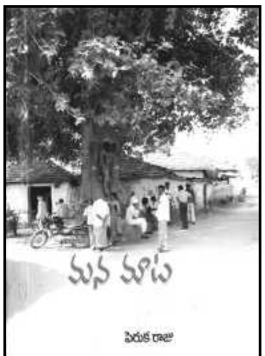

పెరుకరాజు

పేజీలు : 78; వెల : 40/-

లభ్యత: విశాలాంధ్ర, నవోదయ బుక్‌హౌసెస్

"తక్కువ మాట్లాడే రాజుకు, పట్టుదల, క్రమశిక్షణ, ఓర్పు, నేర్పున్నా పొంగిపోవడం, కుంగిపోవడం, లొంగిపోవడం ఈయనలో లేనేలేవు. చెప్పదలచుకున్నది స్పష్టంగా, ముక్కుసూటిగా చెప్పే తెలుగు వెలుగు బిడ్డ. అందువల్ల ఆ వాసనలు కనిపిస్తాయి. రాజు రచనలో అందరినీ ఆలోచింపజేసే, స్పందించేసే లక్షణం కలదు."

- కుర్ర.శ్రీనివాసరావు

ప్రిస్క్రిప్షన్

(ఆత్మకవితా సంకలనం)

పేజీలు: 42; వెల: రూ.50/-

లభ్యత: 9849113880

బాల్య, కౌమార, యౌవ్వనదశలు దాటుతుంటే... గుండె చప్పుళ్ళు గమ్మత్తు చప్పుళ్ళు చేయనారంభించాయి. స్టెతస్కోప్‌తో చదువు చదువుతున్నప్పుడు 'కలంలోని సిరా' 'చిందులు వేసి ఉత్తుంగ తరంగాల్లా ఎగసి హృదయపు నివ్నొన్నతాలను స్పృశించిన భావతరంగాల ప్రకంపనల, ప్రవచనల, ప్రచోదనాలకు సాక్షీభూతాలే... ఈ అక్షరాల గుండె చప్పుళ్ళు!

- సూర్యప్రసాదరావు

Untitled-1.pmd 35 4/18/2011, 12:49 PM

చెదరిన దృశ్యం

భూషికృష్ణదాసు

ఒక భయంకర
శస్త్ర చికిత్సకు ఆయత్తమవుతున్న
దీర్ఘ రోగిలావుంది నాదేశం
ఇక జీవితం సంగతి
చెప్పనవసరం లేదు
అన్నీ అమర్చిపెట్టిన
శోభన మందిరం కాదది
వొక్కస్వాప్నుడు బ్రతుకోసం
ఎన్నో మైళ్ల ఆకలిప్రయాణం
ఈ చిరదుఃఖ భారాన్ని
సిగ్గుపడకుండా ఎవరైనా
చిన్న గిన్నెతో ఎత్తి పక్కనున్న
అవినీతి డ్రెయినేజ్‌లో
పోస్తే ఎంత బావుణ్ణు?
ఈ చిరుగుల జీవితాన్ని
ఏ బాధల పందిరిమీదైనా వొకింత సేపు
ఆరబెట్టుకోగలనా–
జీవితాన్ని
బిర్లామందిర్ ఎక్కి
తాజ్‌మహల్ ముందు నిలబడి చూడకు
కప్పులెగిరిపోయిన గుడిసె
చిల్లుల్లోంచి చూడు
చిగురుపాతల వాళ్ళగోడు

ఇప్పటికి... ఇంకా.. ఎన్నో?

ఎస్.ఎం.సుభాని

తెరల వెనుక
తరగని నిరంతర
నిలువుదోపిడి
కటిక చీకట్ల విషపు
కౌగిళ్ళలో
ఇప్పటికి... ఇంకా..
ఎన్నో ఊళ్ళు.. బీళ్ళు...
గుక్కెడు నీళ్లకోసం
నడవాలి... మైళ్ళు...
ఎండిపోయి మిగిలిన
పచ్చని చెట్ల... మోళ్ళు...
పిల్లలు చదవ
లేవిక్కడ.. బళ్ళు...
రోగాలు నయం చేయ
కానరావు ఆసుపత్రుల...
ఆనవాళ్ళు...
ఎన్నిసార్లు వేడుకున్నా
చేయండని... మేళ్ళు..
ఒక్కసారైనా తొంగిచూడరు
మేమెన్నుకున్న.. గొప్పోళ్ళు...
విసిరేసినట్లు దూరంగా
డొంకల్లో వంకల్లో.. ఊళ్ళు...
ఎదురు చూపులతో దారికాచి
కాయలు కాచిన కళ్ళు... కాళ్ళు..
మసక బారిన జీవితాలిలా
ఎన్నాళ్ళు...? ఎన్నేళ్ళు..?
బిగించి పిడికిళ్ళు
ముందుకు దూక.. నన్నాళ్లు...
తొలగిపోవు
పేదరికపు.. సంకెళ్ళు..
తీరవులే తరాల
కడగండ్లు.. వడగండ్లు..
అందాక
దు:ఖదాయనే ప్రతి ఊరు
తప్పవు
కళ్ళనిండా నీళ్ళు.. కన్నీళ్ళు...

'ప్రస్థానం'కు చందా కట్టండి!
నెల నెలా మీ ఇంటికే ప్రస్థానం తెప్పించుకోండి!!

అయిదేళ్లకు : రు. 500/-
పదేళ్లకు : రు. 1000/-

సంవత్సర చందా (వ్యక్తులకు) : రు.120/-
సంవత్సర చందా (సంస్థలకు) : రు. 150/-
విడి ప్రతి : రు. 10/-

చందా దారులకు విజ్ఞప్తి
చిరునామా పైన చందా ప్రారంభ మరియు ముగింపు నెలలు సూచించబడినవి. దయచేసి చందా ముగిసిన వారు తమ ముగింపు నెలను గుర్తించి వెంటనే చందాను పునరుద్ధరించుకోగలరు.

ప్రస్థానం
ఎం.హెచ్.భవన్, ప్లాట్ నెం. 21/1, అజామాబాద్, ఆర్‌టిసి కళ్యాణమండపం దగ్గర, హైదరాబాద్-20
వివరాలకు : 040-27660013, సెల్: 9490099059 ; ఇ.మెయిల్:Prasthanam_ss@yahoo.co.in

Untitled-1.pmd 36 4/18/2011, 12:49 PM

నివేదిక

తిరుగుబాటు జెండాపై సంతకం

*** ప్రజానాట్యమండలి దృశ్య ప్రస్థానం**
*** ముగిసిన శ్రీశ్రీ జయంతి వేడుకలు**
*** ఆకట్టుకున్న ప్రదర్శనలు**

మహాప్రస్థాన గీతాలు దృశ్య రూపాలయ్యాయి. ఉగ్రరూతలూగించిన మహాకవి అక్షర తూటాల్లో ప్రజా కళాకారులు ఒదిగిపోయారు. నదీనదాలు, అడవులు, కొండలయ్యారు. 'పదండి ముందుకు' .... అంటూ శ్రీశ్రీ స్ఫూర్తిని రంగస్థలం మీద కదం తొక్కించారు. 'పొలాలనన్నీ హలాన దున్ని...' అంటూ సహస్ర వృత్తుల సమస్త చిహ్నాలనూ కళ్ళముందు కట్టారు. మరో ప్రపంచపు మార్గానికి కళారూపమిచ్చారు. మహాకవి శ్రీశ్రీ శతజయంతి ఉత్సవాలు సందర్భంగా ప్రజానాట్యమండలి రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా నిర్వహించిన 'పదండి ముందుకు...' సాంస్కృతిక కళాయాత్ర ముగింపు కార్యక్రమం రవీంద్రభారతిలో ఏప్రిల్ 30న జరిగింది. ఈ కార్యక్రమంలో ప్రజానాట్యమండలి కళాకారులు తమదైన శైలిలో శ్రీశ్రీ గీతాలకు దృశ్య రూపం ఇచ్చారు. ఉదయం 11.30 గంటలకు ప్రారంభమైన ఈ కార్యక్రమం సాయంత్రం నాలుగు గంటల దాకా సాగింది. అంతసేపూ రవీంద్రభారతి ఆడిటోరియం కిక్కిరిసిపోయింది. అద్దేపల్లి రామ్మోహనరావు రాసిన 'జయహో శ్రీశ్రీ' గీతంతో ఈ కళారూప ప్రదర్శన ప్రారంభమైంది. 'రెండక్షరాల అగ్నిగుండం'గా ఈ గీతంలో శ్రీశ్రీని రచయిత అభివర్ణించారు. దేవేంద్ర రాసిన శ్రీశ్రీ అంటే స్ఫూర్తి... శ్రీశ్రీ అంటే దీప్తి' గీతాన్ని ప్రజానాట్యమండలి కళాకారులు ఆలపించారు. ఈ గీతంలో 'తిరుగుబాటు జెండాపై సంతకం'గా శ్రీశ్రీకి ప్రజానాట్యమండలి నివాళులర్పించింది. ఆ వెంటనే 'పదండి ముందుకు' మహాప్రస్థాన గీతంతో ప్రజానాట్యమండలి సొంతమైన దృశ్యరూపకాలు ప్రారంభమయ్యాయి. అక్షరాలలో శ్రీశ్రీ సృష్టించిన ఉద్వేగాన్ని, ఉద్రేకాన్ని నయాగరా జలపాతాన్ని ప్రజాకళాకారులు సాక్షాత్కరింపచేశారు. కంచు నగారా మోగించారు. అరుణజెండా చేతపట్టి మరో ప్రస్థాన నిర్దేశం చేశారు. 'ఏ దేశ చరిత్ర చూసినా ఏమున్నది గర్వకారణం' అని ప్రశ్నించే 'దేశ చరిత్రలు' గీత దృశ్యరూపంలో 'ఆ రాణి ప్రేమపురాణం...' చరణాలను ఖవ్వాలి తరహాలో ఆలపించడం ఆకట్టుకుంది. కొంతమంది కుర్రవాళ్ళు 'గీత దృశ్యరూపకంలో రోడ్డు ప్రమాదంలో గాయపడిన వృద్ధురాలిని అసుపత్రికి తరలించడంలో ఊగిసలాడే మధ్యతరగతి మనస్థత్వాన్ని, వరకట్నం కోసం అర్రులు చాచే యువకులను చూపుతూ 'తాతగారి బామ్మగారి భావాలకు దాసులు... నేటి నిజం చూడలేని కీటక సన్యాసులు' చరణాలను ఆలపించారు. ముందు యుగపు దూతలైన కొంతమంది యువకులను దోపిడీని ప్రశ్నించే వారిగా చూపుతూ 'వారికి మా ఆహ్వానం' అంటూ ప్రదర్శించిన తీరు ప్రేక్షకులను కదిలించింది. 'భిక్షువర్షీయసి' దృశ్య రూపకం కంటతడి పెట్టించింది. రోడ్డు పక్క చెట్టుకింద ముసలమ్మ దీనగాథను 'ఆ పాపం ఎవరిదంటూ వెర్రిగాలి' ప్రశ్నించిన తీరును కళ్ళకు కట్టేలా ప్రదర్శించారు. 'బాటసారి' గీత దృశ్యరూపకం ఇదే రీతిలో సాగింది. 'కూటి కోసం, కూలి కోసం పట్టణంలో బతుకుదామని' వచ్చిన బాటసారి దుస్థితిని, పల్లెటూళ్ళో తల్లిపడే ఆవేదనను ఒకేసారి చూపిన ఈ ప్రదర్శనలో ప్రస్తుతం నగరాల్లో నిరుద్యోగుల ఇబ్బందులను, పెరిగిపోయిన అవినీతి, అశ్రిత పక్షపాతాన్ని చూపారు. 'పీడకలతో తల్లి పేగు కదిలిన' చరణాలను ప్రజానాట్యమండలి కళాకారులు తమదైన శైలిలో రంగస్థలంపై ఆవిష్కరింపచేశారు. శ్రీశ్రీ రాసిన 'స్వామి – భూస్వామి' నాటికతో పాటు మిధ్యావాది గీత దృశ్యరూపకంలో దొంగ బాబాల బండారాన్ని బట్టబయలు చేశారు. ప్రసిద్ధ సినీ గీతం 'పాడవోయి భారతీయుడా'కు కూడా ప్రజానాట్యమండలి తనదైన దృశ్యరూపం ఇచ్చింది. 'పొలాలనన్ని

Untitled-1.pmd 37 4/18/2011, 12:49 PM

ఆఖరి తీరం

డా.మోపిదేవి విజయగోపాల్

రెండు రాళ్ళు విసిరాను
రెండూ కింద పడిపోయాయి
ఒకటైనా గురికి తగిలి
హారం నా మెడలో వేస్తుందనుకున్నాను!

రెండు రాళ్లు విసిరాను
రెండూ గురి తప్పాయి
ఒకటి అడుగు ముందూ
మరొకటి అడుగు వెనకా పడి
పక పక నవ్వాయి!

ఎవడో అర్జునుడిలా విసిరిన సుడిరాయి
యంత్రాన్ని ఛేదించి
విజయకన్యకను వరించింది!
చుట్టూ చప్పట్లు, బొబ్బట్లు!!

ఒక రాయి
నన్నెంచుకున్నావేం అంది
నేను గురికి పనికిరాను
నేను నాపరాయిగా నప్పుతాను అంది!
మరొకటి
నేను సూదంటు రాయినే
నేను లక్ష్యాన్ని ఛేదించే చెకుముకినే
కాని నువ్వే నన్నెంటి అలా విసిరావ్
నన్నెలా ఒడిసి పట్టుకోవాలో
నీ కండరం ఎలా బిగించి
ఎలా నన్ను ఆకాశంలోకి విసరాలో
ఇంకా నీకు తెలీలేదు అంది!
పోనీలే కన్నీళ్లు తుడుచుకో
రామళ్లీ, లే మళ్లీ
కిందకు వంగు
నేలమీద పడిపోయిన
మరో రెండు 'సరయిన' రాళ్లను ఏరుకో
సాధన చెయ్
నిత్యం నీ హృదయం నివేదన చెయ్
అడ్డొచ్చే విషభుజంగాలను కనిపెట్టి
సరయిన సమయంలో వేటువెయ్
ఆఖరి తీరం వరకు నరాలు బిగించి నడిచెయ్
వెలుగులు చిమ్ముకుంటూ
నువ్వు
వెన్నెలలో విహరిస్తావు!!

హాలాల దున్ని... ఇలా తలంలో హేమం పిండే'... 'ప్రతిజ్ఞ' దృశ్యరూపకంతో ఈ కార్యక్రమం ముగిసింది. అంతకుముందు హైదరాబాద్ నగర ప్రజానాట్యమండలి ఆధ్వర్యంలో చిన్నపల్లిలు కొన్ని శ్రీశ్రీ గీతాలు ప్రదర్శించారు.

మరో శతాబ్దానికి తరగని స్ఫూర్తి

ఈ సందర్భంగా జరిగిన సభలో పాల్గొన్న వక్తలు మాట్లాడుతూ మరో శతాబ్ద కాలానికి తరగని స్ఫూర్తిని శ్రీశ్రీ ఇచ్చారని నివాళులర్పించారు. ఆయన గీతాలకు దృశ్య రూపాన్నిచ్చేందుకు ప్రజానాట్యమండలి చేసిన ప్రయత్నాన్ని ప్రశంసించారు. దేవాదాయ శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి డాక్టర్ కె.వి. రమణాచారి మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ స్ఫూర్తిని గ్రామ స్థాయికి తీసుకెళ్ళడానికి ప్రజానాట్యమండలి కృషి చేస్తోందని తెలిపారు. తెలుగువారు ఘనంగా చెప్పుకోగలిగిన మహాకవిగా శ్రీశ్రీని ఆయన అభివర్ణించారు. సాంస్కృతిక శాఖ డైరెక్టర్ డాక్టర్ ఎం. కాంతారావు మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ రచనలు ఎప్పటికి విలువ కోల్పోనివని చెప్పారు. దేశంలో ఉన్న మానవ వనరుల ప్రాముఖ్యాన్ని శ్రీశ్రీ తన రచనల్లో పదే పదే చెప్పారని అన్నారు. సాహితీ స్రవంతి కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీని ఆయన అభివర్ణించారు. సాంస్కృతిక శాక డైరెక్టర్ డాక్టర్ ఎం. కాంతారావు మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ రచనలు ఎప్పటికి విలువ కోల్పోనివని చెప్పారు. దేశంలో ఉన్న మానవ వనరుల ప్రాముఖ్యాన్ని శ్రీశ్రీ తన రచనల్లో పదే పదే చెప్పారని అన్నారు. సాహితీ స్రవంతి కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ శత జయంతి ముగింపు వేడుకలు జరుపుకుంటున్నా, వాస్తవానికి అవి మరో శతాబ్దిలోకి శ్రీశ్రీని ఆహ్వానించడమే అని అన్నారు. మహాప్రస్థానాన్ని పునఃప్రస్థానం చేయాలని చెప్పారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన పలు శ్రీశ్రీ కవితలను వినిపించారు. ప్రజానాట్యమండలి వ్యవస్థాపక సభ్యులు పరుచూరి హనుమంతరావు మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీతో తన అనుబంధాన్ని గుర్తు చేసుకున్నారు. శ్రీశ్రీ లేని తెలుగు సాహిత్యాన్ని ఊహించలేమన్నారు. బి.సి. సంక్షేమ శాఖ ముఖ్య కార్యదర్శి కె. విద్యాసాగర్, ప్రజానాట్యమండలి ప్రధాన కార్యదర్శి ఆర్. రమేష్, ఉపాధ్యక్షుడు కె. దేవేంద్ర, బి. సోమన్నతో పాటు పలువురు కళాకారులు పాల్గొన్నారు. కార్యక్రమానికి ప్రజానాట్యమండలి అధ్యక్షులు ఎం. జగ్గరాజు అధ్యక్షత వహించారు. కార్యక్రమ ప్రారంభానికి ముందు ట్యాంక్‌బండ్‌పైనున్న శ్రీశ్రీ విగ్రహానికి ప్రజానాట్యమండలి పూలమాలలు వేసి నివాళులర్పించింది. ఈ కార్యక్రమంలో శాంతా బయోటెక్స్ అధినేత వరప్రసాద్ రెడ్డి పాల్గొన్నారు. అక్కడి నుండి రవీంద్ర భారతి వరకు ప్రదర్శన నిర్వహించారు.

Untitled-1.pmd 38 4/18/2011, 12:49 PM

అభ్యుదయ రచనా భవంతి... సాహితీ స్రవంతి

2004లో కర్నూలు జిల్లాలో జరిగిన సాహిత్యశాల ప్రారంభోత్సవ కార్యక్రమం

సాహితీస్రవంతి రాష్ట్రవ్యాప్తంగా పలు జిల్లాలో సాహిత్యకార్యక్రమాలు నిర్వహించడం తెలిసిందే. ఈ కార్యక్రమాల్లో సీనియర్ సాహిత్యవేత్తల నుండి ఔత్సాహిక రచయితల వరకూ పాల్గొంటున్నారు. విజయనగరం, కర్నూలు, విజయవాడ, ఖమ్మం వంటి పలుచోట్ల సంవత్సరం పొడవునా వివిధ సందర్భాలను పురస్కరించుకుని సాహితీస్రవంతి సాహిత్యసభలు ఏర్పాటుచేస్తున్నది. దీనివల్ల ఆయా ప్రాంతాల్లో నిత్యం సాహిత్యవాతావరణం నెలకొంటున్నది. ఇది ఎందరికో ఉత్తేజాన్ని ఇస్తున్నది. కర్నూలుజిల్లా సాక్షి పత్రికలో ఇనయ్‌తుల్లా సాహితీస్రవంతి కార్యక్రమాలను కొనియాడుతూ రాసిన కథనం ఇది.

మరో ప్రపంచం.. మరో ప్రపంచం.. పదండి ముందుకు... పదండి ముందుకు.. పదండి తోసుకు పోదాం... పోదాం పైపైకి అంటూ నవ కవితా శకాన్ని శాసించిన నవయుగ వైతాళికుడు శ్రీశ్రీ. ఆయన అడుగుజాడల్లో నడుస్తూ పేద ప్రజల గుండెచప్పుళ్లను సమాజానికి వినిపింపజేస్తోంది 'సాహితీ స్రవంతి'. పద్య కవిత ద్వారానే పదునైన భావాలు పలికించి... కష్టజీవుల పక్షాన నిలిచిన చైతన్య భావాలను ప్రవహింపజేసిన జాషువా పంథాలో నడుస్తూ సమాజంలో అణగారిన వర్గాల గొంతుకను బలంగా వినిపింపజేసిన సంస్థ కూడా ఇదే. వామపక్ష భావజాల ప్రచారంలో ముందంజలో ఉన్న యువ కవులనూ, రచయితలందరినీ ఒక తాటిన నడిపించేందుకు అనేక సదస్సులు, సమ్మేళనాలు నిర్వహించింది. 1999లో కేఎస్ఆర్ మూర్తి కన్వీనర్‌గా, నరసింహయ్య, బసవరాజు, జంధ్యాల, రఘుబాబుల ఆధ్వర్యంలో ఈ సంస్థ ప్రారంభమైంది. సాహిత్యమనే వర్ణనలు దీర్ఘ సమాసాల ప్రయోగాలు అనే భావన నుంచి సాహిత్యమంటే కాలే కడుపులు, కండలు కరిగించిన ఖాళీ కడుపులు మిగిలే బతుకులకు బాసటగా నిలవడమనే ఒక వినూత్న ధోరణికి సాహితీ స్రవంతి శ్రీకారం చుట్టింది. తమ అక్షరాల బలంతో సమాజంలోని దగాపడిన తమ్ముళ్లను, బాధా సర్పద్రష్టలను తమతో నడిపించే సరికొత్త సాంప్రదాయాన్ని ప్రారంభించింది.

తెలుగు సాహిత్యంలో సంస్కరణా వాదానికి ఆద్యులైన గురజాడ బాటలో నడిపించింది. గురజాడ, జాషువా, శ్రీశ్రీ, తిలక్ వంటి ప్రజా కవుల సంస్మరణార్థమై పలు సాహితీ సభలు నిర్వహించింది. కర్నూలు, ఆదోని, ఎమ్మిగనూరు తదితర ప్రాంతాల్లో స్థానిక మేధావులు, రచయితలందరినీ కలుపుకొని అభ్యుదయ భావ ప్రచారానికి కృషి చేసింది. డాక్టర్ బి.పోతన, డాక్టర్ తుమ్మల రామకృష్ణ, డాక్టర్ శాంతమ్మ వంటి సాహితీవేత్తల ఉపన్యాసాలతో శ్రీశ్రీ, గురజాడ, జాషువా జయంతి ఉత్సవాలను కర్నూలు నగరంలో నిర్వహించింది.

2004లో రాష్ట్ర స్థాయి సాహిత్యశాల

కర్నూలు జిల్లాలో అభ్యుదయ భావ బీజాలు అంకురింపజేసిన సాహితీ స్రవంతి 2004లో రాష్ట్ర స్థాయిలో పెద్ద ఎత్తున సాహిత్యశాల సభ నిర్వహించింది. నగరంలోని జిల్లా పరిషత్ మీటింగ్ హాలులో రెండు రోజులపాటు నిర్వహించిన ఈ కార్యక్రమంలో సుప్రసిద్ధకవులు జ్వాలాముఖి, సుధామ, అద్దేపల్లి రామమోహన్‌రావు, రాచపాళెం, చంద్రశేఖరరెడ్డి, కాలువ మల్లయ్య, తెలకపల్లి రవి తదితరులు పాల్గొన్నారు. ఈ సందర్భంగా సాహితీ స్రవంతి ఏర్పాటు చేసిన సాహితీ ఎగ్జిబిషన్‌లో లబ్ధ ప్రతిష్టులైన వివిధ కవుల ఛాయాచిత్రాలు ప్రదర్శించారు. సాహిత్యశాల పలువురి మన్ననలు, ప్రశంసలు అందుకుంది. సాహితీ స్రవంతి కర్నూలులోని లలిత కళా సమితి కథా సమయం తెలుగు రచయితల సంఘం వంటి ఇతర సాహితీ సంస్థల సహకారంతోను పలు సాహితీ సభలు నిర్వహించింది. నవతరం యువకవులను తొలితరం రచయితలను కలుపుకొని తెలుగు సాహిత్యంలో శాశ్వతమైన విలువల సంస్థాపన కోసం కృషి చేస్తున్న సాహితీ స్రవంతి మరిన్ని అభ్యుదయ సాహితీ సభలు నిర్వహించాలని ఆశిద్దాం.

Untitled-1.pmd 39 4/18/2011, 12:49 PM

డైరీ

నేడూ మహాప్రస్థానం నాటి పరిస్థితులు

ప్రపంచం అత్యంత సంక్షోభ పరిస్థితుల్లో ఉన్నప్పుడు శ్రీశ్రీ మహాప్రస్థానాన్ని రచించారనీ, అలాంటి పరిస్థితులు మళ్లీ ఇప్పుడు నెలకొన్నాయని సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి వెల్లడించారు. మహాప్రస్థానం స్ఫూర్తితో మళ్లీ ఇప్పుడు రచనలు చేయాల్సిన ఆవశ్యకత ఏర్పడిందన్నారు. శ్రీశ్రీ శతజయంతోత్సవం, సిఐటియు రాష్ట్ర 12వ మహాసభలు విశాఖలో జూన్ 13 నుంచి ప్రారంభం కానున్న నేపథ్యంలో శ్రామిక జనకవనం పేరుతో మే 23న విశాఖ పబ్లిక్ లైబ్రరీలో కవితల పోటీ నిర్వహించారు. తొలుత మహాకవి శ్రీశ్రీ, ప్రముఖ సినీకవి వేటూరి సుందరరామమూర్తి చిత్రపటానికి పూలమాలవేసి నివాళులర్పించారు. వేటూరి మృతికి, మంగుళూరు విమాన ప్రమాదంలో మృతిచెందిన 158 మందికి సంతాపంగా రెండు నిమిషాలు మౌనం పాటించారు. అనంతరం ముఖ్య అతిథి తెలకపల్లి రవి మాట్లాడుతూ ప్రస్తుతం నిర్వహిస్తున్న శ్రామిక జనకవనం నుంచి శ్రీశ్రీ స్ఫూర్తితో నూతన రచనలకు నాంది పలకాలని కవులకు సూచించారు. శ్రీశ్రీ వివిధ కవితలు రచించిన తరువాత 1930 నాటి ఆర్థిక సంక్షోభకాలంలో ఆనాటి కార్మిక వ్యతిరేక విధానాలను నిరసిస్తూ విప్లవ రచనలు చేశారని తెలిపారు. ప్రస్తుత ప్రపంచీకరణ, ప్రయివేటీకరణ, పాశ్చాత్య విధానాల ఫలితంగా మహిళలపై దాడులు, అకృత్యాలు ఎక్కువవుతున్నాయనీ, యువ కవులు ఈ విధానాలకు వ్యతిరేకంగా రచనలు చేయాలని సూచించారు. కార్మిక సమస్యల పరిష్కారానికి సిఐటియు సమరశీల పోరాటాలు చేసి విజయం సాధించిందని, ఆ పోరాటాల విజయమే విశాఖ స్టీల్‌ప్లాంట్ ఎన్నికల్లో విజయమని పేర్కొన్నారు.

శ్రీశ్రీ కార్మికుల శ్రమ విలువ తెలుసుకుని రచనలు చేశారనీ, వారి స్ఫూర్తితో నేటి కవులు తమ రచనలను తీర్చిదిద్దాలని ప్రముఖ రచయిత్రి, విమర్శకులు చాగంటి తులసి కోరారు. జనకవనంలో ఆమె మాట్లాడుతూ భవిష్యత్తులో శ్రామికరాజ్యం తీసుకొచ్చేందుకు కవులు తమ పాత్ర నిర్వహించాలని సూచించారు. మహిళలు ఎక్కువ దోపిడీకి గురవుతున్నారనీ, వారి గురించి, వారి శ్రమ గురించి రచనలు చేసేందుకు కవులు ముందుకు రావాలని కోరారు. శ్రామిక మహిళలపై రచనలు చేయాలని మహిళా రచయితలకూ సూచించారు.

'ప్రపంచీకరణ, ప్రయివేటీకరణ, సాంస్కృతిక కవితల పోటీకి విశేష స్పందన లభించింది. 30 మంది కవులు తమ కవితలను చదివి వినిపించారు. 'ఏ మూలకీ బాల్యం...' అనే అంశంపై గుండాన జోగారావు రచించిన కవితకు ప్రథమ బహుమతి లభించింది. ప్రస్తుతం టివి ఛానళ్లలో నిర్వహిస్తున్న వివిధ రియాల్టీ షోల్లో చిన్న పిల్లలు పడుతున్న ఇబ్బందులను జోగారావు తన కవితలో చదివి వినిపించారు. ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలపై మానాపురం చంద్రశేఖర్ కవితకు రెండో బహుమతి లభించింది. ప్రపంచీకరణ దుష్ఫలితాలపై మరువాడ బానోజీ కవిత మూడో బహుమతికి ఎంపికైంది. వీరితోపాటు జనకవనంలో పాల్గొన్న కవులందరికీ చాగంటి తులసి చేతుల మీదుగా యోగ్యతా పత్రాలు ప్రదానం చేశారు. సిఐటియు జిల్లా ప్రధాన కార్యదర్శి ఆర్.రమేష్ అతిథులకు స్వాగతం పలికారు. సిఐటియు జిల్లా ఉపాధ్యక్షులు ఎస్.జ్యోతీశ్వరరావు అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమానికి జడ్జీలుగా ఎన్.రమణాచలం, వీరప్రసాద్, చీకటి దివాకర్ వ్యవహరించారు.

రాబోయే కాలమూ శ్రీశ్రీ మార్గందే

శ్రీశ్రీ శతాబ్దానికి ముగింపు లేదని, రాబోయే కాలమూ ఆయనదేనని ఏప్రిల్ 28న శ్రీశ్రీ శతజయంతి ఉత్సవాల ముగింపు సభలో పలువురు వక్తలు అభిప్రాయపడ్డారు. ఖమ్మం, తిరుపతిలో బుధవారం ప్రజానాట్యమండలి ఆధ్వర్యంలో శ్రీశ్రీ శతజయంతి ముగింపు ఉత్సవాలు జరిగాయి.

మహాకవి శ్రీశ్రీకి తెలుగువారందరూ అభిమానులేనని కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి అవార్డు గ్రహీత అంపశయ్య నవీన్ ఖమ్మం సభలో అన్నారు. తాను శ్రీశ్రీ మహా ప్రస్థానం చదివి ప్రేరణ పొందానని వివరించారు. శ్రీశ్రీ శతాబ్దానికి ముగింపు లేదని సాహితీ స్రవంతి రాష్ట్ర కన్వీనర్ తెలకపల్లి రవి అన్నారు. నడుస్తున్న, రాబోయే కాలాలూ ఆయనవేనన్నారు. ఈ సభకు సాహితీ స్రవంతి జిల్లా అధ్యక్షులు ఆనందాచారి, సిఐటియు జిల్లా అధ్యక్షుడు ఎజె రమేష్ అధ్యక్షవర్గంగా వ్యవహరించారు. సభలో ప్రముఖ కవి, వంశీకృష్ణ, విద్యావేత్త మువ్వా శ్రీనివాసరావు, జెవివి నాయకుడు బోడెపూడి వీరభద్రం తదితరులు పాల్గొన్నారు. సాహితీ స్రవంతి ప్రచురించిన వ్యాస సంకలనం, పోతగాని

Untitled-1.pmd 40 4/18/2011, 12:49 PM

రాసిన ఆనల సమీరం కవితా సంకలనం, కపిల రాంకుమార్ రాసిన శ్రీశ్రీ సాహిత్య కరదీపికలను ఈ సందర్భంగా తెలకపల్లి రవి ఆవిష్కరించారు.

ప్రజాభ్యుదయం కోసమే శ్రీశ్రీ కలం

శ్రీశ్రీ నిరంతరం ప్రజాభ్యుదయం కోసమే రచనలు చేశారని ప్రజానాట్యమండలి రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షులు దేవేంద్ర తిరుపతి సభలో వివరించారు. 'శ్రీశ్రీ అంటే స్ఫూర్తి... శ్రీశ్రీ అంటే దీప్తి.. శ్రీశ్రీతో తెలుగు కవితకు దిగంత కీర్తి..' అంటూ ప్రస్తుతించారు. శ్రమైక జీవన సౌందర్యాన్ని గుర్తించి శ్రీశ్రీ రచనలు చేశాడని గుర్తు చేశారు. వ్యవసాయ కార్మిక సంఘం రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షులు వెంకటరత్నం, పిఆర్‌పి నాయకుడు సైకం జయచంద్రారెడ్డి, ప్రజానాట్యమండలి జిల్లా అధ్యక్షుడు ఒ.వెంకటరమణ తదితరులు ప్రసంగించారు. సభకు ముందు నగరంలో కళాకారుల ప్రదర్శన జరిగింది.

శ్రీశ్రీ కవి సమ్మేళనం

శ్రీశ్రీ శతజయంతిని పురస్కరించుకుని ఏప్రిల్ 23న మహబూబ్‌నగర్‌లో సిఐటియు ఆధ్వర్యంలో కవి సమ్మేళనం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమానికి వల్లభాపురం జనార్ధన్ అధ్యక్షత వహించారు. హిమజ్వాల మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ అంతర్జాతీయ కవి అని అంతకంటే ముఖ్యంగా కార్మికవర్గ కవి అని కొనియాడారు. శ్రీశ్రీ కవిత్వాన్ని చదివినవాడెవ్వడూ ఆత్మహత్య చేసుకోడని మరణాన్ని జయించిన కవి అని, చావు పరువును తియ్యమన్నాడని అన్నారు. జిల్లాలోని కవులు పల్లెర్ల రామ్మోహన్, ఎస్.శాంతన్న, ఎం.కె.కుర్మన్న, నవీన్, ఐ.వెంటేశ్వరశర్మ, ప్రతాప్ కౌటిల్య, సునితా కౌటిల్య, కె.ఎ.ఎల్.సత్యవతి, కాటమరాజు, నాయకంటి నరసింహాశర్మ, బాసా వెంకటేశ్వర్లు, కళ్యాణ్, జి.యోగానంద్ కవితలను వినిపించారు. ఎస్.ఎం.ఖలీల్ సమన్వయకర్తగా వ్యవహరించారు.

శ్రీశ్రీ ఒక ప్రవాహం

విజయనగరంలో సాహితీస్రవంతి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన శ్రీశ్రీ శతజయంతి ముగింపు సభలో శ్రీశ్రీ పాటల సిడి ను ఆవిష్కరిస్తున్న ప్రముఖ రచయిత్రి చాగంటి తులసి

విజయనగరంలోని గురజాడ జిల్లాకేంద్ర గ్రంథాలయంలో ఏప్రిల్ 30న శ్రీశ్రీ శతజయంతి ముగింపు సభ జరిగింది. ఈ సభకు ముఖ్యవక్తగా ప్రముఖ రచయిత, విమర్శకులు శృంగవరపు కోట డిగ్రీ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ డాక్టర్ రెంటాల వెంకటేశ్వరరావు హాజరయ్యారు. ఆయన మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ సాహిత్యాన్ని కొలిసే తూకపురాళ్ళు తన వద్ద లేవని అనుభవించి, అనుభూతి పొందడం తప్ప అన్న చలం అభిప్రాయంతో తనూ ఏకీభావం చెందినట్టు ఆయన చెప్పారు. శ్రీశ్రీ సాహిత్యం విశ్లేషణకు అందదని అన్నారు. పాశ్చాత్య సాహిత్యపోకడల్ని ఆకళింపు చేసుకొని వాటిని తెలుగుదనంతో మేళవించి ఒక నూతన సాహిత్యశైలిని శ్రీశ్రీ ప్రవేశపెట్టారని అన్నారు. గురజాడ అడుగుజాడని శ్రీశ్రీ అనుసరించారు. శ్రీశ్రీ సాహిత్యం శ్మశానాల వంటి నిఘంటువుల్ని దాటిపోయిందన్నారు. ఛందస్సుల పరిష్వంగాన్ని విదిలించుకొని నూతన ఛందో ధోరణులకు ఆహ్వానం పలికిందన్నారు. తెలుగు సాహిత్యాన్ని విశ్వవీధుల్లో ఎగురవేసిన ఘనత శ్రీశ్రీదే అన్నారు. అనర్ఘం, అనితర సాధ్యమైన మార్గం శ్రీశ్రీది అన్నారు. అంతకు ముందు డాక్టర్ లక్ష్మణచక్రవర్తి మాట్లాడుతూ తెలుగు కవిత్వం పట్ల శ్రీశ్రీ అభిప్రాయాల్ని వివరించారు. తెలుగు కవిత్వానికి శ్రీశ్రీ ఒక పెద్ద కాన్వాస్‌ను ఏర్పాటు చేశారన్నారు. ఆయన ప్రయోగశీలతే అందుకు కారణం కావచ్చున్న అభిప్రాయాన్ని వ్యక్తం చేశారు. శ్రీశ్రీ కూడా ఆ వారసత్వ కొనసాగింపుగా సాహిత్యం పట్ల తనకున్న ఆలోచనల్ని తెలిపారన్నారు. అభ్యుదయ భావజాలం, అభిప్రాయాలు, సంవిధానం, వస్తువును సాహిత్యంగా మారుస్తుంది. శబ్దం, అర్థం దగ్గరకు తీసుకువెళుతుంది. అభిప్రాయం వస్తువు దగ్గరకు తీసుకువెళుతుంది. వస్తువును సంవిధానం మహత్తర కవిత్వంగా నిలుపుతుంది. దీన్నే మన పూర్వీకులు మహత్తర భావాల్ని మహత్తరంగా వ్యక్తం చేసేదే కవిత్వం అన్నారు. కవిత్వం గురించి ఉన్నది ఉన్నట్టుగా చెప్పిన కవిత 'కవితా ! ఓ కవితా!. శ్రీశ్రీ చెప్పిన 'రసన' భావం రసన అని చెబుతూ దీనిని రసవాదులు సహృదయ ప్రభావం అన్నారని వివరించారు. ప్రాచీన అలంకారికుల శబ్దార్థాల కలయిక, ధ్వని, రీతి, రసం పాఠకునికి అనుభూతిని కలిగిస్తాయని చెబుతున్నారు. ఆధునికులు వీటినే అనుభూతి, తడి, ఆర్ద్రత, సంవిధానం అంటున్నారని అభిప్రాయపడ్డారు. ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించిన సాహితీస్రవంతి కార్యకర్త కృష్ణారావు మాట్లాడుతూ శ్రీశ్రీ సాహిత్యంలో విశ్లేషణకు అందని లక్షణం ఉందని కానీ అర్థం కానితనం లేదని అన్నారు. తెలుగు సాహిత్య పరిణామ క్రమాన్ని వివరిస్తూ గురజాడ శ్రీశ్రీని ఎలా ప్రభావితం చేశారో వివరించారు. కవి అల సభకు స్వాగతం పలుకుతూ 2009 మే నెల 1 న విజయనగరంలో శ్రీశ్రీ శతజయంతి సభను నిర్వహించామని, ఆ తరువాత పార్వతీపురం, బొబ్బిలి, సాలూరు పట్టణాల్లో, నెల్లిమర్ల కళాశాలల్లోనూ, మెంటాడ, అన్నంరాజుపేట గ్రామాల్లోనూ సభలు నిర్వహించామని అన్నారు. చంద్రిక గీతంలో ప్రారంభమైన సభ, రామకృష్ణ వందన సమర్పణతో ముగిసింది. ■

Untitled-1.pmd 41 4/18/2011, 12:49 PM

డైరీ

సామాజిక స్పృహ, చైతన్యం కలిగించేది సాహిత్యమే

సామాజిక స్ఫూర్తిని, చైతన్యాన్ని కలిగించేది సాహిత్యమేనని పట్టణ ప్రముఖ వైద్య నిపుణులు డాక్టర్ మగ్బుల్ భాషా పేర్కొన్నారు. ప్రకాశం జిల్లాలోని మార్కాపురంలో స్థానిక శ్రీసాధన డిగ్రీ కళాశాలలో మే 9న జరిగిన 'నెల నెలా వెన్నెల' సాహితీ సదస్సులో ఆయన ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొని ప్రసంగించారు. సీనియర్ పాత్రికేయులు ఓ.ఏ.మల్లిక్ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ సదస్సులో ఒంగోలు 'అక్షర సాహితీ సమితి' అధ్యక్షులు ఎం.వి.యస్. శాస్త్రి, "కళామిత్ర" సంస్థ అధ్యక్షులు డాక్టర్ నూనె అంకమ్మరావు ప్రత్యేక అతిథులుగా పాల్గొన్నారు. "ఎర్రన సాహితీ విశేషాలు" అనే అంశంపై సుదీర్ఘసాహితీ ప్రసంగం చేసిన ఎం.వి.యస్.శాస్త్రి మాట్లాడుతూ నన్నయ తిక్కనల కవితా మార్గాలను ఆకళింపు చేసుకొని ప్రసన్న కథాగమనాన్ని, నాటకీయ వర్ణనానైపుణ్యాన్ని అరణ్యపర్వశేషములో గుదికూర్చి ఎర్రన కీర్తిపొందారని ప్రశంసించారు. "మాతృభాషా ఔన్నత్యం" అనే అంశంపై మాట్లాడిన డాక్టర్ ఎన్.అంకమ్మరావు తెలుగుభాషలోన తిట్టినా అందమేనని వివరిస్తూ, ఏ భాష కూడా జాతీయతను కోల్పోకూడదని, మన మాతృభాషను కాపాడుకునే బాధ్యత మనదేనని వివరించారు. కవులను ప్రోత్సహించడమేకాక సాహితీ సుధలు పంచేవిధంగా కార్యక్రమాలు రూపొందిస్తున్న కప్పగంతుల మధుసూదన్‌ను మగ్బుల్‌భాషా అభినందించారు. వెన్నెల కార్యదర్శి కొణతం రమణారెడ్డి నిర్వహణలో పలువురు కవులు కవితాగానం చేశారు. డాక్టర్ ఎ.వీరారెడ్డి, ప్రత్తిపాటి పర్వతాచార్యులు, టి.పి.వెంకటేశ్వర్లు, హెచ్.మహేశ్వరాచారి, దుర్గా వెంకటేశ్వర్లు, ఎస్.గోపీకృష్ణ, ఎం.వి.సుబ్బారావు, తోట శ్రీనివాసరావు, మంత్రి కృష్ణమోహన్ ఆలపించిన కవితలు ప్రశంసలనందుకున్నాయి. శ్రీ సాధన డిగ్రీ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్, వేదిక కన్వీనర్ కప్పగంతుల మధుసూదన్ సంచాలకత్వంలో జరిగిన ఈ సాహితీ వేదికలో సీనియర్ కళాకారులు బి.ఆంథోనిరాజు ప్రదర్శించిన "పరశురామ" ఏకపాత్రాభినయం ప్రత్యేక ఆకర్షణగా నిలిచింది. అతిథులను కళాశాల పక్షాన పుష్పమాల, జ్ఞాపిక, శాలువాలతో ఘనంగా సన్మానించారు. సైన్స్ ఉపాధ్యాయులు జగన్నాథరావు, డాక్టర్ లక్ష్మానాయక్, పలువురు పట్టణ ప్రముఖులు వెన్నెల సదస్సుకు హాజరై ప్రశంసించారు.

-మధుసూదన్.

వంగూరి ఫౌండేషన్ ఆఫ్ అమెరికా

ఉత్తమ రచనల పోటీ ఫలితాలు

"వికృతి" నామ సంవత్సర ఉగాది (మార్చ్ 16, 2010) సందర్భంగా వంగూరి ఫౌండేషన్ ఆఫ్ అమెరికా వారు నిర్వహించిన 15వ ఉగాది ఉత్తమ రచనల పోటీల ఫలితాలను ఒక ప్రకటనలో తెలిపారు. ఈ పోటీలోని అన్ని ప్రక్రియలలోనూ అధిక సంఖ్యలో అమెరికా, కెనడా, ఇంగ్లండ్, మధ్యప్రాచ్య దేశాల నుండి చాలా మంది రచయితలు పాల్గొనడం సంతోషం కల్గిస్తుందని తెలిపారు. "నా మొట్టమొదటి కథ" ప్రక్రియలో అనేక మంది సరికొత్త కథకులు పాల్గొనడం విదేశాలలో తెలుగు సాహిత్య వికాసానికి మంచి సంకేతాన్నిస్తుందని తెలియజేశారు. ఈ పోటీలో అరవై ఐదు మంది రచయితలు పాల్గొన్నట్లు తెలిపారు. విజేతలుగా ఎంపిక అయిన రచనలతోపాటు, ఇతర మంచి రచనలను వీలును బట్టి ప్రచురించే ప్రయత్నం చేస్తామని ఆ ప్రకటనలో తెలిపారు."నా మొట్టమొదటి కథ"- విభాగం విజేతలు: "అధమంలో ప్రధమం"- "విశ్వసాహితి",Chicago, IL, "యత్రనార్యస్తు పూజ్యంతే"- సుధా నిట్టల, Roselle, "వేపచెట్టు"- శివపార్వతి అనంతు, "స్వర్గంలో ఓ సాయంత్రం"-కె.జయశంకర్‌రెడ్డి, Salt Lake City, UT, "భోగి పిడక"- వాసు ముళ్లపూడి- Fremont, CA, ఉత్తమ కథానిక విభాగం విజేతలు: "తారుమారు"- అక్కినపల్లి సుబ్బారావు, North Hills, CA, "మరో ప్రపంచం"- అనిల్ ఎస్.రాయల్, Sunnyvale, Ca "లోక రీతి"- అపర్ణ గునుపూడి మునుకుట్ల- Palo Alto, CA, "అబద్ధంలో అతడూ, ఆమె"- శ్రీనివాస ఫణి కుమార్ డొక్కా - Atlanta, GA, ఉత్తమ కవిత విభాగం విజేతలు: వీడిపోయిన వసంతాలు.... ఉమ ఇయ్యుణ్ణి. St. Augustine, Fl, "వృక్షాలు కమ్మని చెప్పండి"- కలశపూడి శ్రీనివాసరావు- Floral Park, NY, "సన్నాయి తాత" - శ్రీనివాస ఫణి కుమార్ డొక్కా- Atlanta, GA, "నేను" -నచకి- Ruston LA, "సమిధ"- రాగసుధ వింజమూరి- London, UK, "నిరీక్షణ"- ప్రసాదరాజు సామంతపూడి- Farmingtom Hills, MI, ఉత్తమ వ్యాసం విభాగం విజేతలు: "భాష, అక్షరాస్యత"- కొడవటిగంటి రోహిణీప్రసాద్- New Orleans LA "మహాకవి: శ్రీశ్రీ"- సుబ్బారావు దూర్వాసుల- Dartmouth, Canada, "ఎక్కడినుంచి ఎక్కడిదాకా"- సత్యం మందపాటి - Phlugerville, TX.

Untitled-1.pmd 42 4/18/2011, 12:49 PM

సాహిత్యాన్ని ప్రజల కోసం నిలబెట్టాలి

రచయితలు, కవులు వ్యక్తిగత గుర్తింపుకోసం కాక ప్రజల పక్షం వహించి సాహిత్యాన్ని నిలబెట్టినప్పుడే సాహితీవేత్తలుగా నిలబడిపోతారని ఏడుగురు సాహితీవేత్తల శతజయంతి సభలో శాసనమండలి సభ్యులు కె.నాగేశ్వర్ అన్నారు. ప్రజాసాహిత్య వేదిక మహబూబ్‌నగర్ శాఖ మే 9న కె.సుభాష్ అధ్యక్షతన సురవరం ప్రతాపరెడ్డి ప్రాంగణం సుదర్శన్ ఫంక్షన్ హాలులో శతజయంతి ఉత్సవాలు నిర్వహించింది. సభను ప్రారంభిస్తూ కె.నాగేశ్వర్ ప్రజల్లో చైతన్యం పెంచే సాహిత్యం పట్ల ఆదరణ తగ్గిందని అంటూ సాహిత్యాన్ని ప్రజల చెంతకు తీసుకవెళ్లడానికి కళాసాహితీవేత్తలు కృషి చేయాలని అన్నారు. సాహిత్య ప్రస్థానం ప్రధాన సంపాదకులు తెలకపల్లి రవి మాట్లాడుతూ రచనారంగంలో మహా కవి శ్రీశ్రీ అనేక అంశాలకు శ్రీకారం చుట్టారన్నారు. తన భావజాలంతో ప్రజలను, కవులను కదం తొక్కిస్తూ అట్టడుగు వర్గాలను చైతన్యం చేసిన శ్రీశ్రీ శతజయంతిని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అధికారికంగా జరపకపోవడం విచారకరమని అన్నారు. కళా సాహితీమూర్తి, సుద్దాల హన్మంతు సభకు ఎస్.శాంతన్న అధ్యక్షత వహించగా ప్రముఖ కవి, తెలంగాణా పోరాట యోధుడు కందిమళ్ల ప్రతాపరెడ్డి మాట్లాడుతూ తెలంగాణాసాయుధ పోరాటానికి తన పాటల ద్వారా స్ఫూర్తిని రగిలించిన వాగ్గేయకారుడు సుద్దాల హన్మంతు అని అన్నారు. నిజాం నవాబులకు వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయడానికి ప్రజలను కార్మోన్ముఖుల్ని చేశారని అన్నారు. మఖ్దూం సభకు ఎస్.ఎం.ఖలీల్ అధ్యక్షత వహించగా ప్రముఖ ప్రజాకవి హిమజ్వాల మాట్లాడుతూ మఖ్దూం సుకుమారమైన ప్రేమ భావనను తిరుగుబాటు ధోరణిని కలిపి సాహిత్యాన్ని సృజించాడని అన్నారు.

డాక్టర్ పరిమళ్ అధ్యక్షతన జరిగిన కొడవటిగంటి కుటుంబరావు సాహిత్య సమాలోచనలో రచయిత విమర్శకుడు సింగమనేని నారాయణ ప్రసంగిస్తూ కుటుంబరావు తన రచనలో ఆధునిక సంస్కారాన్ని నేర్పాడని అన్నారు. అనంతరం గోపిచంద్‌పై విరజాజి రామిరెడ్డి అధ్యక్షత వహించగా వల్లభాపురం జనార్ధన్ ప్రసంగించారు. చివరగా నవీన్ అధ్యక్షతన మహీధర రామ్మోహన్ రావుపై యోగివేమన విశ్వవిద్యాలయం తెలుగు అధిపతి డాక్టర్ రాచపాళెం చంద్రశేఖర్‌రెడ్డి మాట్లాడుతూ భారతదేశాన్ని ఆధునీకరించడంలో భాగంగా రామ్మోహనరావు నవలలు రాశాడని అన్నారు. సుంకర సత్యనారాయణపై పసుపులేటి వెంకయ్య ప్రసంగ పాఠాన్ని ఇరివెంటి వెంకటేశ్వరశర్మ చదివి వినిపించారు. ఎం.కె.కుర్మన్న అధ్యక్షత వహించారు. శతజయంతి సభలకు సమన్వయకర్తగా జి.యోగానంద్ వహించగా ఆహ్వానసంఘ సభ్యులు మనోహర్‌రెడ్డి, బెక్కెం జనార్ధన్, ఎన్.ధనుంజయరెడ్డి, సత్తూరి రాములుగౌడ్, కిల్లెగోపాల్, డాక్టర్ మధుసూదన్ రెడ్డి, ఆర్.రామిరెడ్డి, లక్ష్మణ్‌గౌడ్, డాక్టర్ వీరయ్య, సత్తార్, నారాయణమ్మ, అయ్యన్న, కళ్యాణ్, పెంటమరాజు నర్సింగరావు, నాగవరం బలరాం, జిల్లా నలుమూలల నుంచి వచ్చిన కవులు, కళాకారులు, సాహితీవేత్తలు పాల్గొన్నారు. ఆహ్వాన సంఘం అధ్యక్షులు ప్రముఖ న్యాయవాది బుర్రి వెంకటరామిరెడ్డి ఆహ్వానం పలుకగా బైరోజు చంద్రశేఖర్ వందనసమర్పణ చేశారు.

-జి.యోగానంద్

'తెలంగాణ మట్టి పాటలు-2' పుస్తకావిష్కరణ

వరంగల్ జిల్లా హన్మకొండ పట్టణంలోని ఆర్ట్స్ & సైన్స్ కాలేజి ఆడిటోరియంలో వరంగల్లు రచయితల సంఘం ప్రచురించిన "తెలంగాణ మట్టి పాటలు-2" పుస్తకావిష్కరణ తెలంగాణ జెఏసిల సమన్వయ సమావేశంలో జరిగింది. ప్రజాగాయకుడు గద్దర్ ఇట్టి పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించారు. తెలంగాణలో గత ఐదు సంవత్సరాలుగా ఏనాడు లేని వనరుల విధ్వంసాన్ని తెలియజేస్తూ వనరుల విధ్వంసాన్ని సమిష్టి పోరాటాల ద్వారా మాత్రమే అడ్డుకోవాలని ఆయన పిలుపునిచ్చారు. పచ్చని పంట పొలాల్ని సెజ్‌లపేరిట, ఓపెన్ కాస్టు మైనింగ్ పేరిట, సహకార సేద్యం పేరిట ఆక్రమించి భూమిపుత్రులను నిర్వాసితులను చేసే బహుళజాతి సంస్థలు, దానికి వత్తాసుపలికే పాలకవర్గాల పాశవిక కృత్యాలను వాటిని ఎలా నిలవరించుకోవాలో తెలియజేసిన కవుల సాహసాన్ని కొనియాడారు. ఈ సమావేశంలో సీనియర్ జర్నలిస్టు పాశం యాదగిరి, పృధ్వీరాజ్ మహిళా జెఏసి నాయకురాలు రత్నమాల, శోభ, వరసం కన్వీనర్ నల్లెల్ల రాజయ్య, బౌరిశెట్టి వెంకటేశ్వర్లు, సదాలక్ష్మి పాల్గొన్నారు.

Untitled-1.pmd 43 4/18/2011, 12:49 PM

ఆధునిక కవి ఆలోచనల నవ్య రూపమే 'రెక్కలు'

నేటి కవి ఆలోచనల నవ్య రూపమే 'రెక్కలు' సాహిత్య ప్రక్రియ అని, గజల్ లాగే ఈ ప్రక్రియ కూడా సగటు జనుల మదిని తాకగల శక్తిగలది అని ప్రముఖ కవి, విమర్శకులు డాక్టర్ అద్దేపల్లి రామ్మోహనరావు అన్నారు. స్థానిక సాధన డిగ్రీ కళాశాల ఆడిటోరియంలో సాధన సాహితీ వేదిక 'నెల నెలా వెన్నెల', వింగ్స్ క్లబ్ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో మే 2న జరిగిన "రెక్కలు" సాహితీ ప్రక్రియ రాష్ట్రస్థాయి సదస్సులో ఆయన ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొని మాట్లాడారు. ప్రకాశం జిల్లా తెలుగు సాహిత్యానికి పట్టుగొమ్మగా నిలవగా అందునా పశ్చిమ ప్రకాశాన సాహితీ సుగంధాలు పంచుతున్న

'శ్రీ సాధన'ను అద్దేపల్లి అభినందించారు. సభకు అధ్యక్షత వహించిన ప్రకాశం జిల్లా రచయితల సంఘం అధ్యక్షులు బి.హనుమారెడ్డి మాట్లాడుతూ సాహితీ ప్రక్రియలన్నీ సామాజిక హితం కోరేవేనని, కవులు సమకాలీన స్థితిగతుల కనుగుణంగా అభ్యుదయధోరణిలో రచనలు చేస్తే సమాజాన్ని జాగృతం చెయ్యడానికేగాక భాషను కాపాడుకోవడానికి సైతం ఉపకరిస్తుందని చెప్పారు. 'రెక్కలు' ప్రక్రియ ప్రారంభకులు సుగమ్‌బాబు మాట్లాడుతూ నైతిక ప్రవర్తన ఒక్కటే మనిషి జీవితంలో ప్రశాంతతనిస్తుందని గుర్తించి తానీ ప్రక్రియకు శ్రీకారం చుట్టినట్లు పేర్కొన్నారు. మరో అతిథిగా పాల్గొన్న కవి కె.బాలకృష్ణారెడ్డి మార్కాపురం నెలనెలా వెన్నెల చేపట్టి నిర్వహిస్తున్న సాహితీయజ్ఞాన్ని, అందుకు కృషి చేస్తున్న పశ్చిమ ప్రకాశం కవులను ప్రస్తుతించారు. 78 మంది కవుల 'రెక్కలు' కవితలతో 'జయపతాక' కవితా సంకలనాన్ని డాక్టర్ అద్దేపల్లి, హనుమారెడ్డి, ఓరుగంటి మల్లిక్ తదితరులు ఆవిష్కరించారు. సభలోని ముఖ్య అతిథులు, ప్రముఖ సాహితీవేత్తలందరినీ శ్రీసాధన డైరెక్టర్లు ఎం.వి. కృష్ణారెడ్డి, వి.ఆర్.కె.ప్రసాదు, డి.రాజగోపాల్‌రెడ్డి, డిగ్రీ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ కప్పగంతుల మధుసూదన్, పండిత పరిషత్ జోనల్ అధ్యక్షులు జి.ఎల్.రమేష్‌బాబు "శ్రీ సాధన విశిష్ట సాహితీ పురస్కారాల"తో సన్మానించారు. డాక్టర్ అద్దేపల్లి, బి.హనుమారెడ్డి, కె.బాలకృష్ణారెడ్డి, పొన్నూరి శ్రీనివాసులు, మాకినీడి సూర్యభాస్కర్, కోసూరి రవికుమార్, శ్రీనివాసగౌడ్, కలివిశ్రీ, గుర్రాల వెంకట్రమణ, పురాణం శ్రీనివాస శాస్త్రి తదితరులు ఈ పురస్కారాలందుకున్న వారిలో ఉన్నారు.

మధ్యాహ్న సభలో రెక్కలు ప్రక్రియలో మూడు పుస్తకాలను డాక్టర్ అద్దేపల్లి ఆవిష్కరించారు. పి.శ్రీనివాసగౌడ్, కలిమిశ్రీల సంపాదకత్వంలో వెలువడిన 'జయపతాక' సంకలనం, శ్రీమతి పద్మకళ రచించిన 'దృష్టి', మోపిదేవి రాధాకృష్ణ రచించిన 'కాంతికెరటాలు' పుస్తకం ఈ సందర్భంగా వెలుగుచూసాయి. జయపతాకను మాకినీడి సూర్యభాస్కర్ సమీక్షించగా, గుమ్మా సాంబశివరావు 'దృష్టి'ని సమీక్షించారు. పొన్నూరి శ్రీనివాసులు 'కాంతికెరటాలు' పుస్తకానికి కావ్య సమీక్ష చేశారు. సాయంత్రం సభలో 'రెక్కలు' సాహితీ ప్రక్రియపై అవగాహనా కార్యక్రమం జరిగింది. ప్రత్తిపాటి పర్వతాచార్యులు, డాక్టర్ ఎ.వీరారెడ్డి, ఎం.వి.సుబ్బారావు, మంత్రి కృష్ణమోహన్, డేవిడ్ లివింగ్‌స్టన్, తోట శ్రీనివాసరావు, హెచ్ మహేశ్వరాచారి, ఎస్.గోపీకృష్ణ, గోపాలుని వెంకటేశ్వర్లు, టి.పి.వెంకటేశ్వర్లు, జి.వి.రంగయ్య, శ్రీమతి రమాదేవి, అన్నువిజయకుమారి, ఏర్వ సూర్యనారాయణరెడ్డి, కె.వి.యస్.ఆర్.పవన్‌కుమార్, ఎస్.లలితానంద్ తదితర సాహితీ ప్రియులంతా పాల్గొని విజయవంతం చేయడం పట్ల నిర్వాహకులు సంతోషం వ్యక్తం చేశారు. పాల్గొన్న కవులను వింగ్స్ ఇండియా, నెలనెలా వెన్నెల సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో జ్ఞాపికలతోను, సాహితీ గ్రంథాలతోనూ పి.శ్రీనివాసగౌడ్, కె.వి.రమణారెడ్డి, కప్పగంతుల మధుసూదన్‌లు ఘనంగా సత్కరించారు.

-కె.మధుసూదన్

హైదరాబాద్‌లోని త్యాగరాయ గానసభలో ద్వానా శాస్త్రి, బండి సత్యనారాయణ కలిసి రచించిన దీర్ఘ కవిత "విద్యావరణం"ను ఆవిష్కరిస్తున్న మాజీ మంత్రి మండలి బుద్ధప్రసాద్. చిత్రంలో డా॥ యార్లగడ్డ లక్ష్మీప్రసాద్, పి.విజయబాబు, డా॥ముక్తేవి భారతి, ఆరాధన వెంకటరెడ్డిలను చూడవచ్చు.

మే 9న ప్రకాశం జిల్లాలోని మార్కాపురంలో 'నెలనెలా వెన్నెల' సాహితీవేదికపై తొలి రెక్కల సంపుటి 'జయపతాక' ఆవిష్కరణ సభలో ప్రముఖ సాహితీవేత్త డాక్టర్ అద్దేపల్లి రామ్మోహనరావును "శ్రీసాధన విశిష్ట సాహితీ పురస్కారము"తో సత్కరిస్తున్న శ్రీసాధన సంస్థల డైరెక్టర్లు, వేదిక నిర్వాహకులు.

Untitled-1.pmd 44 4/18/2011, 12:49 PM

డైరీ

చేనేత జీవితాలను అక్షరబద్ధం చేసిన కవి

ప్రాణం పోసే రైతన్న, మానం కాపాడే నేతన్నల నేటి దుర్భర పరిస్థితిని అక్షర రూపంలో 'మగ్గం బతుకు' పుస్తకం ద్వారా సమాజానికి చాటిన అభ్యుదయ రచయిత 'రాధేయ'కు ప్రొద్దుటూరులో మే2న ఘన సన్మానం జరిగింది. స్థానిక పద్మశాలీయ కళ్యాణ మండపంలో సాహితీ మిత్రమండలి ఆధ్వర్యంలో జరిగిన సభలో విశిష్ట అతిథి నరాల రామారెడ్డి మాట్లాడుతూ రాధేయ ఈ పుస్తకం రాసేందుకు ముందు రాష్ట్రంలోని చేనేత కుటుంబాలు, ఆత్మహత్యలు చేసుకున్న వైనం, రైతన్న పడే బాధలుచూసి ఆయన గుండెల్లో లావా ఉప్పొంగిందని... దాని భావరూపమే 'మగ్గం బతుకు' పుస్తకమన్నారు. చేనేత బతుకుల జీవన పోరాటానికి అద్దంపట్టే కవిత్వం మగ్గం బతుకు అని ఆచార్య రాచపాళెం చంద్రశేఖర్ రెడ్డి పేర్కొన్నారు. ఈ సభకు వ్యాపార సంఘం సమాఖ్య అధ్యక్షుడు వంకదార వీరభద్రయ్య అధ్యక్షత వహించారు. ఈ సభకు విశిష్ట అతిథిగా హాజరైన రాచపాళెం చంద్రశేఖర్ రెడ్డి మాట్లాడుతూ భారతదేశంలో చేనేతకు గొప్ప పౌరాణిక రాజకీయ, సాంస్కృతిక జీవన చరిత్ర ఉందన్నారు. నేత కార్మికుని బ్రిటీష్‌వారు మన దేశానికి వచ్చినప్పుడు మొదటగా నేత కార్మికుని పొట్టకొట్టారు. స్వాతంత్ర్యం వచ్చి 60 సంవత్సరాలు దాటినా నేత కార్మికునికి స్వాతంత్ర్యం రాలేదన్నారు. ప్రపంచీకరణ ఎవరిని అడిగి చేశారు. దీనివల్లనే 75 శాతం భారతదేశ పేదలు నాశనమయ్యారని వారి బతుకుల్లో ఏ మాత్రం మార్పు రాలేదని ప్రభుత్వం నేతన్న బాగు కోసం ఏమాత్రం చర్యలు తీసుకోకపోవడం వల్ల ఆత్మహత్యలు జరుగుతున్నాయని ఇప్పటికైనా ప్రభుత్వం మగ్గం బతుకు రచనలను చదివి వారి పరిస్థితులను గమనించి వారిని ఆదుకోవాలని కోరారు. చేనేత కార్మికుల ఆకలి చావులను అక్షరబద్దం చేసిన కవి రాధేయ అన్నారు. దేశానికి గర్వకారణమైన జాతీయ జెండాను నేసిన వాడు నేతన్న అన్నారు. ఎవరు చేసిన ఉత్పత్తి వాడి చేతిలో ఉండదో అతడు పరాయీకరణ అవుతారన్నారు. మరో విశిష్ట అతిథి సజ్జా వెంకటేశ్వర్లు మాట్లాడుతూ నాగరికత పుట్టినప్పటి నుండి మగ్గం బతుకులు ఉన్నాయన్నారు. కాని మగ్గం బతుకులను సాహిత్యంలో ఆవిష్కరించడానికి ఇన్నేళ్ళు పట్టడం చాలా వెనుకబాటుతనానికి నిదర్శనమన్నారు. వేల సంవత్సరాల సాంస్కృతిక వారసత్వమున్న మగ్గం బతుకులను విస్తృతంగా సాహిత్యంలోకి తీసుకురావాల్సిన అవసరం ఉందన్నారు. అనంతరం మగ్గం బతుకు రచయిత డాక్టర్ ఉమ్మడిశెట్టి రాధేయను ఘనంగా సత్కరించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ప్రజాచైతన్య సమాఖ్య అధ్యక్షుడు డాక్టర్ సోమా లక్ష్మినరసయ్య, ప్రధాన కార్యదర్శి డాక్టర్ బచ్చుల పుల్లయ్య, పట్టణ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు పట్టుపోగుల పుల్లయ్య, బండారు రఘురామయ్య, పుట్టి వీరయ్య, పామిడి ఓబులేసు యాదవ్, సాహితీ అభిమానులు పాల్గొన్నారు.

హైదరాబాద్ త్యాగరాయ గానసభలో ఏప్రిల్ 29న జరిగిన ఆంధ్రప్రభ – జీవీఆర్ ఆరాధన కల్చరల్ ఫౌండేషన్ కవితల బహుమతి ప్రధానోత్సవ సభలో రాష్ట్ర స్థాయి 2010 కవితా అవార్డు అందుకుంటున్న కవి కటుకోర్ఘ్వుల రమేష్ చిత్రంలో శాసనమండలి ఛైర్మన్ డాక్టర్ ఎ.చక్రపాణి, సినీకవి మల్లెమాల, ఆంధ్రప్రభ మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ ముత్తాగౌతమ్, సంపాదకులు పి.విజయబాబు ఉన్నారు.

వచన కవిత్వానికి డా॥ నాగభైరవ అవార్డు

2007, 2008, 2009 సం॥లలో ప్రచురితమైన వచన కవిత్వానికి డా॥నాగభైరవ అవార్డు రూ.25,000/-లు అందజేయనున్నట్లు నాగభైరవ అవార్డు కమిటీ తరపున చిన్ని నారాయణరావు ఒక ప్రకటనలో తెలిపారు. పైన పేర్కొన్న సంవత్సరములలో ప్రచురింపబడిన వచన కవితా సంపుటి, దీర్ఘ కవిత, నానీలు, హైకూలు ఈ పోటీలో పాల్గొనడానికి అర్హమవుతాయని తెలిపారు. మూడు కాపీలు క్రింది అడ్రసుకు జులై 20వ తేదీ లోగా పంపించవలసిందిగా కోరారు. ఆగస్టులో జరిగే ఒక కార్యక్రమంలో ఈ అవార్డు ప్రదానం జరుగుతుంది. కాపీలు పంపించాల్సిన చిరునామా: చిన్ని నారాయణరావు, డాక్టర్ నాగభైరవ అవార్డు కమిటీ, రూం. నెం. 14, రెండవ అంతస్తు, కె.ఏ.సి. ప్లాజా, ఆర్.ఆర్. వీధి, నెల్లూరు– 524001.

Untitled-1.pmd 45 4/18/2011, 12:49 PM

అలరించిన కళాంజలి

మానస ఆర్ట్ థియేటర్, శ్రీ త్యాగరాయ గానసభల సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో గాన సభలో మే 5న ప్రపంచ నవ్వుల దినోత్సవం, మాతృదినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకొని కళాంజలి పేరిట ప్రత్యేక కార్యక్రమం జరిగింది. మానస రఘుశ్రీ అధ్యక్షతన జరిగిన ఈ కార్యక్రమానికి ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్ ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేశారు. ప్రకృతి తల్లితో సమానమేనని, మాతృమూర్తులను ఆరాధించటం మన కనీస ధర్మమని ఇనాక్ అన్నారు. నవ్వుతూ బ్రతకటం ఓ వరమని నవ్వించేవారు మరీ ధన్యులని అన్నారు. అనంతరం మిమిక్రీ కళాకారులు చిట్టూరి గోపిచంద్‌ను ఘనంగా సత్కరించారు. అలాగే కళాకారుల మాతృమూర్తులయిన శ్రీమతి సవితానాయుడు,జ్యోత్స్న, డా. ఈడ్పుగంటి పద్మజారాణిలకు ప్రకృతిమాత అవార్డులు ప్రదానం చేసి సత్కరించారు. సభలో డాక్టర్ కె.వి.రంగారావు, మోహనకృష్ణ, సన్మాన గ్రహీతలు ప్రసంగించారు. సభా కార్యక్రమానికి ముందు బేబి శ్రీ విద్య, చిట్టూరి గోపిచంద్ బృందం మిమిక్రి, పాటలు సభికులను రంజింపజేశాయి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం సాంస్కృతిక శాఖ నిర్వహించిన మహాకవి శ్రీశ్రీ శతజయంతి ఉత్సవంలో ప్రసంగిస్తున్న ఆచార్య అనుమాండ్ల భూమయ్య. ఎడమ వరుసగా డా॥ ద్వానా శాస్త్రి, శ్రీ సుధామ, డా॥ కె.వి.రమణాచారి, శ్రీ ఆర్.వి. రమణమూర్తి, ఆచార్య సి.మృణాళిని, శ్రీ సుద్దాల అశోక్‌తేజ, సాంస్కృతిక శాఖ సంచాలకులు డా॥ ఎం.కాంతారావులు.

చిన్నకథలకు ‘సోమేపల్లి’ పురస్కారాలు

సోమేపల్లి హనుమంతరావుగారి స్మృత్యర్థం ఆయన పేరుతో గత రెండు ఏళ్లుగా ఉత్తమ కథా సాహిత్యానికి ఇస్తున్నట్లుగానే ఈ ఏడూ సాహితీపురస్కారాలు ఇవ్వాలని సోమేపల్లివారి కుటుంబం నిర్ణయించినట్లు రమ్యభారతి సంపాదకవర్గం ఒక ప్రకటనలో తెలిపారు. ‘రమ్యభారతి’ ఆధ్వర్యంలో రాష్ట్రస్థాయి చిన్నకథల పోటీని నిర్వహిస్తున్నట్లు తెలిపారు. కథారచనను పరిపుష్టం చేసే ఉత్తమ కథలు వెలుగుచూడాలని, తద్వారా యువ రచయితలను ప్రోత్సహించి, తెలుగు కథ గొప్పదనాన్ని దశదిశలా చాటాలనే లక్ష్యంతో... నిర్వహిస్తున్న ఈ పోటీలను ఎప్పటిలాగే విజయవంతం చేయాల్సిందిగా ఆ ప్రకటనలో విజ్ఞప్తి చేసారు. ఒక అత్యుత్తమ కథకు రూ. 1500/-, ఒక ఉత్తమ కథకు రూ. 800/-, ఒక మంచి కథకు రూ. 500/-, ప్రోత్సాహక బహుమతి రూ. 200/- చొప్పున ముగ్గురికి ప్రధానం చేస్తారు. రచయిత(తు)లు తమ కథలను జులై 30వ తేదీలోపు “రమ్యభారతి” సాహిత్య త్రైమాసపత్రిక, పి.బి.నెం. 5, 11-56-14, మొదటి అంతస్తు, మార్వాడిగుడి సందు, శివాలయం వీధి, విజయవాడ-520 001 (సెల్: 9700336477) అనే చిరునామాకు పంపాలి. విజేతలకు విజయవాడలో జరిగే అవార్డుల ప్రధానోత్సవ ప్రత్యేక సభలో బహుమతులను అందజేయడం జరుగుతుంది. వివరాలకు 9700336477 ద్వారా సంప్రదించవచ్చును.

దుర్గానంద్ సాహిత్యకళాపీఠం, మానస ఆర్ట్ థియేటర్ సంయుక్త ఆధ్వర్యంలో హైదరాబాద్ నగరకేంద్ర గ్రంథాలయంలో మే 7న జరిగిన కవి దుర్గానంద్ కావ్యం “అంతర్గోళాలు” ఆవిష్కరణ సభ

పంజాబ్‌లోకి ‘జిగిరి’ నవల

పెద్దింటి అశోక్‌కుమార్ నవల ‘జిగిరి’ పంజాబ్‌లోకి అనువదించబడి ‘కహానీ పంజాబ్’ పత్రికలో అచ్చయింది. 2009 సంవత్సరంలో ఈ నవలను డా॥జె. యల్. రెడ్డి హిందీలోకి అనువదించగా హిందీ నుంచి డా॥ క్రాంతిపాల్‌ఆంకే పంజాబ్‌లోకి అనువదించారు. త్వరలో బెంగాలీ, ఒరియా భాషల్లో కూడా అనువాదం రాబోతున్నట్లు రచయిత ఒక ప్రకటనలో తెలిపారు.

Untitled-1.pmd 46 4/18/2011, 12:49 PM

విశాఖపట్నంలో వయోధికాల సంస్థ "స్నేహ సంధ్య" నిర్వహించిన సభలో డా॥ ద్వానా శాస్త్రి సంపాదకత్వంలో వెలువడిన "మా నాన్నగారు" పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరిస్తున్న కాళీపట్నం రామారావు. చిత్రంలో డా.ద్వానాశాస్త్రి, కె.జె.ఆర్.శర్మ, దొండపాటి దేవదాసు, వేణు.

హైదరాబాద్‌లోని త్యాగరాయ గానసభలో యద్దనపూడి సులోచనారాణి మాతృమూర్తి నవలా పురస్కారం 2010ను డా॥ కె.వి.రమణాచారి నుండి అందుకుంటున్న ప్రముఖ నవలా రచయిత్రి అంగులూరి అంజనీదేవి.

మార్కాపురం 'నెలనెలా వెన్నెల' సాహితీ వేదికపై మే 9న "జయపతాక" రెక్కల సంపుటి ఆవిష్కరణ సభలో ప్రకాశం జిల్లా రచయితల సంఘం అధ్యక్షులు బి.హనుమారెడ్డిని "శ్రీసాధన విశిష్ట సాహితీ పురస్కారం"తో సత్కరిస్తున్న శ్రీసాధన కళాశాలల డైరెక్టర్లు వి.ఆర్.కె.ప్రసాద్, జి.ఎల్.రమేష్‌బాబు, ఎం.వి.కృష్ణారెడ్డి మరియు వేదిక నిర్వాహకులు కప్పగంతుల మధుసూదన్, కె.వి.రమణారెడ్డి, ఓరుగంటి మల్లిక్, డా॥ అద్దేపల్లి.

గ్రంథాలయ వికాస సమితి (మచిలీపట్నం) నిర్వహించిన సభలో శ్రీ అయ్యంకి వెంకట రమణయ్య స్మారక పురస్కారాన్ని ఆచార్య ఎం.శంకరరెడ్డికి అందజేస్తున్న కృష్ణాజిల్లా జాయింట్ కలెక్టరు షంషీర్ అహ్మద్. చిత్రంలో దొండపాటి దేవదాసు, డా.ద్వానాశాస్త్రి, కొట్టి రామారావు.

గుంటూరు జిల్లా రచయితల సంఘం ఆధ్వర్యంలో చిలకూరిపేట సి.ఆర్ కళాశాల ఆడిటోరియం వేదికగా మే 9న నిర్వహించిన రాష్ట్ర స్థాయి శతాధిక కవి సమ్మేళనం ప్రారంభ సభలో 'నాగిశెట్టి' రచించిన 'మట్టి బంగారం' వచన కవితా సంపుటిని ఆవిష్కరిస్తున్న ప్రముఖ కవి పాపినేని శివశంకర్. చిత్రంలో కుడి వైపు నుండి ప్రముఖ కవులు డాక్టర్ బీరం సుందరరావు, హనుమారెడ్డి, నాగిశెట్టి, సోమేపల్లి వెంకటసుబ్బయ్య, కోసూరి రవికుమార్.

మే 5న ప్రకాశం జిల్లాలోని మార్కాపురంలో వింగ్స్ ఇండియా, సాధన విద్యాసంస్థల ఆధ్వర్యంలో జరిగిన 'రెక్కలు' సదస్సులో మానస రఘుశ్రీని సత్కరిస్తున్న ప్రముఖ కవి అద్దేపల్లి రామమోహనరావు, మాకినీడి సూర్యభాస్కర్, అశృజల రమణారెడ్డి.

Untitled-1.pmd 47 4/18/2011, 12:49 PM

అలరించిన కవి సమ్మేళనం

తిక్కన రచయితల సంఘం ఆధ్వర్యంలో మే 14న టౌన్‌హాల్ రేబాల లక్ష్మీనరసారెడ్డి స్మారక భవనంలో "అంతర్జాతీయ మాతృదినోత్సవాన్ని" పురస్కరించుకుని కవి సమ్మేళనం కార్యక్రమాన్ని సంస్థ అధ్యక్షులు కె.మురళీ మోహన్ రాజు నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమానికి ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన నెల్లూరు నగర్ శాసన సభ్యులు ముంగమూరు శ్రీధర్ కృష్ణారెడ్డి మాట్లాడుతూ భారతదేశంలో తల్లికి తొలిస్థానం ఇవ్వడం జరిగిందన్నారు. పిల్లల అభివృద్ధి కోసం తల్లి ఎన్ని కష్టాలనైనా భరిస్తుందన్నారు.నెల్లూరు గ్యారేజీ పూర్తయితే అక్కడ తిక్కన విగ్రహాన్ని ఏర్పాటు చేయనున్నట్లు తెలిపారు. గత నెల 19న మన రాష్ట్ర గవర్నర్ నరసింహన్ చేతుల మీదుగా డాక్టర్ బి.ఆర్.అంబేద్కర్ ఓపెన్ యూనివర్సిటీ స్నాతకోత్సవంలో రాజనీతి శాస్త్రం నుండి రెండు బంగారు పతకాలను అందుకున్న ఉపాధ్యాయుని పి.ఎమ్.మంజుల ఉపాధ్యాయినీలకందరికీ ఆదర్శమని తెలియజేశారు. కేంద్ర సెన్సార్ బోర్డు సభ్యుడు భడభుగ్ని ఆంజనేయరాజు మాట్లాడుతూ ప్రతినెలకు రెండు కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్న మురళీమోహన్ రాజును అభినందించారు.

'మౌని సూక్తులు' పుస్తకావిష్కరణ

ప్రముఖ సాహితీవేత్త, కవి డాక్టర్ మౌని రచించిన మౌనిసూక్తులు పుస్తకాన్ని ఎస్వీయు రిజిస్ట్రార్ ఆచార్య జె.ప్రతాప్‌రెడ్డి ఏప్రిల్ 8న తిరుపతిలో ఆవిష్కరించారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ మౌని సూక్తులు అనే ఈ పుస్తకం నేటి సమాజానికి ఎంతో అవసరమన్నారు. రోజు రోజుకూ పతనమవుతున్న మానవ నైతిక విలువలు, మానవతా వాదాలు తిరిగి పునరుద్ధరించడానికి ఈ పుస్తకం ఎంతో ఉపయోగపడుతుందన్నారు. కార్యక్రమంలో ఆచార్య చంద్రశేఖరరెడ్డి మాట్లాడుతూ ఒక కవి, రచయిత పరిశోధనలు చేసి డాక్టరేట్ పొందటం చాలా అరుదన్నారు. మౌని తెలుగు సాహిత్యంలో సినిమా పాటలపై పరిశోధనలు చేసి డాక్టరేట్ పట్టాను పొందటం సంతోషించదగ్గ విషయమన్నారు. మానవీయ విలువలను శోధించి, సాధించి మౌని సూక్తులుగా రూపొందించిన ఈ పుస్తకం అందరూ చదవదగ్గదన్నారు. కార్యక్రమంలో వి.ఎన్.మదు, తొండమనాటి గుణశేఖర్, ప్రొఫెసర్ పేటాశ్రీ తదితరులు పాల్గొన్నారు.

మే 9న ప్రకాశం జిల్లాలోని మార్కాపురంలో తిక్కన రచయితల సంఘం ఆధ్వర్యంలో 'మాతృ దినోత్సవం' పురస్కరించుకుని జరిగిన కవిసమ్మేళనంలో పాల్గొన్న కవులకు పుస్తకాలు, ప్రశంసా పత్రాలు అందజేస్తున్న జిల్లా టాక్స్ బార్ అసోసియేషన్ గౌరవాధ్యక్షులు ఆర్.వి. శేషయ్య నాయుడు, కేంద్ర ఫిల్మ్ సెన్సార్ బోర్డు సభ్యులు బడబాగ్ని ఆంజనేయులు

స్పందన

మే నెల ప్రస్థానం మంచి కథలూ, చక్కని కవితలూ, విలువైన వ్యాసాలతో వేయి రేకుల వికసిత పుష్పంలా సాహితీ సౌగంధాలు వెదజల్లింది.

ముఖ్యంగా పాలకొల్లు రామలింగస్వామిగారి 'కత్తెర' కథ మహిళ మనోబలం పవరును శక్తివంతంగా వెల్లడించింది. సి.హెచ్.వి. బృందావనరావు గారి 'అశాంతి' కథ నేటి మేటి బతుకుల డొల్లతనాన్ని విప్పి చెప్పింది. బండారు శంకర్‌గారి 'కాల్వకిందికి' కథలో కూలిబతుకుల వెతలు చదివి మనసున్న మనిషి హృదయం ద్రవించక మానదు. ఇలా మూడు కథలూ బాగున్నాయి. కానీ, మీరు వస్తున్న కథలు పేలవంగా ఉంటున్నాయనడం కొంచెం బాధ కలిగించింది.

'నచ్చిన పుస్తకం' శీర్షిక ఆనందం కలిగించింది. కవితలూ, రెక్కలు ఆహ్లాదకరంగా ఉన్నాయి.

'కొత్త పుస్తకాలు' క్లుప్తంగా, ఆసక్తికరంగా ఉంటున్నాయి. 'స్పందనలు'కు స్థలం కేటాయించి మంచి పనిచేశారు. కృతజ్ఞతలతో...

కోపూరి పుష్పాదేవి.

Printed, Published and owned by **V. Krishnaiah** 1-1-298/4, Street No-1, Ashoknagar, Hyderabad-20,
Printed at Prajashakti Daily Printing Press, 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad,
Published at **Shaitya Prasthanam** 1-1-60/2, M.B. Bhavan, Musheerabad, Hyderabad-20. **Editor. T. Ravi**

సమగ్రాభివృద్ధి, సర్వజన సంక్షేమమే లక్ష్యం...

ప్రగతి దిశగా ఈ పయనం!

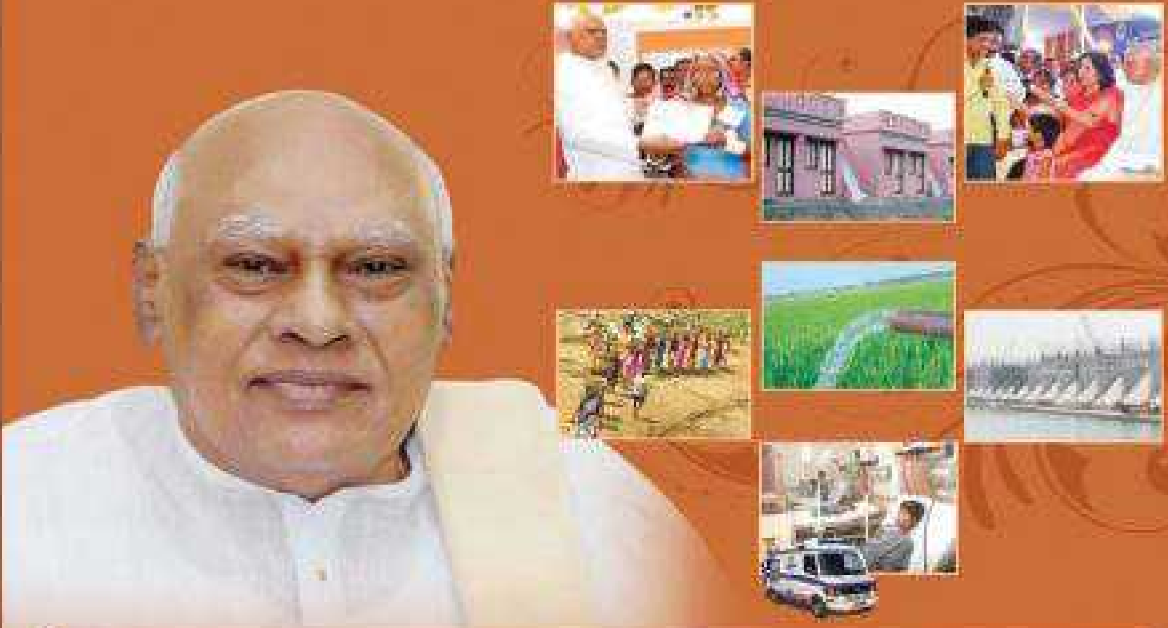

రాష్ట్రంలో విజయవంతంగా అమలవుతున్న ప్రభుత్వ పథకాలు

వై.యస్.ఆర్. అభయహస్తం

- 60 ఏళ్ళు నిండిన స్వయం సహాయక బృందాల మహిళలకు సామాజిక భద్రత అందించడం లక్ష్యం
- ప్రతి నెలా రూ.500/- నుంచి 2,200/-ల వరకు పింఛను
- ప్రస్తుతం 3.57 లక్షల మంది స్వయం సహాయక బృందాల మహిళలకు నెలకు రూ.500/-ల పింఛను

రాజీవ్ ఆరోగ్యశ్రీ

- నిరుపేదలకు నాణ్యమైన వైద్యం అందించడం లక్ష్యం -తెల్లకార్డ్ అర్హత. 938 వ్యాధులకు వర్తింపు
- ఇప్పటివరకు 91,48,814 మందికి వైద్యపరీక్షలు, 8,14,320 మందికి శస్త్రచికిత్సలు
- ఇప్పటివరకు ఆరోగ్యశ్రీ ద్వారా చేసిన వ్యయం రూ.1808.69 కోట్లు

పావలావడ్డీ

- రాష్ట్రంలోని ప్రతి మహిళను లక్షాధికారిని చేయడం లక్ష్యం
- ఇప్పటివరకు రూ.571.25 కోట్ల రూపాయలను పావలావడ్డీ క్రింద 7.60 లక్షల స్వయం సహాయక మహిళా సంఘాలకు అందజేయడం జరిగింది

జలయజ్ఞం

- రాష్ట్రవ్యాప్తంగా కోటి [illegible] లక్షల ఎకరాల నూతన ఆయకట్టును సాధించడం లక్ష్యం
- చేపట్టిన 86 ప్రాజెక్టుల్లో 12 ప్రాజెక్టులు పూర్తి, 19 ప్రాజెక్టులు పాక్షికంగా పూర్తి
- 2010-11లో రూ.5,960 కోట్లతో 39 ప్రాజెక్టుల నిర్మాణ లక్ష్యం

జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి హామీ పథకం

- 2,73,08,435 మంది లబ్ధిదారులు
- 1,16,99,105 మందికి జాబ్‌కార్డుల జారీ
- ఇప్పటివరకు రూ.8,892.03 కోట్ల వ్యయం
- ప్రస్తుత బడ్జెట్‌లో రాష్ట్రవాటా క్రింద ప్రతిపాదిత కేటాయింపులు రూ.300 కోట్లు

ఇందిరమ్మ ఇళ్ళు

- రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 81,29,277 పక్కా ఇళ్ళ నిర్మాణంతో పేదలకు నిలువనీడ కల్పించడం లక్ష్యం
- ఇప్పటివరకు 30.67 లక్షల ఇళ్ళు పూర్తి
- నిర్మాణంలో మరో 15.28 లక్షల ఇళ్ళు

కిలో రెండు రూపాయల బియ్యం

- రాష్ట్రంలో 2.3 కోట్ల పేద కుటుంబాలకు ఆహార భద్రత కల్పించడం లక్ష్యం
- నెలకు 3.92 లక్షల టన్నుల బియ్యం పంపిణీ
- ప్రయోగాత్మకంగా 5 జిల్లాల్లో 1,10,215 మందికి స్మార్ట్ రేషన్‌కార్డుల జారీకి చర్యలు

ఇందిరమ్మ పింఛన్లు

- వృద్ధులకు, వితంతువులకు, వికలాంగులకు, చేనేత కార్మికులకు సామాజిక భద్రత కల్పించడం లక్ష్యం
- రాష్ట్రవ్యాప్తంగా 71.80 లక్షల మందికి పింఛన్లు
- వృద్ధులకు, వితంతువులకు నెలకు రూ.200/-ల పింఛను

ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు చదువవలసిన పుస్తకాల జాబితా

క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	పిల్లలు నేర్చుకోవడంలో ఎలా వెనకబడతారు?	60.00	13.	[illegible]	25.00
2.	పిల్లలు ఎలా నేర్చుకుంటారు	60.00	14.	చదువు సంధ్యలు	25.00
3.	టీచర్	40.00	15.	మహోపాధ్యాయ స్మృతులు	35.00
4.	విముక్తి-విద్య	40.00	16.	మనిషి కథ	40.00
5.	జీవన్మరణ ఉత్తరాలు	40.00	17.	డార్విన్	25.00
6.	[illegible]	10.00	18.	[illegible] 1835-2003	15.00
7.	[illegible]	10.00	19.	వేదభూమి	10.00
8.	కథలో పాఠాలు	25.00	20.	సమాజం-సైన్స్-సంప్రదాయం	15.00
9.	బోధన-శోధన	30.00	21.	సైన్సు చరిత్రలో [illegible]	10.00
10.	విభిన్న విద్యా సంస్థలు	25.00	22.	పిల్లల ఆటపాటలు	25.00
11.	భాష-భావం	20.00	23.	భారతదేశ చరిత్ర	25.00
12.	మీరు - మీ పిల్లలు	15.00	24	పిల్లల భాష - ఉపాధ్యాయుడు	25.00

పిల్లలు చదివే పుస్తకాల జాబితా

క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల	క్ర.సం	పుస్తకం పేరు	వెల
1.	[illegible]	20.00	34.	[illegible]	10.00	67.	[illegible]	10.00
2.	[illegible]	25.00	35.	[illegible]	15.00	68.	[illegible]	15.00
3.	[illegible]	15.00	36.	[illegible]	10.00	69.	[illegible]	15.00
4.	[illegible]	20.00	37.	[illegible]	10.00	70.	[illegible]	15.00
5.	[illegible]	15.00	38.	[illegible]	15.00	71.	[illegible]	10.00
6.	[illegible]	15.00	39.	[illegible]	40.00	72.	[illegible]	10.00
7.	[illegible]	15.00	40.	[illegible]	15.00	73.	[illegible]	15.00
8.	[illegible]	15.00	41.	[illegible]	30.00	74.	[illegible]	10.00
9.	[illegible]	15.00	42.	[illegible]	30.00	75.	[illegible]	15.00
10.	[illegible]	15.00	43.	[illegible]	30.00	76.	[illegible]	10.00
11.	[illegible]	15.00	44.	[illegible]	25.00	77.	[illegible]	10.00
12.	[illegible]	20.00	45.	[illegible]	45.00	78.	[illegible]	10.00
13.	[illegible]	15.00	46.	[illegible]	20.00	79.	[illegible]	15.00
14.	[illegible]	15.00	47.	[illegible]	10.00	80.	[illegible]	15.00
15.	[illegible]	25.00	48.	[illegible]	15.00	81.	[illegible]	15.00
16.	[illegible]	25.00	49.	[illegible]	30.00	82.	[illegible]-1	25.00
17.	[illegible]	15.00	50.	[illegible]	10.00	83.	[illegible]-2	25.00
18.	[illegible]	25.00	51.	[illegible]	15.00	84.	[illegible]	45.00
19.	[illegible]	30.00	52.	[illegible]	20.00	85.	[illegible]	25.00
20.	[illegible]	30.00	53.	[illegible]	15.00	86.	[illegible]	15.00
21.	[illegible]	40.00	54.	[illegible]	25.00	87.	[illegible]	15.00
22.	[illegible]	30.00	55.	[illegible]	20.00	88.	[illegible]	25.00
23.	[illegible]	20.00	56.	[illegible]	15.00	89.	[illegible]	15.00
24.	[illegible]	25.00	57.	[illegible]	20.00	90.	[illegible]	40.00
25.	కితకితలు-1	30.00	58.	[illegible]	10.00	91.	[illegible]	10.00
26.	కితకితలు-2	30.00	59.	[illegible]	20.00	92.	[illegible]	20.00
27.	[illegible]	10.00	60.	[illegible]	20.00	93.	[illegible]	25.00
28.	[illegible]	10.00	61.	[illegible]	20.00	94.	[illegible]	20.00
29.	[illegible]	15.00	62.	[illegible]	20.00	95.	[illegible]?	15.00
30.	[illegible]	25.00	63.	[illegible]	10.00	96.	[illegible]	35.00
31.	[illegible]	20.00	64.	[illegible]	20.00	97.	[illegible]	25.00
32.	[illegible]	10.00	65.	[illegible]?	10.00	98.	[illegible]	20.00
33.	[illegible]	10.00	66.	[illegible]	15.00	99.	[illegible]	15.00

ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్

1-1-187/1/2, చిక్కడపల్లి, హైదరాబాద్-20. ఫోన్ : 27660013

గమనిక : పై పుస్తకాలు స్కూలు గ్రాంటు నుండి కాని, టీచర్ గ్రాంటు నుండి కానీ మీ స్కూలుకు కొనుగోలు చేసుకోవచ్చును. ప్రజాశక్తి బుక్‌హౌస్, హైదరాబాద్ పేరిట డి.డి./ఎం.ఓ. తీసి పంపవలెను.